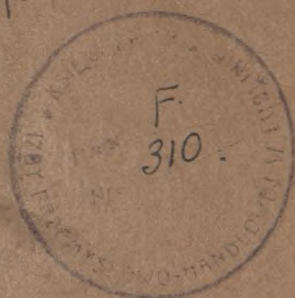

P. 134/5

F.
310.

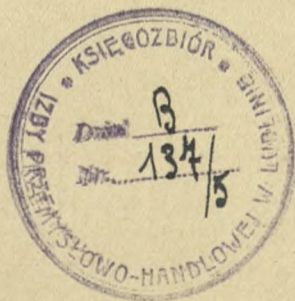

Sprawozdanie
z działalności administracji państw.
na terenie wojew. lubelskiego
za 1935/36 rok.

nr. 15056/1935-36

ADMINISTRACJA OGÓLNA

428/08

D-781571323

I. SPRAWY OGÓLNE.

Sprawy organizacyjne.

Ze spraw ściśle organizacyjnych, mających swoje widoczniejsze uzewnętrznienie w terenie należy podnieść, iż w okresie sprawozdawczym utworzono 5 obwodowych względnie rejonowych referatów wodno-melioracyjnych przez przerzucenie projektowania i wykonywania robót melioracyjnych z II na I instancję / dekoncentracja /, a w związku z tym wydzielenie pewnej ilości urzędników z Wydziału Rolnictwa i Reform Rolnych Urzędu Wojewódzkiego i przydzielenie ich do pełnienia służby w pomienionych referatach. Siedzibą tych referatów są: Chełm, Lublin, Łuków, Siedlce i Zamość, a każdy z nich obejmuje swym terytorialnym zakresem działania po 3 względnie 4 sąsiadujące powiaty. Inowacja ta, przyczynić się może znacznie do usprawnienia pracy władz administracji ogólnej w zakresie wodno-melioracyjnym przez stałe bezpośrednie stykanie się w terenie odnośnych pracowników z tymi zagadnieniami.

Sprawy karno-administracyjne.

Jedną z bardzo doniosłych agend władz administracji ogólnej I instancji są sprawy karno-administracyjne, prowadzone przez władze na podstawie rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym /Dz.Ust.R.P.Nr.38 poz.365/ oraz obowiązującego prawa o wykroczeniach.

Polityka karno-administracyjna Starostw województwa lubelskiego szła w okresie sprawozdawczym w kierunku nakazanym przez władze naczelne w szczególności zaś w tym, by nakładane w tym trybie kary miały, o ile możliwości charakter doraźny dla utrzymania porządku publicznego, a z drugiej strony nie będąc zbyt uciążliwymi, spełniały w stosunku do wykraczających rolę upominawczą i wychowawczą. Nasilenie kar administracyjnych, wymierzanych przez starostwa w okresie sprawozdawczym,

obrazuje załączona tablica, obejmująca czasokres od 1.X. 1935 r. do 1.X.1936 r.

Typowy rodzaj wykroczeń	Ilość wymierzonych kar	Ilość grzywnien			Ilość aresztu bezwzględnego		Ilość żądań skierowania spraw na drogę sądową	% stosunek typowego rodzaju wykroczeń do ogólnej ilości kar
		do 10 zł	od 10 do 50 zł	ponad 50 zł.	do tygodnia	ponad tydzień		
Sanitarne	4614	4329	255	15	15	-	90	8.21
Drogowe	4936	4327	501	37	64	7	86	8.78
Broniowe	3455	674	1384	209	337	851	648	6.14
Alkoholowe	1852	1536	87	1	215	13	16	3.29
Z ustawy o powszechnym obow. wojskowym	998	914	50	1	31	2	2	1.8
Z prawa o wykroczeniach	19308	14968	1726	147	1776	691	833	34.36
Różne	21026	17090	2561	304	741	330	1124	37.42
Razem	56189	43838	6564	714	3179	1894	2799	
%	100 %	78.01	11.68	1.27	5.67	3.37	4.98	%

9.04 %

Z analizy cyfr powyższej tablicy wynika, że głównym rodzajem kary, stosowanym przez władze administracyjne była grzywna nie przekraczająca 10. zł. / 78.01 % /, a tylko w wyjątkowych i bardzo nielicznych wypadkach stosowano areszt bezwzględny / 9.04 % /.-

Ponieważ niewielu ze skazanych administracyjnie żądało skierowania sprawy na drogę sądową / bp zaledwie 4.98 % / dowodzi to, że w społeczeństwie coraz powszechniej ustala się poczucie, że wymiary kar administracyjnych nie są krzywdzące.

właszczeniowe objęły łącznie około 144 ha ziemi i 6 budynków / w tym 2 mieszkalne i 4 gospodarcze /, oraz dotyczyły 312 osób interesowanych.-

Z wywłaszczeń tych, przypada 7 na rzecz wojska, przy czym rozmiar wywłaszczenia obejmuje około 121 ha ziemi i 6 budynków, oraz 7 na rzecz Kolei Państwowych /ponad 23 ha/.

O ile chodzi o wywłaszczenia na rzecz Kolei Państwowych, to odnośnie wnioski dotyczyły gruntów przeważnie już od kilku lat zajętych faktycznie przez kolej, legalizacja zatem tego stanu przez przeprowadzenie formalnego postępowania wywłaszczeniowego i wydanie orzeczeń ustalających odszkodowanie leżało w interesie wywłaszczonych, którzy na tej zasadzie otrzymują obecnie należne wynagrodzenie wraz z odsetkami zwłoki.

II. BEZPIECZEŃSTWO.

Stan bezpie-
czeństwa.

Ogólny stan bezpieczeństwa województwa, w porównaniu z okresem poprzednim, nie uległ zasadniczej zmianie i stan ten, mimo stosunkowo niskiej obsady posterunków policji, należy uważać za zadowalający. Wszystkie grasujące dotychczas większe bandy rabunkowe zostały zlikwidowane. Członków tych band aresztowano, względnie zostali oni w starciu z policją zabici, przy czym w walce z bandytami padło w okresie sprawozdawczym 5 policjantów. Ilość wypadków kradzieży koni i bydła, dzięki celowemu zarządzeniom władz, znacznie zmalała.-

Poniższe zestawienie ważniejszych przestępstw natury kryminalnej za okres poprzedni i sprawozdawczy wskazuje bądź wzrost bądź spadek poszczególnych przestępstw :

<u>r o k</u> 1934/1935	<u>r o k</u> 1935/1936
1/ Napady i rozboje dok.139	dok. - 206
2/ Zabójstwa " 190	" - 151
3/ Podpalenia " 217	" - 245
4/ Koniodradztwo " 212	" - 125
5/ Kradzież bydła " 165	" - 147
6/ Kradzież z pól i lasów " 7471	" 11111
7/ Dne kradzieże "21749	" 24288

Na odcinku przestępczości politycznej, zwłaszcza w akcji komunistycznej zauważono w kilku powiatach wzmożenie się działalności elementów wywrotowych. Wśród mas ludności akcja ta nie cieszy się powodzeniem, zdarzają się jednak wypadki obalamucenia agitacją komunistyczną jednostek mniej uświadomionych i to tak wśród ludności miejskiej, jak i wiejskiej.-

W celu sparaliżowania tej akcji wydano stosowne zarządzenia. W pierwszym rzędzie przystąpiono do unieszkodliwiania agitatorów i prowodyrów.-

Ogólnie biorąc, stan bezpieczeństwa na terenie województwa lubelskiego przedstawia się zadowalniająco.

Z zakresu spraw porządku publicznego w działalności Urzędu Wojewódzkiego i powiatowych władz administracji ogólnej na terenie województwa lubelskiego wysunęły się jako poważniejsze zagadnienia: 1/ sprawa reorganizacji stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych. 2/ kwestia rejestracji stowarzyszeń.

Porządek publiczny.

Organizacja ochotniczych straży pożarnych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14.I.1935 r. /Dz.U.R.P.Nr.7 poz.35/, ustalającym jednolity wzorowy statut stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych przeprowadzono w okresie sprawozdawczym rejestrację 972 wspomnianych zrzeszeń. Jednocześnie przystąpiono do likwidacji

cji straży pożarnych, które wbrew przepisom powołanego rozporządzenia nie przyjęły nowego statutu względnie nie przystąpiły lub nie zostały przyjęte do Związku Straży Pożarnych R.P. oraz towarzystw straży pożarnych, zarejestrowanych poprzednio w czasie od 1920 do 1932 r., które nie wykazywały żadnej działalności względnie upadły faktycznie wskutek braku zainteresowania ze strony członków. Ogółem wydano orzeczenia o rozwiązaniu względnie likwidacji 99 towarzystw straży pożarnych. Akcja ta przeprowadzona w ścisłym porozumieniu z Okręgiem Wojewódzkim i oddziałami powiatowymi Związku Straży Pożarnych R.P., stanowi jeden z ważniejszych kroków w kierunku ujednolajnienia organizacji straży i usunięcia istniejących w niej braków, wpływających ujemnie na sprawność działania i rozwój poszczególnych straży.-

Rejestracja
stowarzyszeń.

O ile w kilku poprzednich latach zaznaczył się wyraźnie spadek ilości zakładanych stowarzyszeń, o tyle w okresie sprawozdawczym dało się zaobserwować zjawisko wprost odwrotne. Podczas bowiem, gdy liczba rejestrowanych stowarzyszeń w ostatnich latach wynosiła od 20 do 40 rocznie, obecnie wzrosła do 72. Zjawisko to należy przypisać znacznemu wzmoczeniu się tętna życia społecznego, w pierwszym rzędzie zaś organizowaniu się grup społecznych, pracujących w rolnictwie względnie w związanym z nim przemyśle / organizacje rolnicze /

Ze spraw, których uregulowanie zamierzone jest w tym zakresie w najbliższej przyszłości, na podkreślenie zasługuje zagadnienie likwidacji nieżywotnych stowarzyszeń. W latach 1920 - 1934 zarejestrowano na terenie województwa lubelskiego około 2.600 zrzeszeń o celach niezarobkowych. Duża ilość z pośród nich w latach następnych całkowicie upadła względnie straciła rację dalszego istnienia. Mimo to wiele z nich podtrzymuje nadal sztucznie swój byt bez żadnego pożytku dla

zycia społecznego, korzystając często ponadto z ofiarności publicznej i wprowadzając w błąd poszczególne urzędy i instytucje oraz społeczeństwo co do swych rzekomych zasług i obecnej roli. Zamiarem władz administracji ogólnej na najbliższy okres jest przeprowadzenie likwidacji wszelkich tego rodzaju zrzeszeń pod względem prawnym i faktycznym, co będzie stanowiło zarazem poważne posunięcie w zakresie unormowania zagadnień organizacyj społecznych.

III. ZDROWIE PUBLICZNE.

Stan sanitarny
terenu.

Akcja sanitarna na terenach zarówno miejskich, jak i wiejskich postępuje naprzód, napotykając jednak na trudności wobec sytuacji finansowej samorządów gminnych.-

W okresie sprawozdawczym uaktualnione zostały regulaminy sanitarne porządkowe w miastach i podjęte prace nad planami regulacyjnymi miast. W Siedlcach i Chełmie rozpoczęto przy pomocy Funduszu Pracy roboty wodociągowe, a w Zamściu kanalizacyjne.

Zaopatrzenie w wodę osiedli wiejskich w większości wypadków należy uznać dotychczas za niedostateczne, zwłaszcza co do jakości studzien. W 1935/36 r. było ogółem 120.869 studzien, w tym 1338 wierconych, 119.527 kopanych, / z cembrowiną murowaną betonową 68.437 kopanych, / z cembrowiną drewnianą 51.090/.

Łazien publiczne na terenie województwa niedostateczna jest ilość / 159, w tym 114 mykw. / . Pływalen otwartych było 19 / w 1934/35 - 18 /.

W sprawach nadzoru sanitarnego nad artykułami spożywczymi zaznaczyć należy uruchomienie w ubiegłym roku stacyj

przedwstępne badania artykułów żywności w Cielmie, Siedlcach i Zamościu. W planach inwestycyjnych miast wydzielonych przewidziana jest budowa /względnie rozbudowa/ odpowiednich hal targowych.

Choroby zakaźne.

W roku sprawozdawczym na terenie województwa notowana była znaczniejsza epidemia czerwonki w powiecie biłgorajskim / 740 zachorowań /, a częściowo też w powiatach zamojskim, chełmskim i janowskim.

Co do szerzenia się innych chorób zakaźnych w 1935 r. to nie było znaczniejszego ich nasilenia na terenie województwa. Zaznaczyć należy spadek zachorowań na dur brzuszny, pło-
nicę, błonicę, dur plamisty, w stosunku do 1934/35 r.

Szczepienia ochronne były stosowane w dość szerokim zakresie, zwłaszcza szczepienia przeciw czerwonce i przeciw durowi brzuszemu. W tej akcji, poza lekarzami powiatowymi, współdziałali lekarze ośrodków zdrowia i wojewódzki epidemiolog.

Lecznictwo.

Ogólna liczba lekarzy na terenie województwa wynosi 427 t.j. 1 lekarz przypada na 5805 mieszkańców; lekarzy dentyistów 163, felczerów 167, położnych 437 /1 na 5672 mieszkańców/.

Rozmieszczenie lekarzy i położnych na terenach prowincjonalnych nie jest dostateczne zwłaszcza w powiatach północnych i wschodnich.-

Co do stanu szpitali na terenie województwa zaznaczyć należy podniesienie ich utrzymania i prowadzenia. W okresie sprawozdawczym zakończona została rozbudowa szpitala na Klimowiznie / pow.węgrowski / i częściowo w Hrubieszowie / dom administracyjny i pralnia /, zaś rozpoczęto budowę pawilonu chirurgicznego w Janowie Lubelskim i rozbudowę szpitali w Tomaszowie Lubelskim /oddział zakaźny/ i Zamościu /ambulato-

rium/ a także gruntowny remont i częściową rekonstrukcję budynków szpitalnych w Lubartowie, Łukowie i Chełmie Lubelskim.

Szpital Psychiatryczny w Chełmie uruchomił oddział dla dzieci umysłowo chorych / na 20 łózek /.

Szpital powiatowy w Lubartowie został zaopatrzony w aparat Röntgena przy pomocy rządowej, poza tem przydział aparatów Röntgena przyznany jest szpitalowi w Łukowie i w Hrubieszowie.

Liczba szpitali czynnych na terenie województwa w 1935/36 r. wynosiła 35 z 2732 łózkami.-

Frekwencja chorych w szpitalach publicznych podniosła się w stosunku do roku ubiegłego /w 1934/35 obłożenie szpitali - 54 %, w 1935/36 r. - 67,1 %/.

Akcja w zakresie profilaktyki zdrowotnej i higieny społecznej.

W 1935/36 r. zaznaczył się dalszy rozwój pracy w zakresie medycyny zapobiegawczej /profilaktyki zdrowotnej i higieny społecznej/. Samorządy i organizacje społeczne przy pomocy państwowej i częściowo też Ubezpieczalni Społecznej utrwalają i stopniowo rozszerzają sieć Ośrodków Zdrowia przy równoczesnym rozszerzeniu, zakresu działania tych instytucyj poza zwalczaniem chorób społecznych /gruźlica, jaglica, choroby weneryczne, alkoholizm/ i opiekę lekarską nad dzieckiem i matką w kierunku higieny szkolnej, akcji przeciwepidemicznej pomocy położniczej i leczenia ogólnego na terenach wiejskich.

Ogólna liczba Ośrodków Zdrowia wynosiła na 1.IV.1936r. - 30 /na 1.X.1936 - 35 Ośrodków/ z 99 przychodniami, co stanowi wzrost o 9 ośrodków w stosunku do stanu na 1.IV.1935 r., a o 26 ośrodków w stosunku do 1932/33 r. W Ośrodkach udzielono ogółem porad lekarskich w 1935/36 - 117.367.

Pomoc państwowa, udzielona na prowadzenie Ośrodków Zdrowia w województwie lubelskim w 1935/36 r. wyniosła zł.-

66.785.-

Współpraca organizacyj społecznych w zakresie akcji higienicznej na terenach wiejskich jest obecnie wydatniejsza, zwłaszcza dotyczy do organizacji P.C.K. " Kół Gospodyń Wiejskich " i " Młodej Wsi ".

W dziale walki z gruźlicą zaznaczyć należy utworzenie w Lublinie izolatorium dla niemowląt szczepionych szczepionką przeciwgruźliczą / systemem Callmett'e'a /.

Zakład opiekuńczo-profilaktyczny dla dzieci wątłych prowadzony jest w Krasnobrodzie przez T-wo " Opieka ".

Stan higieny szkolnej wykazuje stopniową poprawę, pomimo znacznych jeszcze potrzeb w tym zakresie. W 1935/36 r. przybyło 114 nowych sal szkolnych. Ilość lekarzy szkolnych w szkołach powszechnych wynosiła 105, ponadto w szkołach średnich i zawodowych było 53 lekarzy. Na ogólną liczbę - - 396.699 dzieci szkół powszechnych zbadanych było przez lekarzy 204.037.

W dziedzinie higieny pracy w roku sprawozdawczym wydano zarządzenia bardziej ścisłego współdziałania lekarzy powiatowych z organami inspekcji pracy, wzmożenia kontroli nad warunkami higienicznymi w warsztatach pracy i nadzoru sanitarnego nad robotami publicznymi.

Plan dalszych
prac w zakresie
ważniejszych
zagadnień zdro-
wia publicznego.

Jako główne zadania sanitariatu na najbliższy okres określa się :

- 1/ Dalszą organizacją rejonowej służby zdrowia /rejonowych ośrodków zdrowia/ w zakresie zwłaszcza profilaktyki, akcji sanitarnej i pomocy położniczej.
- 2/ Podniesienie stanu sanitarnego osiedli i akcja przeciw-epidemiczna ze zwróceniem szczególnej uwagi na odpowiednie zaopatrzenie osiedli w wodę.
- 3/ Polepszenie stanu oddziałów zakaźnych przy Szpitalach

publicznych.

4/ Uzgodnienie prac Samorządu i Ubezpieczalni Społecznych w zakresie leczenia i profilaktyki.

5/ Współdziałanie w racjonalnej organizacji spółdzielczości mleczarskiej.

6/ Ochrona higieny i bezpieczeństwa pracy.

7/ Wzmoczenie koordynacji prac higienicznych i opiekuńczych w terenie, zwłaszcza w zakresie profilaktyki zdrowotnej, a także opieki otwartej i półotwartej nad dziećmi i młodzieżą.

Tablica Nr.1 /szerzenie się chorób zakaźnych/.

Nazwa choroby	Rok 1933		Rok 1934		Rok 1935		
	Ilość zachorowań	Ilość zachorowań	Ilość zgonów	% zgonów	Ilość zachorowań	Ilość zgonów	% zgonów
Dur brzuszny	1098	1514	92	6.07 %	1040	70	6.73 %
Dur plamisty	242	276	18	6.52 %	132	10	7.57 %
Czerwonka	99	314	7	2.2 %	737	67	9.09 %
Płonica	786	814	16	2 %	582	11	1.89 %
Błonica	778	1028	18	1.75 %	689	26	3.77 %
Odra	1989	719	5	0.69 %	958	2	0.20 %

Tablica Nr.2 /szczepienie ochronne/

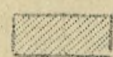
Nazwa choroby	Rok 1933	Rok 1934	Rok 1935
Przeciw durowi plamistemu	129	237	84
Przeciw durowi brzuszному	5572	26562	14877
Przeciw czerwonce	150	7363	8146
Przeciw płonicy i błonicy	7072	10468	4304
Przeciw ospie	168,878	205.815	188.255

T A B L I C A P.3

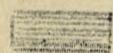
Działalność ośrodków zdrowia i przychodni społecznych
na terenie województwa lubelskiego

za okres od roku 1930 - 31 do roku 1935 - 36

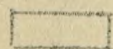
roku	ilość ośrodków zdrowia	ilość przycho- dni
1930/31	-	21
1931/32	-	23
1932/33	4	35
1933/34	10	46
1934/35	21	80
1935/36	30	99
na 1.X.36	35	123

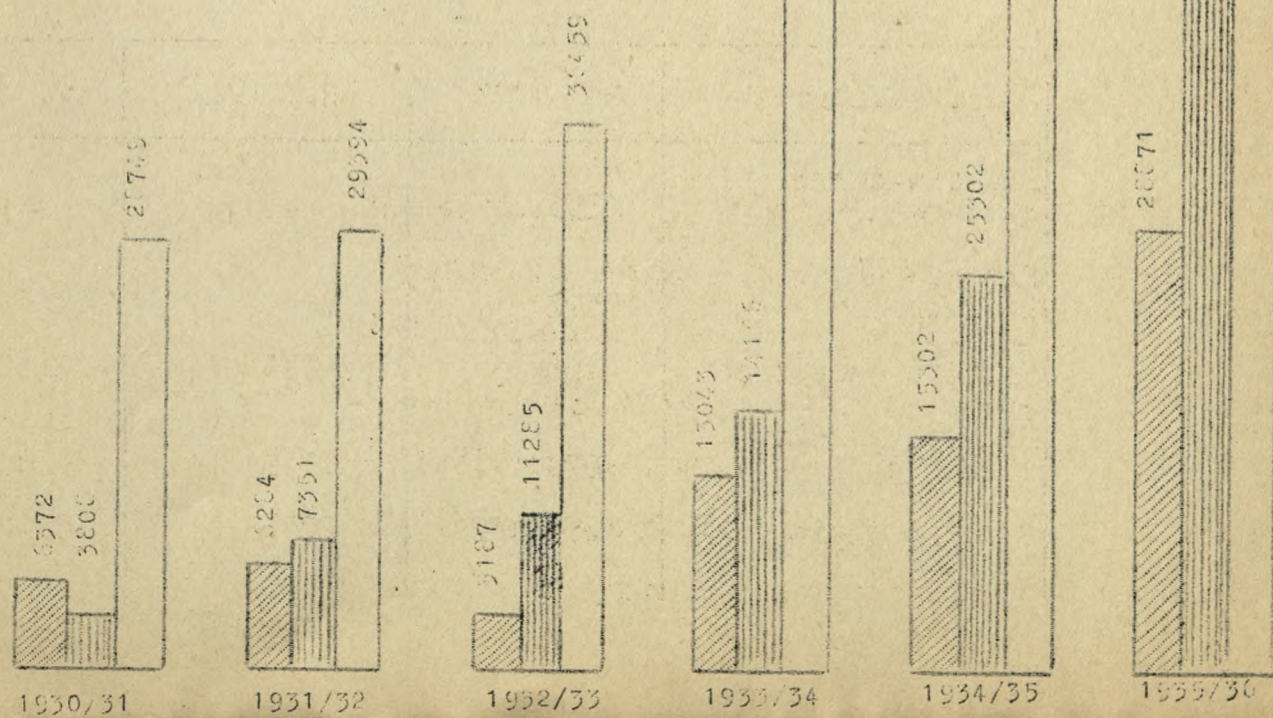
ilość wywiadów

ilość osób

ilość porod

IV. OPIEKA SPOŁECZNA

W zakresie opieki społecznej okres sprawozdawczy wykazuje:

1/ w dziale opieki całkowitej zamkniętej /zakładowej/ dalszy rozwój prac i powiększenie zasięgu działania Wojew. Lubelskiego Związku Międzykomunalnego Opieki Społecznej,

2/ w dziale opieki całkowitej otwartej /w rodzinach zastępczych/ ujmowanie tej formy opieki w ramy organizacyjne, oparte przede wszystkim na placach komisji opieki społecznej i opiekunów społecznych,

3/ w dziale opieki częściowej /półotwartej/ znaczny rozwój akcji opieki na terenie wsi przez powstanie szeregu placówek opiekuńczych na wsi jak Ognisk matki i dziecka, dziecińców, stacji opieki i t.p.

Opieka zakładowa całkowita.

W roku 1935/36 opiekę zakładową o charakterze zamkniętym wykonywano na terenie województwa w 65 zakładach dla 2741 osób w tym dla 1850 dzieci i młodzieży w 33 zakładach i 891 starców i kalek w 32 zakładach.-

Przeciętny dzienny koszt utrzymania dziecka w zakładzie wynosi 1 zł.20 gr. i starca 95 groszy dziennie.

Ogólny koszt prowadzenia zakładów zamkniętych w okresie sprawozdawczym wyniósł 1.068.448 zł.79 gr.

Prowadzenie agend opieki zakładowej samorządowej obejmuje w coraz szerszym zakresie Wojewódzki Związek Międzykomunalny Opieki Społecznej, który w okresie sprawozdawczym rozszerzył swą działalność przyjmując większe zakłady opiekuńcze w Wierowie i Turkowicach i reorganizując zakład Dom Pracy Dobrowolnej w Jabłecznej w kierunku zawodowego szkolenia młodzieży.

Opieka zakładowa Poza zakładami, dającymi opiekę całkowitą zamkniętą na
częściowa /pół-
otwarta/. terenie województwa działało 62 zakładów stałych opieki częś-
ciowej półotwartej / nie wliczając doraźnych sezonowych dzie-
cińców, Kół Gospodyń Wiejskich /. Zakłady te głównie spełnia-
ły zadania opiekuńcze nad dziećmi i młodzieżą.

Szczególnie wzmożoną działalność w zakresie opieki nad
dziećmi na wsi wykazały Koła Gospodyń Wiejskich.

Opieka społecz- W dziedzinie opieki otwartej całkowitej w rodzinach
na otwarta ca- zastępczych prowadzone były prace przede wszystkim w kierun-
kowita. ku należytego zorganizowania tej formy opieki i jej kontroli.
Wojewódzka Komisja Opieki Społecznej współpracując z Urzędem
Wojewódzkim opracowała "instrukcje" stosowania form opieki
otwartej nad dziećmi i młodzieżą, oraz regulamin dla rodzin
zastępczych, które te materiały zostały rozesłane w teren,
celem odpowiedniego wykorzystania.-

Rozwój opieki otwartej całkowitej w rodzinach zastęp-
czych na dzień 1.IV.1936 r. przedstawiają następujące dane
liczbowe:

Przybywało na opiece u rodzin zastępczych ogółem 347
dzieci z tej liczby w miastach 155 dzieci u 94 rodzin i na
wsiach 192 dzieci u 133 rodzin. Opłaty wahały się na wsiach
od 5 do 20 zł. w miastach zaś od 10 zł. do 25 zł. miesięcznie.

Po za formą opieki w rodzinach zastępczych /obcych/ s
stosowany był system opieki w rodzinach własnych t.zw. opie-
ki domowej. System ten polegał na pozostawieniu dziecka /pół-
sieroty/ w rodzinie własnej, względnie pokrewnej przy równo-
czesnej pomocy finansowej samorządowej tej rodzinie na jego
utrzymanie. Opieką domową objętych było w okresie sprawozdaw-
czym 510 rodzin w czym dzieci do lat 14 - 876 dzieci i do
lat 18 - 100 osób.

Ogólny koszt opieki domowej wyniósł w roku 1935 / 36 49.917 zł. Obie te formy opieki całkowitej podlegały kontroli opiekunów społecznych i komisji opieki społecznej w terenie.

Inne akcje
opiekuńcze.

Oprócz wyszczególnionych wyżej form opieki społecznej mających zastosowanie przeważnie w stosunku do sierot i półsierot zaznaczyć należy, że opieka społeczna poza tym obejmowała dość pokaźną liczbę osób zwłaszcza dzieci i młodzieży, rekrutujących się bądź z rodzin bezrobotnych, bądź rodzin wyjątkowo biednych. Opieka ta była prowadzona przy szerokim współudziale instytucji i organizacji społecznych i polegała na :

- 1/ dożywianiu dzieci w szkołach i dziecińcach obejmując na terenie województwa 9987 dzieci i młodzieży,
- 2/ akcji świetlicowych dla dzieci i młodzieży obejmującej około 300 osób dzieci, 60 osób dorosłych,
- 3/ akcji kolonijnej dla dzieci i młodzieży, która w ostatnim okresie objęła pomocą 7746 dzieci kosztem 215.752 zł.20gr
- 4/ akcji ogrodów działkowych, jako akcji zmierzającej do zapewnienia rodzinom bezrobotnych i wyjątkowo ubogim podstaw egzystencji. Z akcji tej korzystało na terenie województwa 1018 działkowców w większych ośrodkach miejskich.

Obok akcji opiekuńczych mających za zadanie objęciem pomocą jaknajwiększej liczby osób, prowadzona była przez Związki Samorządowe i z funduszy państwowych pomoc indywidualna dla poszczególnych osób, nie mających zaopatrzenia trwałego z mocy obowiązujących przepisów prawnych.

W wykonaniu zadań opiekuńczych na terenie województwa lubelskiego, wydatny udział w pracy brała Wojewódzka Komisja Opieki Społecznej. Przy współudziale tej Komisji opracowano i zatwierdzono projekty regulaminów powiatowych komisji o-

nieki społecznej, instrukcji stosowania form opieki otwartej w rodzinach zastępczych, przepisów dla rodzin biorących dziecko na wychowanie i instrukcje dla opiekunów społecznych.

Jakkolwiek ogólnie biorąc stan opieki społecznej i jej formy organizacyjne uległy znacznej poprawie na terenie województwa lubelskiego niemniej stwierdzić należy, że wobec stałego wzrostu potrzeb opiekuńczych zwłaszcza w zakresie opieki otwartej nad dziećmi i młodzieżą wyczuwa się w dalszym ciągu potrzeba nie tylko powiększenia środków ze źródeł publicznych na zaspokojenie tych potrzeb, lecz i zwiększonych wysiłków Związków samorządowych w kierunku skoordynowania swej działalności pracą odpowiednich organizacji społeczno-opiekuńczych przy czynnym współudziale powiatowych i gminnych Komisji Opieki Społecznej, jak również opiekunów społecznych.

V. FUNDUSZ PRACY.

Dokładne omówienie działalności Funduszu Pracy w okresie 1935/36 zawiera odrębne sprawozdanie.-

VI.GOSPODARKA DROGOWO-BUDOWLANA

W dziale tym w roku budż.1935/36 zaznaczył się dalszy postęp i zwiększone tempo pracy,a na specjalne wyróżnienie zasługują wyniki osiągnięte w budowie i ulepszeniu dróg o twardej nawierzchni.

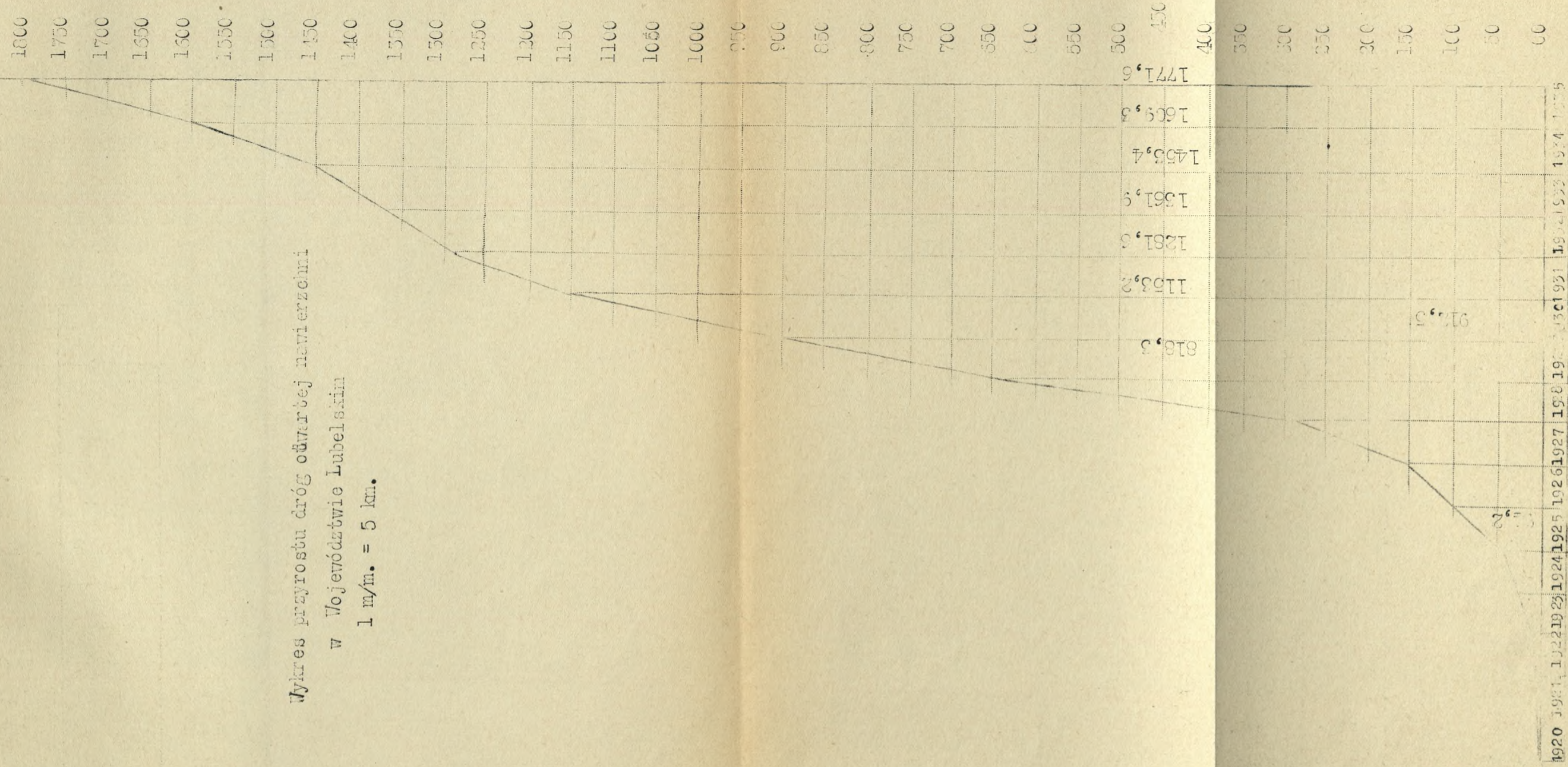
Dział drogowy.

Analogicznie,jak w latach poprzednich akcja drogowa rozwijała się równolegle:a/w kierunku rozbudowy sieci drogowej, b/w kierunku ulepszania nawierzchni drogowej,a przede wszystkim drogi Warszawa-Lublin-Lwów oraz c/w kierunku odbudowy nawierzchni dróg zniszczonych.

W roku sprawozdawczym wybudowano 162,5 klm nowych dróg o twardej nawierzchni:

L. p.	Powiat	Budowa dróg w km				Razem
		państw.	samorządowe			
		bruk	szabrow.	bruk gładki	bruk dziki	
1	2	3	4	5	6	7
1	Biała	-	1800	-	6.401	8.201
2	Białgoraj	-	5.055	-	4.322	9.377
3	Chełm	1.237	-	-	4.400	5.637
4	Garwolin	-	7.903	-	8.378	16.281
5	Hrubieszów	-	-	0,072	4.368	4.440
6	Janów	-	1.875	-	4.180	6.055
7	Krasnystaw	-	3,083	0,100	2,106	5,289
8	Lublin	-	3,769	-	8,398	12,167
9	Lubartów	-	0,250	-	3,681	3,931
10	Łuków	-	0,100	-	6,610	6,710
11	Puławy	-	8,136	-	2,024	10,160
12	Radzyń	-	-	-	7,370	7,370
13	Siedlce	-	2,220	-	19,403	21,623
14	Sokołów	-	5,716	-	14,956	20,672
15	Tomaszów	-	2,180	3,182	2,304	7,666
16	Węgrów	-	-	-	7,877	7,877
17	Włodawa	-	-	-	0,954	0,954
18	Zamość	-	-	3,023	5,003	8,026
	Razem	1.237	42,087	6,377	112,735	162,436

Wykres przyrostu dróg oświetlonej nawierzchni
w Województwie Lubelskim
1 m/m. = 5 km.

Przeciętny koszt budowy 1 km drogi wynosił średnio, przy uwzględnieniu wszystkich źródeł, t.j. gotówki, dotacji, Funduszu Pracy i wszelkich świadczeń w naturze, około 22.500 zł.

Należy podkreślić bardzo znaczny udział szarwarku w tych robotach, który wyniósł około 58% całkowitych kosztów budowy.

Przekładowano jezdnię tłuczniową na ulepszoną z kostki bazaltowej i klinkieru na długości 44 km, wykonano pogrubienie jezdni tłuczniowej 231 km oraz zbudowano i wyremontowano 700 m.b. mostów, w czym 16 m.b. mostu stałego żelbetowego na rzece Łopie pod wsią Łopiennik.

Na uwagę zasługuje również akcja podjęta w kierunku uporządkowania miast i wsi. Akcja ta rozwijała się szczególnie na terenie m. Lublina, a pozatym w Siedlcach, Zamościu, Chełmie, Garwolinie i innych. Na wsi poza akcją zabrukowania osiedli rzuca się w oczy fakt zasadzenia w okresie gospodarczym około 70.000 sztuk drzew przydrożnych.

Wzmożenie tempa robót było możliwe dzięki uzyskaniu znaczniejszych kredytów i świadczeń, których wartość w roku sprawozdawczym wynosiła kwotę 10 milionów 345 tysięcy złotych, zatem około 1 milion 870 tysięcy więcej, jak w roku ubiegłym.

Nadwyżkę uzyskano ze zwiększenia wpływów na drogi państwowe w postaci materiałów kamiennych i skredytowanego przewozu i częściowo około 20% tej sumy na drogi samorządowe.

Na konserwację dróg o twardej nawierzchni użyto 62%, a na budowę 38% sumy wydatkowanej na drogi.

Do ulepszenia twardej nawierzchni na drogach o specjalnie silnym nasileniu ruchu stosowano kostkę bazaltową, wykonywaną na miejscu, z kamienia sprowadzanego z poza województwa wzgl. z narzutowego, znajdującego się w terenie i z klin-

kieru, pochodzącego z 4-ch wytwórni lubelskich, a mianowicie w Izbicy, Budach, Białopolu i Zamościu, które wyprodukowały w roku sprawozdawczym około 10 milionów sztuk o łącznej wartości 1 milion 50 tysięcy złotych.

Program robót drogowych na najbliższą przyszłość obejmuje w dalszym ciągu budowę dróg o twardej nawierzchni ze specjalnem uwzględnieniem rozpoczętych, a nie zamkniętych i wykonanych dróg oraz przebudowę i ulepszenie nawierzchni w szczególności na drodze Warszawa-Lwów.

Oprócz kostki z bazaltu i narzutowego kamienia, oraz klinieru będą czynione próby użycia płyt betonowych.

Wpływy na
Państw. Fund.
Drog.

W okresie sprawozdawczym wpływy na Państw. Fundusz Drogowy wynosiły 316.919 zł 90 gr i były mniejsze o 115.790 zł 80 gr, jak w roku ubiegłym. Powodem tego było obniżenie stawek opłat przez Ministerstwo Komunikacji. Stwierdzono jednak poprawę płatności.

Pojazdy me-
chaniczne.

Pojazdów mechanicznych było 863 sztuk, t.j. o 18 mniej, jak w ubiegłym okresie sprawozdawczym.

Zwiększyła się natomiast ilość wozów produkcji krajowej marki "Polski Fiat".

Koncesje zarob-
kowego przewo-
zu osób i to-
warów pojaz-
dami mecha-
nicznymi.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono scalenie drobnych przedsiębiorstw autobusowych w większe i w ten sposób uzyskano przedsiębiorstwa o silniejszych podstawach finansowych, które dają gwarancję, że komunikacja będzie prowadzona należyście z korzyścią dla jeżdżących i Skarbu Państwa.

Autobusów kursowało 99, z czego 48 wozów marki "Polski Fiat", t.j. około 50% pochodzących z wytwórni krajowej.

Przewóz towarów prowadziło 26 przedsiębiorstw z taborzem 46 wozów, w czym 10 marki "Polski Fiat".

Turystyka.

W dziedzinie turystyki nastąpił pewien dodatni zwrot wskutek intensywnej działalności nowoutworzonej placówki tu-

rystycznej p.n. "Liga Popierania Turystyki" w Warszawie. Placówka ta skierowała swe wysiłki nie tylko w kierunku organizacji wewnętrznej, lecz równocześnie - i to w większym znaczeniu stopniu - musiała poświęcić się działalności zewnętrznej, t.j. organizacji masowego ruchu turystycznego, który w okresie sprawozdawczym osiągnął niespotykane dotąd nasilenie i domagał się silniej niż kiedykolwiek regulatora w postaci organizacji, kierującej całością.

Referat turystyki przy Urzędzie Wojewódzkim, jako łącznik między władzami popierającymi turystykę, a społeczeństwem, brał bezpośredni udział w organizowaniu, przez Ligę Popierania Turystyki, wycieczek z terenu województwa lubelskiego /do Gdyni na "Święto Morza", na II Zlot Młodzieży Polskiej z zagranicy, na Jubileuszowy Zlot Harcerski w Spale i wiele innych wycieczek, urządzanych na terenie województwa lubelskiego /do Zamościa, Kazimierza i t.p./.

W omawianym okresie najbardziej zaznaczył się ruch turystyczny do Krakowa w celu wzięcia udziału w sypaniu kopca na Sowińcu.

Dział budowlany. W sprawozdawczym okresie intensywność ruchu budowlanego znacznie się wzmogła szczególnie w zakresie prywatnego budownictwa mieszkaniowego, pomimo, że globalna suma pomocy kredytowej B.G.K. zmniejszyła się i wyniosła kwotę 700.000 zł w porównaniu do 1.033.000 okresu ubiegłego.

Dzięki ustabilizowaniu się niskich cen na materiały budowlane zaznaczył się wybitnie zwiększony udział w budownictwie mieszkaniowym kapitałów prywatnych, wyrażający się sumą ponad 2.000.000 złotych.

Aktualną do niedawna sprawę głodu mieszkaniowego w miastach uważać należy za prawie zlikwidowaną. Jeszcze daje się odczuwać brak mieszkań najmniejszych dla najuboższej ludności.

Znaczna podaż mieszkań spowodowała pożądaną zniżkę czynszów w nowych domach.

Budownictwo samorządowe również wykazało znaczniejszą aktywność - w pierwszym rzędzie w zakresie budowy szkół powszechnych. Izb szkolnych na terenie województwa ukończono 167, wobec 90 w okresie ubiegłym.

Zwiększony rozwój budownictwa w miastach zmusza zwrócić baczną uwagę na akcję planów zabudowy, jako na jedyną podstawę planowej gospodarki budowlanej oraz na należyte zorganizowanie kontroli nad budownictwem.

Uważam nadal za konieczne obsadzenie stanowisk budowniczych sejmikowych, rzeczoznawców miejskich przez osoby fachowe, przygotowane do wykonania tych zadań, jakie wynikają dla samorządu z prawa budowanego.

Dział Sztuki.

W dziale sztuki prowadzono przy udziale subwencji w wys. 6550 zł najważniejsze roboty konserwatorskie w Puławach, Kazimierzu, Zamościu, Węgrowie, Stężycy, Lublinie. Poza subwencjonowanymi robotami wykonywano nadzór i opiekę konserwatorską nad całym szeregiem drobniejszych robót przy zabytkach na terenie województwa. Współdziałano z organizacjami społecznymi dla opieki nad zabytkami, jak Bada artystyczna m. Lublina, Komisja Konserwatorsko-Artystyczna m. Lublina, T-wo Przyjaciół Kazimierza.

W roku przyszłym planuje się położenie głównego nacisku na roboty konserwatorskie mające za zadanie przywrócenie świetności d. miast zabytkowych Zamościa, Lublina, Kazimierza.

Dla ożywienie życia plastyczno-artystycznego udzielono poparcia przy organizowaniu T-wa Propagandy Sztuki w Lublinie.

Działalność Lubelskiego Związku Pracy Kulturalnej przejawiała się w znacznym wzmożeniu tempa życia kulturalnego na terenie województwa.

Najdonioślejszym rezultatem działalności L.Z.P.K. jest rozpoczęcie i prowadzenie budowy Domu Pracy Kulturalnej w Lublinie.

VII. ROLNICTWO, HODOWLA, WALKA Z CHOROBYMI ZWIERZĘCYMI I OCHRONA LASÓW.

1. Rolnictwo.

Stan ogólny.

Sytuacja rolnictwa w woj. lubelskim w okresie sprawozdawczym uległa zmianom, wynikającym z nowej polityki gospodarczej w tym zakresie.

Szacunek częściowego przychodu gotówkowego rolnictwa, obejmujący przychód ze sprzedaży 4 głównych zbóż, bydła rogatego i trzody chlewnej wskazuje, że suma przychodu w ostatnich pięciu miesiącach 1935r. w porównaniu do tegoż okresu w roku 1934 była wyższa o circa 900.000 zł. Ponieważ stosunek cen artykułów nabywanych przez rolnika nie uległ w okresie sprawozdawczym większym zmianom, siła nabywcza ludności wiejskiej lekko wzrosła. Poprawa ta pozostaje w związku ze zwiększeniem pomocy państwowej dla eksportu artykułów hodowlanych i rozszerzenia jej na szereg nowych ziemiopłodów przy jednoczesnym zwiększeniu środków na akcję rolniczych kredytów zbożowych oraz ograniczeniem egzekucji podatkowych w okresie późniejszym, celem zapobieżenia niższe cen na ziarno. W tej ostatniej dziedzinie poważny wpływ wywarły zakupy dokonywane przez wojsko zastępując częściowo przerwana akcję interwencyjną Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych.

Kredyty: zaliczkowy i zastawowy.

Suma rozprowadzonego kredytu zaliczkowego w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła dwukrotnie.

Instytucje rozprowadzające pożyczki udzieliły:

kredytu zastawowego na kwotę	1.761.000 zł
" zaliczkowego "	713.000 zł

Organizacja zbytu produktów rolniczych. Drugą akcją gospodarczą, zakrojoną na dużą skalę, były prace podjęte w dziedzinie organizacji zbytu produktów rolnych.

W celu zasilenia Spółdzielni Rolniczo-Handlowych w kapitał obrotowy, niezbędny dla rozszerzenia ich działalności, przystąpiono do gromadzenia środków społecznych w drodze zsyphu zboża.

Zsyph zboża, mający charakter dobrowolnej akcji społecznej, przeprowadzony został w 8 powiatach.

W zakresie usprawnienia zbytu mleka został przedyskutowany i ustalony zasadniczy projekt sieci spółdzielni mleczarskich, oraz zasady organizacji nowych spółdzielni tego typu.

W dziedzinie obrotu trzodą chlewną uznając korzyści, jakie osiągają rolnicy ze spędów przeprowadzanych przez Lubelski Związek Producentów Bydła i Trzody Chlewnej, polecono władzom administracyjnym przychylnie ustosunkowanie się do tej akcji, a zarządom gminnym i samorządom powiatowym, aby przystąpiły na członków tej spółdzielni.

Organizacja prac nad podniesieniem rolnictwa.

W okresie sprawozdawczym coraz bardziej ciężar kierowania i prowadzenia prac z zakresu podnoszenia techniki i organizacji rolnictwa przesunął się na Izbę Rolniczą. Zadania swe wykonywała ona przy ścisłym współdziałaniu i finansowym poparciu czynników rządowych i samorządowych.

W terenie działalność Izby Rolniczej opierała się przede wszystkim na pracy Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych. Działalność swą Izba prowadzi pod stałym nadzorem Urzędu Wojewódzkiego.

Środki finansowe, Izba czerpała również z zasiłków Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, które w roku 1935/36 wyniosły ogółem 131.280 zł, przy ogólnych wydatkach budżeto-

wych 608.671 zł.

Podstawą pieniężną pracy Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych były głównie zasiłki samorządu terytorialnego, który ogółem na cele rolnicze przeznaczył w omawianym okresie 900.480 zł, co stanowiło 11.23% sumy ich budżetów samorządowych.

Do najważniejszych prac w zakresie podnoszenia rolnictwa należy zaliczyć następujące akcje:

- 1/przysposobienia rolniczego,
- 2/organizacji gospodarstw przodowniczych,
- 3/zagospodarowania łąk,
- 4/prace nad polepszeniem stanu hodowli zwierząt gospodarskich.

Akcja przysposobienia rolniczego. Akcja ta wykazuje w porównaniu z r.1933/34 wzrost ilościowy o 32,9%.

Organizacja gospodarstw przodowniczych. -Pracami nad organizacją gospodarstw przodowniczych objętych było w 17 powiatach 1744 gospodarstw, rozmieszczonych w 234 wsiach, w tym z przebudowy ustroju rolnego 742 gospod.

Akcja zagospodarowania łąk. -Okres sprawozdawczy odznaczył się zapoczątkowaniem dużej planowej akcji zagospodarowania dotychczas zaniedbanych terenów łąkowych i pastwiskowych.

Prace łąkarskie były prowadzone w 11 powiatach. Przy pomocy ulgowych kredytów państwowych zagospodarowano w 123 gospodarstwach 126.12 ha łąk i pastwisk. Zorganizowano specjalne ośrodki łąkarskie w powiatach: siedleckim, i tomaszowskim w związku z przeprowadzonymi tam melioracjami terenów łąkowych.

Akcja finansowo-rolna - Urzędy Rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich otrzymały do rozpatrzenia 10.449 spraw; przy czym wartość powództwa wynosiła

8.665.109,41 zł i rozpatrzyły w tym okresie 14.289 spraw na zł 10.118.900,16 zł. Pięciu właścicieli majątków ziemskich złożyło wnioski o otwarciu postępowania układowego.

Z sądowego odroczenia wypłat korzystało 111 gospodarstw wiejskich, z tego 1 o obszarze do 50 ha, 4 - do 500 ha i 6 - ponad 500 ha.

Korzystając z odroczenia terminu ukończenia zawierania układów konwersyjnych na Bank Akceptacyjny rolnicy w dalszym ciągu konwertowali swoje zadłużenia w instytucjach bankowych.

2. Hodowla.

Hodowla koni. Realizując postanowienia rozporządzenia Min. Roln. i Ref. Roln. o nadzorze nad hodowlą koni Komisja Kwalifikacyjna dokonała w 18 powiatach przeglądu 3135 ogierów. Z wykazanej ilości Komisja Kwalifikacyjna zalicencjonowała 817 ogierów wydając świadectwa uznania.

Hodowla bydła. W dziale hodowli bydła rozciągnięto działanie ustawy o nadzorze nad hodowlą bydła na teren 3 powiatów i niektóre gminy czwartego, co łącznie z powiatami poprzednio objętymi jej działaniem reguluje sprawę buhajów na około 2/3 województwa. Wiąże się z tym akcja stacjonowania buhajów. Przy pomocy zasiłków państwowych i samorządowych zakupiono 56 buhajów, które rozmieszczono w 11 powiatach.

Akcja owczarska. Akcję owczarską przy pomocy zasiłków rządowych i samorządowych wynoszących 25.632 zł podjęto w 14 powiatach.

Prowadzona od kilku lat akcja owczarska zaczyna dawać widoczne rezultaty, wyrażające się pomiędzy innymi wzrostem ilościowym pogłowia owiec w województwie z 79.163 sztuk w 1934r. do 94.245 sztuk w r. 1935, t.j. o 19%.

Inne akcje rolnicze. Prócz wymienionych prac na terenie województwa lubelskiego przeprowadzone były i inne akcje rolnicze, jak: doświadczalna, zwalczanie chorób i szkodników roślinnych, popieranie

hodowli trzody chlewnej, drobiarstwa i t.p.

Udział czynnika administracyjnego polegał w tych dziedzinach, podobnie jak i poprzednich, na wszechstronnym popieraniu i współdziałaniu w ich realizacji, oraz kontroli zużycowania zgodnie z przeznaczeniem sum państwowych udzielonych na te cele.

Rybacktwo.

W uwzględnieniu postulatów zainteresowanych przeprowadzono rewizję dokonanego podziału wód otwartych na obwody rybackie i wprowadzono szereg zmian granic obwodów w dorzeczu Wisły i Bugu. Nowym podziałem na obwody rybackie objęte zostało dorzecze rzeki Bystrzycy.

3. Walka z chorobami zwierzęcymi.

Akcja zwalczania nosaczyny na terenie województwa została ukończona. W związku z tym personel weterynaryjny przystąpi obecnie do badania zarodowych obór w kierunku walki z gruźlicą. Również prace weterynaryjne będą iść w tym kierunku by postawić na należytych poziomach sprawę urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa. Będą zatem pozostałe rzeźnie i obwody obsadzone przez lekarzy weterynaryjnych, a nie przez oglądaczy, co już częściowo zostało dokonane.

Stan obecny wsi pod względem sanitarno-weterynaryjnym. Zdrowotność i warunki sanitarno-weterynaryjne wsi na skutek zwiększenia ilości lekarzy weterynaryjnych, ambulatoriów, przychodni i rzeźni wzmogła się znacznie. Zawdzięczać to należy pogadankom i odczytom, wygłaszanym przez lekarzy przy każdej nadarzającej się sposobności podczas zjazdów młodzieży wiejskiej, na zbiórkach sołtysów i na każde wezwanie organizacyj rolniczych. Bezpłatne propagandowe szczepienia, praca dezynfektorów przy wydziałach powiatowych, łatwo dostępna i tania pomoc lekarska znacznie zmniejszyły stopień nasilenia chorób i upadku zwierząt w gospodarstwie.

4. Ochrona lasów.

Akcja ochrony lasów i podniesienia intensywności gospodarstw leśnych dała pomyślne rezultaty.

W okresie sprawozdawczym istniejący areał lasów na terenie województwa w ostatecznym rezultacie powiększył się o 509 ha.

Zawdzięczać to należy w dużej mierze akcji zalesienia nieużytków, która rozwija się bardzo dobrze.

Należy zaznaczyć, że w ciągu 10 letniego okresu 1926-1936r. zalesiono zgórą 11.000 ha lotnych piasków, należących wyłącznie do drobnych własności. Na terenie województwa lubelskiego pozostaje jeszcze do zalesienia około 3.000 ha lotnych piasków, oraz kilka tysięcy piasków zadarniowanych.

Stwierdzono na gruncie, że niszczenie upraw nowopowstałych należy do rzadkich wypadków. Ludność z roku na rok wykazuje postępy w tej dziedzinie pracy pociągając za sobą nieufnych i niechętnie odnoszących się do tej akcji.

W przyszłym okresie projektuje się zalesić około 1200 ha nieużytków.

Drobna własność przy zalesieniu będzie korzystać z pomocy ze strony Urzędu Wojewódzkiego w postaci sadzonek na zalesienie, porad fachowych, oraz dozoru fachowego.

PRZEBUDOWA USTROJU WIEJSKIEGO

Jak w ubiegłych latach tak i obecnie na pierwsze miejsce wysuwają się prace scaleniowe, dając stale powiększający się dorobek w tej dziedzinie.

Scalenie.

Urząd Wojewódzki przeprowadzając scalenie gruntów wiejskich, kładzie specjalny nacisk na zaspokojenie potrzeb kulturalno-oświatowych i społeczno-gospodarczych gromad wiejskich. Przy rozplanowaniu siedlisk pod względem racjonalnej zabudowy /dla uniknięcia niebezpieczeństwa pożarów/, brane są

pod uwagę potrzeby wsi co do zarezerwowania placów pod domy ludowe, szkoły, boiska sportowe oraz spółdzielnie, mleczarnie i t.p.

W okresie sprawozdawczym plan prac scaleniowych obejmował 228 obiektów na obszarze 165.905,6 ha o ilości 33.135 gospodarstw.

Na przyszły okres projektuje się prowadzić prace w 232 obiektach na obszarze 177.7450 ha o ilości 39.518 gospodarstw.

Parcelacja.

Akcja parcelacyjna obejmuje 4.700 ha gruntów prywatnych w czym przejęto na rzecz Skarbu Państwa ze należności skarbowe 314 ha.

W dziedzinie parcelacji prywatnej daje się zauważyć znaczne ożywienie przy wzmożonym popycie i podażu, oraz wyższe ceny na grunty, dochodzące do 15 - 20%.

Ponadto z gruntów państwowych i Państwowego Banku Rolnego rozparcelowano względnie wydzielono na uwłaszczenie drobnych dzierżawców 3.398 ha.

Do końca roku przewidywane jest rozparcelowanie z gruntów państwowych i Państwowego Banku Rolnego około 3000 ha.

Melioracje i regulacja rzek.

Prace melioracyjne w okresie sprawozdawczym prowadzone były jak i w poprzednim w dwu kierunkach, t.j. w związku ze scaleniem, oraz z regulacją rzek.

Melioracje w związku ze scaleniem: Wykopano rowów osuszających 411 km kosztem 211.000 złotych, w 77 obiektach scaleniowych, osuszając około 8500 ha.

Roboty te były prowadzone przeważnie siłami zainteresowanej ludności. Urząd Wojewódzki pokrywał tylko koszty dozoru technicznego, częściowo i materiałów. W roku 1937/38 przewiduje się utrzymanie dotychczasowego tempa pracy.

Melioracje podstawowe: - były wykonywane jako regulacje rzek i obwałowanie dolin.

Regulacje rzek wykonywano:

- 1/na rz.Liwcu w pow.siedleckim,
- 2/" " Krznie Północnej i Południowej w pow.żukowskim,
- 3/" " Białce w pow.radzyńskim,
- 4/" " Gdoli i Udału w pow.chełmskim,
- 5/" " Huczwie w pow.tomaszowskim.

Ponadto wykonywano roboty osuszające w nizinie Radwan-kowsko-Warszawickiej pow.garwolińskim.

Łącznie uregulowano rzeki i wybudowano kanały na dłu-gości 28.2 km.

Obwałowanie prowadzono na prawym brzegu rz.Wisły w do-linie Janiszowskiej pow.janowskiego.W roku sprawozdawczym wy-budowano 2.8 km wałów,łącznie z rokiem poprzednim 4.1 km.

Prócz tego sprowadzono z pow.bracławskiego,wojew.wi-leńskiego pogłębiarkę parową do zamierzonych w przyszłym ro-ku regulacji rz.Krzny Spławnej,w pow.białskim.Pogłębiarkę tę zmontowano w ciągu zimy własnymi siłami i obecnie już pra-cuje ona na rzece Krznie.

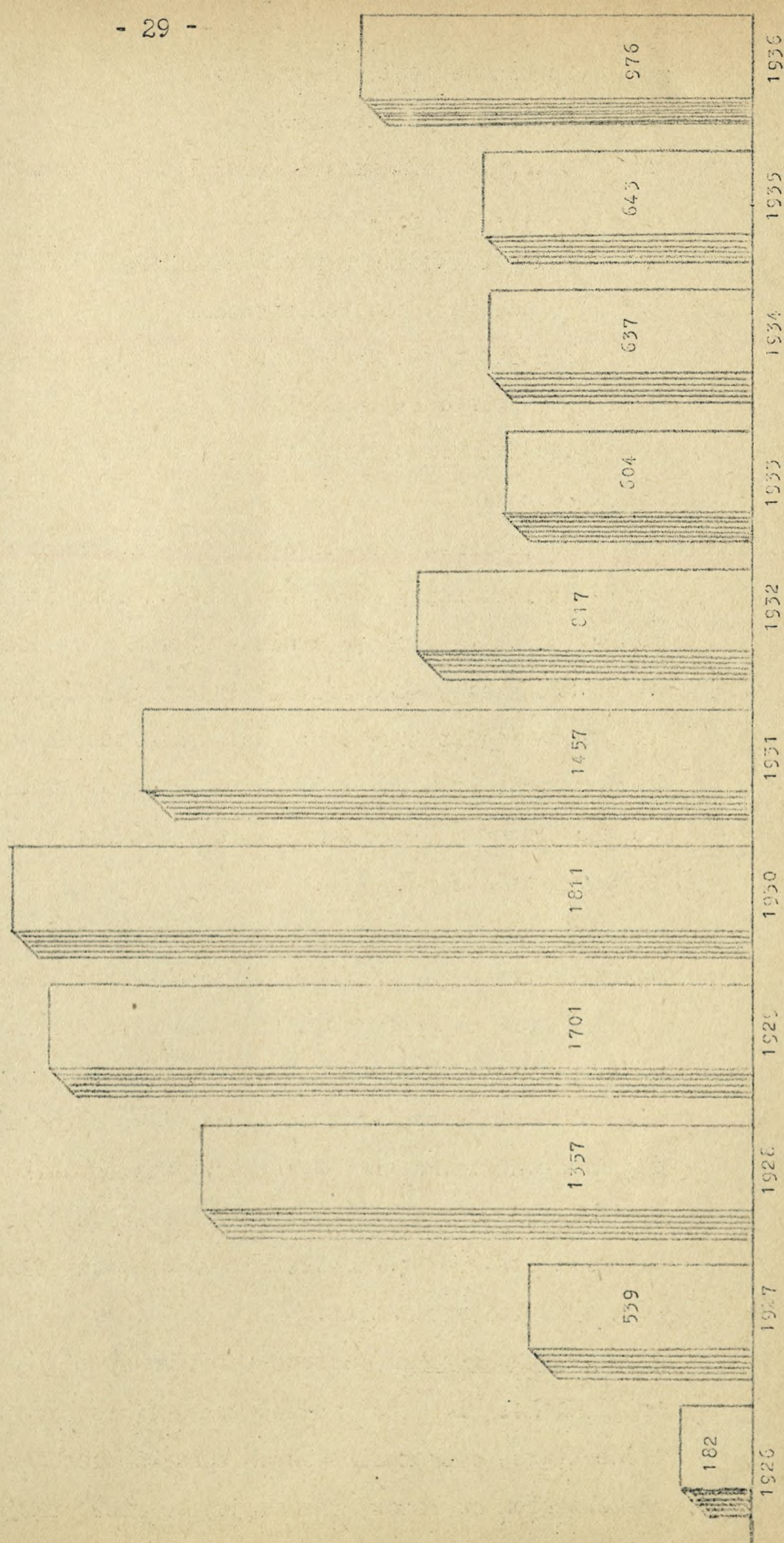
Z kredytów Funduszu Pracy wykonano też drenowanie ma-jątku państwowego w Końskowoli na obszarze 19.51 ha.

W roku 1937/38 projektuje się rozszerzenie planu robót na te powiaty,w których dotychczas nie są one wykonywane,a więc oprócz już wymienionych,również na rzece Łabuńce pow.za-mojskiego,na rz.Porze pow.krasnystawskiego,Wildze w pow.gar-wolińskim,Wełniance w pow.hrubieszowskim,Włodawce z Krowim Bagnem w pow.włodawskim,Kostrzyniu w pow.siedleckim,pot.Sto-kowe w Kazimierzu n/Wisłą.

W sprawach wodnych.Poza orzecznictwem od odwołań I instancji działalnością inspekcyjno-fachową,przeprowadzono dochodzenia wodno-prawne w skomplikowanych sprawach kończących się wy-właszczeniem na rzecz Państwo,jak to miało miejsce na terenie wsi Janiszów.

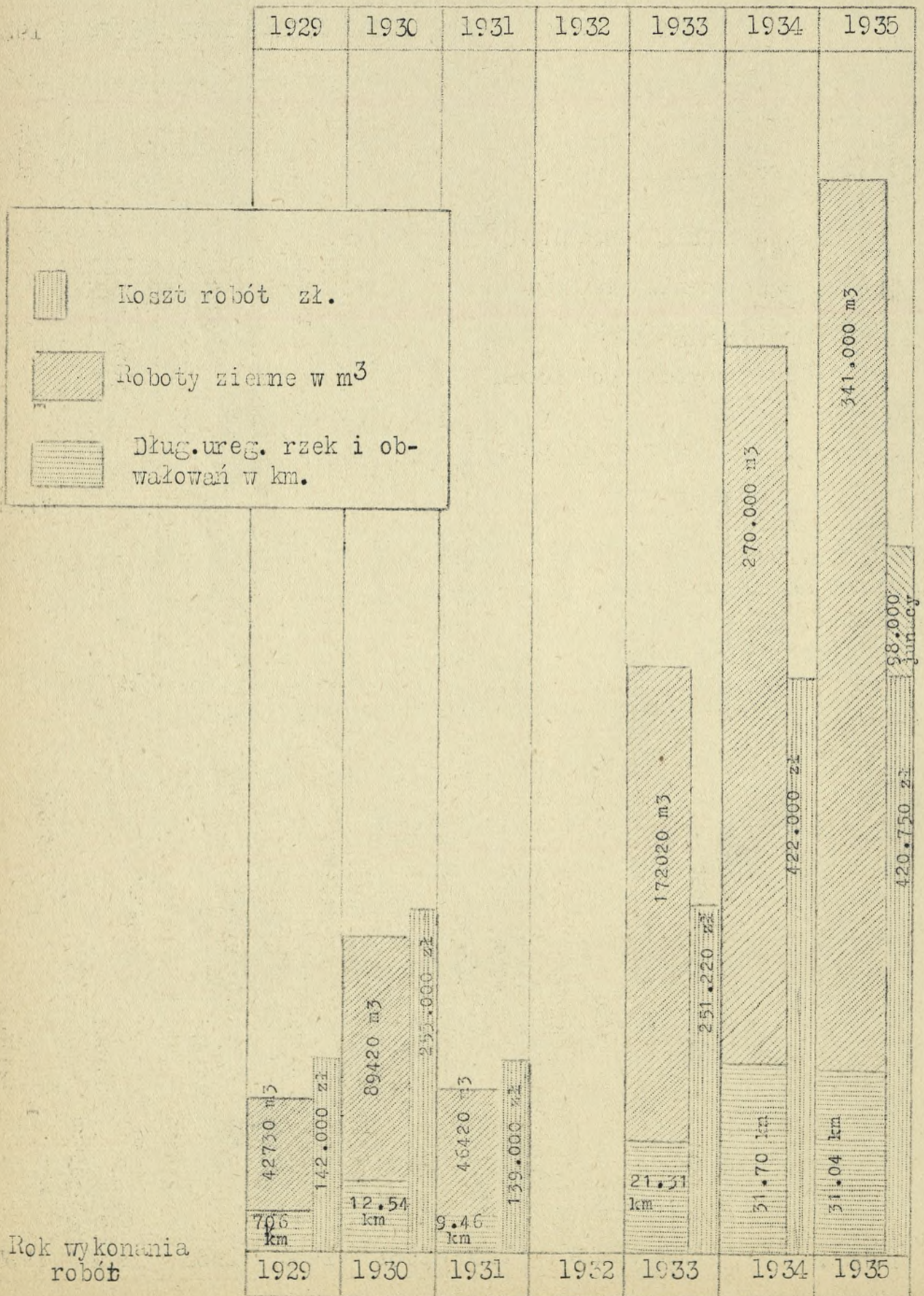
WYKRES

zalesień nieużytków na terenie Województwa Lubelskiego w latach od 1926 do 1936.

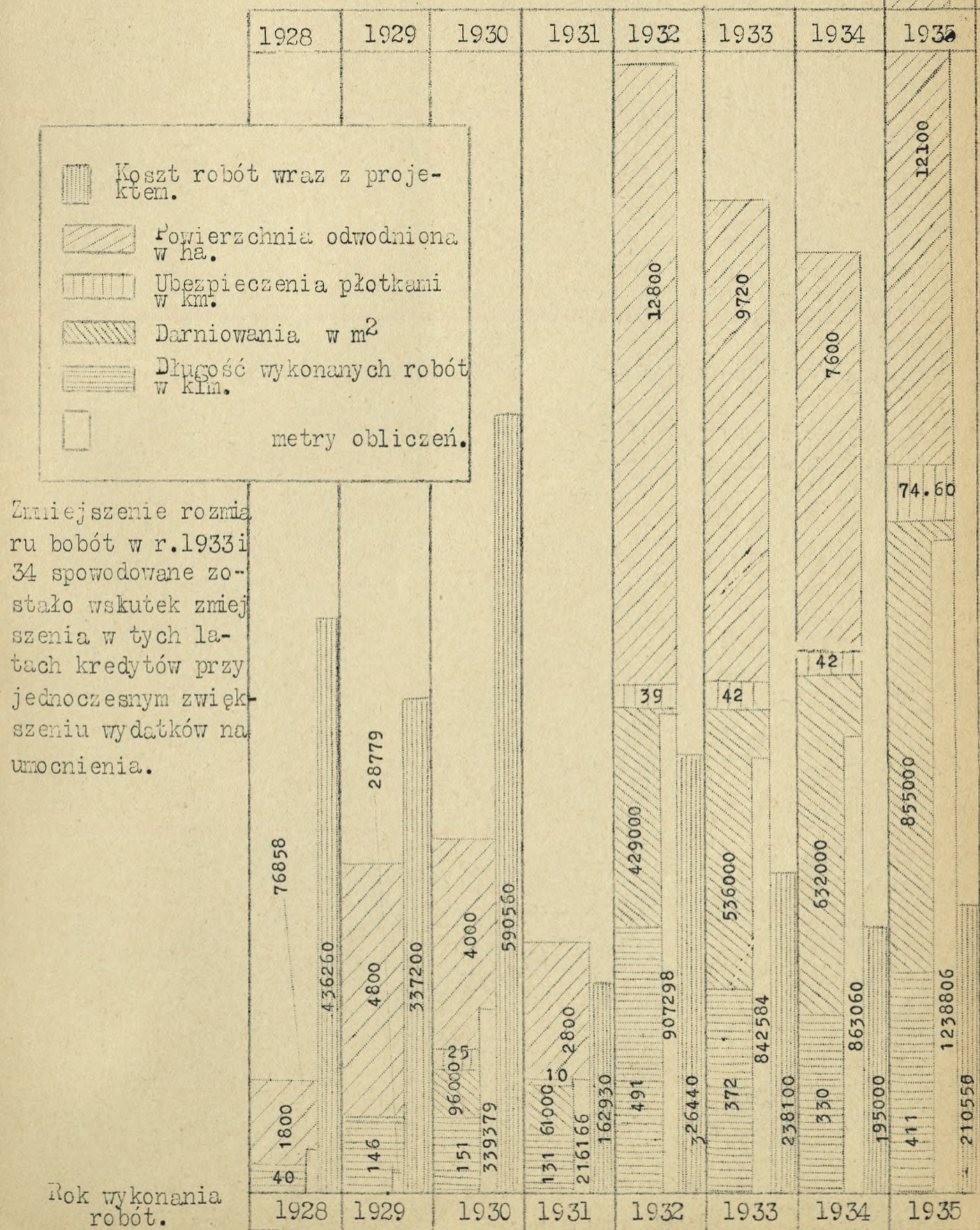
POSTĘP

robót przy regulacji rzek i obwałowaniu
rz. Wisły.

Postęp robót melioracyjnych w związku ze scaleniem.

-31-

VIII. SPRAWY PRZEMYSŁOWE I ELEKTRYFIKACYJNE

Przemysł.

W okresie sprawozdawczym dało się stwierdzić wyraźne, choć nieznaczne ożywienie w przemyśle.

Wzrost produkcji, liczby zatrudnionych, wprowadzie niewielki, wyraźnie jednak zaznaczył poprawę koniunktury.

Powstał cały szereg nowych przeważnie drobnych zakładów przemysłowych, opartych na własnym zbiorowym kapitale.

Wzmoczenie aktywności wykazały działy przemysłu: spożywczy, mineralny, metalowy, drzewny i skórny.

Wypłacalność w handlu lepsza, pewne ożywienie i zwiększenie obrotów artykułami masowej konsumpcji.

Obniżka cen hurtowych towarów skartelizowanych odbiła się na cenach detalicznych, stabilizując je na nie o wiele wprowadzie, ale niższym poziomie, obniżka ta dotarła w tym stopniu i do masowego konsumenta, wpływając na wzrost spożycia.

Na rynku pieniężnym pewne ożywienie a przede wszystkim wzrost wkładów oszczędnościowych, zwiększenie ilości akredytyw, zmniejszenie ilości weksli, dopuszczonych do protestu.

Położenie rzemiosła nie uległo pogorszeniu. Niewątpliwie wzrósł ogólny stan zatrudnienia i globalny obrót warsztatów rzemieślniczych, nie wpłynęło to jednak na poprawę rentowności poszczególnych warsztatów. Wzrost ten należy bowiem przypisać uruchomieniu znacznej ilości drobnych warsztatów rzemieślniczych częściowo nielegalnych.

Władze administracyjne dokładały usiłowań, aby zmusić do zalegalizowania, względnie zlikwidowania nielegalnych warsztatów, stosując jednak wszelkie możliwe ulgi, by nie pozbawiać właścicieli w okresie kryzysu możliwości zarobkowania.

Ilość warsztatów zwiększyła się przez rozdrobnienie istniejących warsztatów z powodu zmniejszenia ilości zatrudnionych czeladników, a szczególnie uczniów, w związku z zakazem pobierania od nich opłaty za naukę. Zwolnieni z pracy czeladnicy zakładali nowe warsztaty rzemieślnicze. Taki stan rzeczy nie sprzyjał postępowi w organizacji i metodach pracy rzemiosła.

Elektryfikacja.

Lubelski Międzykomunalny Związek Elektryfikacyjny przystąpił do budowy linii elektrycznych wysokiego napięcia 30000 woltów, o łącznej długości 50 km, łącząc tymi liniami miasta Lublin z Lubartowem, Zamość przez Izbicę z Krasnymstawem i Zamość przez Zawadę z Szczepieszynem.

Dalszym etapem prac elektryfikacyjnych będzie rozbudowa linii wysokiego napięcia dla umożliwienia współpracy elektrowni, posiadających nadmiar energii /Lublin/, jak również takich, które już obecnie pracują bez rezerw /Zamość/, a których rozbudowa, dająca możliwość pokrywania zapotrzebowania na prąd, wymagałaby kosztownych inwestycji.

Budowa linii przesyłowych dla łączenia elektrowni w spółpracy, przenoszenie zbywającej w danym mieście energii elektrycznej do innych miast, odczuwających brak tej energii, jaknajszersze rozpowszechnianie i popularyzowanie konsumpcji prądu nie tylko w miastach, lecz przede wszystkim w osiedlach wiejskich i nie tylko dla celów świetlnych, ale co najważniejsze dla celów gospodarstw wiejskich, tania produkcja prądu, a więc możliwość korzystania z niego najszerszym warstwom ludności - to zadania elektryfikacji okręgowej.

Zaopatrzenie osiedli wiejskich własną energią elektryczną ma pierwszorzędne znaczenie. Wieś nasza zasadniczo z prądu elektrycznego korzysta za ledwie w nieznacznej mierze. Daje zatem możliwość ludności wiejskiej korzystania z prądu,

podniesie jej stopę życiową, przyczyni się do podniesienia gospodarczego i kulturalnego wsi oraz do wzrostu dobrobytu rolnictwa.

Należy stwierdzić, że pomimo kryzysu nie tylko większe zakłady elektryczne w Lublinie i Zamościu ale również mniejsze elektrownie znacznie powiększyły swoją produkcję.

Biorąc zaś pod uwagę obecne ożywienie życia gospodarczego należy oczekiwać znacznego wzrostu zapotrzebowania i produkcji lokalnych zakładów elektrycznych.

Zelektryfikowanie wsi, a przez to podniesienie jej poziomu kulturalnego i życiowego i wzmożenie rozwoju przemysłu rolnego - jest zadaniem niezwyklej wagi. Zadanie to może i powinna wypełnić elektryfikacja okręgowa.

Dlatego też zamierzenia na przyszłość pójdą w kierunku możliwie najszerszej elektryfikacji terenów dotąd jeszcze niezaopatrzonych w energię elektryczną.

Zadanie takie podjęte zostanie przez tworzący się obecnie Międzykomunalny Związek Elektryfikacyjny północnej części Województwa, który w ścisłej współpracy względnie zjednoczeniu z istniejącym Międzykomunalnym Związkiem południowej części Województwa /Zel./ stworzy mocne podstawy dla rozwiązania tego zagadnienia.-

IX. NADZÓB NAD SAMORZĄDAMI

Podział admi-
nistracyjny.

W okresie sprawozdawczym kontynuowano prace przygoto-
wawcze do zmiany granic gmin we wszystkich powiatach woje-
wództwa.

Niezależnie od tego w powiecie hrubieszowskim znie-
siono gminę Dziekanów włączając jej terytorium do gmin Mo-
niatycze i Mieniany.

Zmiany orga-
nów samo-
rządowych.

W omawianym okresie nastąpiły z powodu rezygnacji
zmiany osobowe na stanowiskach prezydenta m.Chełma, burmi-
strzów miast Kazimierza i Dubienki. Pozatym złożono z urzę-
du wójta gm.Fajslawice, oraz przeprowadzono wybory uzupeł-
niające do rady powiatowej w Hrubieszowie, Puławach i Białej
Podlaskiej, jak również członka Wydziału Powiatowego w Puła-
wach i członka Rady Wojewódzkiej z powiatu puławskiego w
miejsce p.Franciszka Bętkowskiego, który opuścił na stałe
teren powiatu.

Gospodarka
budżetowa
związków sa-
morz.

Według sprawozdań z wykonania budżetów za okres 1935/
/36 gospodarka poszczególnych związków samorządowych w cyf-
rach przedstawiała się następująco:

Powiatowe Związki Samorządowe.

W okresie sprawozdawczym powiatowe związki samorządo-
we preliminarowały:

dochody zwyczajne w wys.	7.785.940 zł
" nadzwyczaj. "	419.760 "

Razem 8.205.700 zł

osiągnęły zaś

dochody zwyczajne w wys.	9.397.472 zł t.j. 120,7% prel.
" nadzwyczajne "	1.499.814 " " 359,6% "

Razem 10.897.286 zł t.j. 132,8% prel.

W porównaniu z okresem budżetowym 1934/35 dochody pow.zw.samorządowych zmniejszyły się o 250.863 zł t.j.o 2,2%

Wydatki pow.zw.samorz.w okresie 1935/36 kształtowały się w sposób następujący:

preliminowano wydatków zwyczajnych na sumę 6.526.663 zł

" nadzwyczajnych " " 1.664.272 "

Razem 8.190.935

uskuteczniło zaś:

wydatków zwyczajnych na sumę 7.530.475 zł t.j.115,3 % prel.

" nadzwyczajnych " " 2.844.625 " t.j.170,9 % "

Razem 10.375.100 zł t.j.126,6 % prel.

W porównaniu z okresem budżetowym 1934/35 wydatki pow.zw.sam.zmniejszyły się o 428.287 zł t.j.o 3,9 %,okres więc budżetowy 1935/36 pow.zw.samorządowe zamknęły nadwyżką kasową wynoszącą 522.186 zł.

Miasta wydzielone w okresie sprawozdawczym preliminarowały:

dochody zwyczajne w wys. 5.144.903 zł

" nadzwyczajne " 1.643.499 "

Razem 6.788.402 zł . .

osiągnęły zaś:

dochody zwyczajne w wysokości 5.223.378 zł t.j.101,5 % prel

" nadzwyczajne " 2.030.178 " t.j.123,5% "

Razem 7.253.556 zł t.j.106,8 % prel.

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym 1934/35 dochody miast.wydzielonych wzrosły o 975.422 zł t.j.o 15,5%.

W omawianym okresie miasta wydzielone preliminarowały:

wydatki zwyczajne w wysokości 4.433.631 zł

" nadzwyczajne " 2.481.377 "

Razem 6.915.008 zł

uskuteczniły zaś

wydatki zwyczajne w wysokości 4.529.023 zł t.j.101,9 % prel.

" nadzwyczajne " 2.279.525 " t.j. 91,8 % "

Razem 6.808.548 zł t.j. 98,4 % prel.

W porównaniu z okresem budżetowym 1934/35 wydatki miast wydzielonych zwiększyły się o 384.458 zł t.j. o 5,9 %.

Z porównania osiągniętych dochodów z uskuteczniionymi wydatkami okazuje się, że miasta wydzielone zamknęły okres budżetowy 1935/36 nadwyżką kasową wynoszącą 445.008 zł.

Miasta niewydzielone. Miasta nie wydzielone w okresie budżetowym 1935/36 preliminarowały:

dochodów zwyczajnych	3.624.928 zł
" nadzwyczajnych	434.167 "
Bazem	4.059.095 zł

zrealizowały zaś:

dochody zwyczajne w sumie 3.621.706 zł t.j. 99,9 % prelim.

" nadzwyczajne " 496.245 zł t.j. 111,9 % "

Bazem 4.117.951 zł t.j. 101,4 % prelim.

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym dochody miast nie wydzielonych zwiększyły się o 189.458 zł czyli o 4,3 %.

Miasta nie wydzielone w okresie 1935/36 preliminarowały:

wydatki zwyczajne w sumie	3.324.120 zł
" nadzwyczajne "	743.294 "
Bazem	4.067.414 zł

uskuteczniły zaś

wydatki zwyczajne w sumie 3.424.367 zł t.j. 103% prel.

" nadzwyczajne " 855.021 " t.j. 115 % "

Bazem 4.279.388 zł t.j. 105,2 % prel.

W porównaniu z okresem budżetowym 1934/35 wydatki miast nie wydzielonych wzrosły o 261.344 zł t.j. o 6,5 %.

Okres budżetowy 1935/36 miasta nie wydzielone zamknęły niedoborem wynoszącym 161.437 zł.

Gminy wiejskie w okresie sprawozdawczym preliminarowały:

dochodów zwyczajnych 9.334.139 zł

" nadzwyczajnych 381.030 "

Razem 9.715.169 zł

osiągnęły zaś:

dochody zwyczajne 9.638.817 zł t.j.103,3 % prelim.

" nadzwyczajne 492.474 " t.j.129,3 % "

Razem 10.131.291 zł t.j.104,2 % prelim.

Wydatki w omawianym okresie gminy wiejskie preliminarowały:

wydatki zwyczajne: 8.857.559 zł

" nadzwyczajne: 841.031 "

Razem 9.698.590 zł

uskuteczniły zaś w tym okresie

wydatki zwyczajne 8.916.216 zł t.j.104,2 % prelim.

" nadzwyczajne 888.902 " t.j.105,7 % "

Razem 9.805.118 zł t.j.101,1 % prelim.

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym zrealizowane dochody i wydatki gmin wiejskich zmniejszyły się o przeszło 300.000 zł czyli o około 3 %.

Z porównania osiągniętych dochodów z uskuteczniionymi wydatkami okazuje się, że gminy wiejskie zamknęły okres budżetowy 1935/36 nadwyżką kasową 326.173 zł.

Załączone tablice zawierają wysokość dochodów i wydatków zrealizowanych w poszczególnych działach budżetów i ich procentowy stosunek do całości wpływów i wydatków.

Zestawienie
dochodów i
wydatków
związków sam.

Ogólny obraz gospodarki budżetowej wszystkich związków samorządowych na terenie województwa daje poniżej zamieszczone zestawienie, z którego wynika, że związki samorządowe łącznie wzięte zamknęły okres budżetowy 1935/36 nadwyżką 1.131.930 zł.

Z E S T A W I E N I E

dochodów i wydatków związków samorządowych województwa lubelskiego
za okres 1935/36.

Rodzaj związku sa- morządowego	Dochody zwyczajne zł	Wydatki zwyczajne zł	Nadwyżka	Dochody nadzwyczajne	Wydatki nad- zwyczajne zł	Nad- wyżka zł	Nie- dobór zł	Ogólna nadwyżka zł	Ogólny nie- dobór zł
Pow. Zw. Sam.	9.397.472	7.530.475	1.866.997	1.499.814	2.844.625	-	1.344.811	539.787	17.601
Miasta wydzielone	5.223.378	4.529.023	694.355	2.030.178	2.279.525	-	249.347	458.560	13.552
Miasta nie- wydzielone	3.621.706	3.424.367	197.339	496.245	855.021	-	358.776	60.625	222.062
Gminy wiejskie	9.638.817	8.916.216	722.601	492.474	888.902	-	396.428	411.286	85.113
Razem	27.881.373	24.400.081	3.481.292	4.518.711	6.868.073	-	2.349.362	1.470.258	338.328

Nadwyżka 1.470.258 zł

Niedobór 338.328 zł

Ostateczna nadwyżka 1.131.930 zł

Oddłużenie
związków sa-
morządowych.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzona została akcja oddłużenia samorządów powiatowych i miejskich, przy czym oddłużonych zostało 12 powiatowych związków samorządowych, 3 gminy wiejskie wydzielone i 26 gmin miejskich nie wydzielonych z pow.zw.samorz.

Akcja ta odbywała się za pośrednictwem Centralnej Komisji Oszczędnościowo - Oddłużeniowej dla Samorządu przy Ministerstwie Skarbu w Warszawie, jeżeli chodzi o długi publiczno - prawne i przez Wojewódzkie Komisje odnośnie długów prywatno - prawnych.

Do oddłużenia pozostaje jeszcze pewna liczba samorządów gminnych /11 gmin już zostało oddłużonych/.

Dotychczas działalność obu Komisji dała w wyniku samorządom redukcję długów na sumę ponad 20 milionów zł. Ostateczne rezultaty akcji oddłużeniowej będą mogły być przedstawione w następnym sprawozdaniu po zakończeniu prac Komisji.

Kontrola
faktyczna.

W okresie sprawozdawczym, zgodnie z nowymi zasadami kontroli, ustalonymi przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego, w myśl których inspekcja powiatowych związków samorządowych i miast wydzielonych należy w zasadzie do Związku Rewizyjnego Sam.Teryt., Związek ten, w porozumieniu i przy częściowym współudziale delegatów Urzędu Wojewódzkiego, przeprowadził inspekcje generalne gospodarki miast Lublina, Siedlec i Chełma oraz powiat.zw.samorz.w Siedlcach, Krasnymstawie, Włodawie, Białej Podl. i Łukowie. Poza tym Urząd Wojewódzki, w związku z akcją oddłużeniową samorządów badał gospodarkę powiat.zw.sam.w Lubartowie, Chełmie, Tomaszowie Lubelskim, Garwolinie, Biłgoraju, Badzynie i Węgrowie oraz miast Biłgoraja, Kazimierza Dolnego, Łukowa, Włodawy, Garwolina, Kraśnika, Zamościa, Puław, Hru-

bieszowa, Mordy, Terespola, Radzynia, Parczewa, Kocka, Łeczny, Szczebrzeszyna, Lubartów, Janowa Lubel., Sokołowa, Węgrowa i Białej Podl.

Ponadto Urząd Wojewódzki przeprowadził cały szereg dochodzeń z powodu zażaleń i zarzutów przeciw gospodarce poszczególnych gminnych związków samorządowych.

Komunalne
Kasy Oszczę-
dności.

Dekretem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października 1934 r. /Dz. Ust. Nr. 95, poz. 860/ komunalne kasy oszczędności przeszły całkowicie pod nadzór Ministra Skarbu, a wobec przekazania rozporządzeniem tegoż Ministra uprawnień nadzorczych Związkowi Komunalnych Kas Oszczędności w Warszawie, sprawozdania opisowego z działalności tych kas na terenie województwa lubelskiego nie podaje się, ograniczając się tylko do zamieszczenia sprawozdania statystycznego.

Dla informacji podać należy, że w okresie sprawozdawczym czynione były ze strony Wojewody kroki u władz naczelnym celu spowodowania wszczęcia postępowania oddłużeniowego w stosunku do komunalnych kas oszczędności, analogicznie jak to miało miejsce odnośnie ~~nie~~ samorządu terytorialnego.

Gminne Kasy
Pożyczkowo-
Oszczędnościowe.

Ilościowo stan gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych w okresie sprawozdawczym nie uległ zmianie /234 gminne kasy pożyczkowo - oszczędnościowe na 275 gmin/, jakościowo natomiast stan tych kas w okresie sprawozdawczym uległ znacznej poprawie, jak to wykazują poniżej zamieszczone sumy poszczególnych składników bilansowych.

1/ Suma bilansowa z kwoty 7.067.192 zł okresu ubiegłego wzrosła do kwoty 7.435.003 zł, powiększyła się więc o około 5,2 %.

2/ Kapitał zakładowy zwiększył się o kwotę 137.022 zł t.j. o około 6,4 %.

3/ Stan wkładów oszczędnościowych wykazał również nieznacznąwyżkę o 29.626 zł w stosunku do okresu ubiegłego.

4/ Wreszcie kapitał zasobowy z sumy 533.533 zł okresu ubiegłego wzrósł do sumy 648.547 zł, zwiększył się zatem o około 22 %.

W okresie sprawozdawczym urządzony został przy współudziale Państwowego Banku Rolnego zjazd inspektorów samorządowych, poświęcony zaznajomieniu uczestników zjazdu z dotychczasową działalnością gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych, omówieniu wytycznych dalszego jej usprawnienia oraz wypowiedzenia się na temat wprowadzenia ewentualnych zmian w obowiązującym obecnie ustawodawstwie o kasach gminnych.

Apro wizacja. Wzrastające obroty w życiu gospodarczym kraju i związane z tym ruch cen pociągnęły za sobą w niektórych wypadkach dążność do nieuzasadnionej racjonalną kalkulacją zwyżki cen artykułów powszedniego użytku, wskutek czego organy administracji ogólnej zmuszone były do silniejszej ingerencji na tym odcinku, niż to miało miejsce w poprzednim okresie sprawozdawczym.

Działalność administracji pod tym względem, polegająca na czuwaniu nad racjonalnym kształtowaniu się cen artykułów tych w stosunku do zmieniających się na rynku cen surowców i kosztów przetwórstwa, wyrażała się:

1/w przeprowadzeniu akcji ujawniania cen artykułów powszedniego użytku w sklepach, składach, handlach i.t.p. przedsiębiorstwach, przy jednoczesnym nadzorze, by poziom cen tych był gospodarczo uzasadniony,

2/ w normowaniu cen pieczywa, mięsa i przetworów mięsnych po uprzednim porozumieniu się z przedstawicielami odnośnych branż, bądź też w przymusowym wyznaczeniu cen tych artykułów, gdy w drodze porozumienia z branżami nie można było tego ustalić.

Na skutek dokonanej przez Rząd w mies. grudniu 1935 r. obniżki hurtowych cen węgla, nafty i cukru, przeprowadzona zo-

stała na terenie tut. województwa odpowiednia obniżka cen detalicznych tych artykułów, która to obniżka przeciętnie wynosiła:

- a/ 4.58 zł na 1 tonie węgla grubego w hurcie t.j. 9,59 %
- b/ 4.63 " " 1 " " kostki " " 9,6 %
- c/ 0,03 " " 10 klg " " w detalu " 5,9 %
- d/ 0,03 " " 1 litrze nafty w detalu " 7,5 %
- e/ 0,27 " " 1 klg cukru " " 21,1 %

Spekulacyjny wzrost cen cegły, powstały w mies. wrześniu 1936 r. na tle ożywionego ruchu budowlanego, zlikwidowały organy administracyjne normując ceny cegły na poziomie uzasadnionych gospodarczo kosztów produkcji.

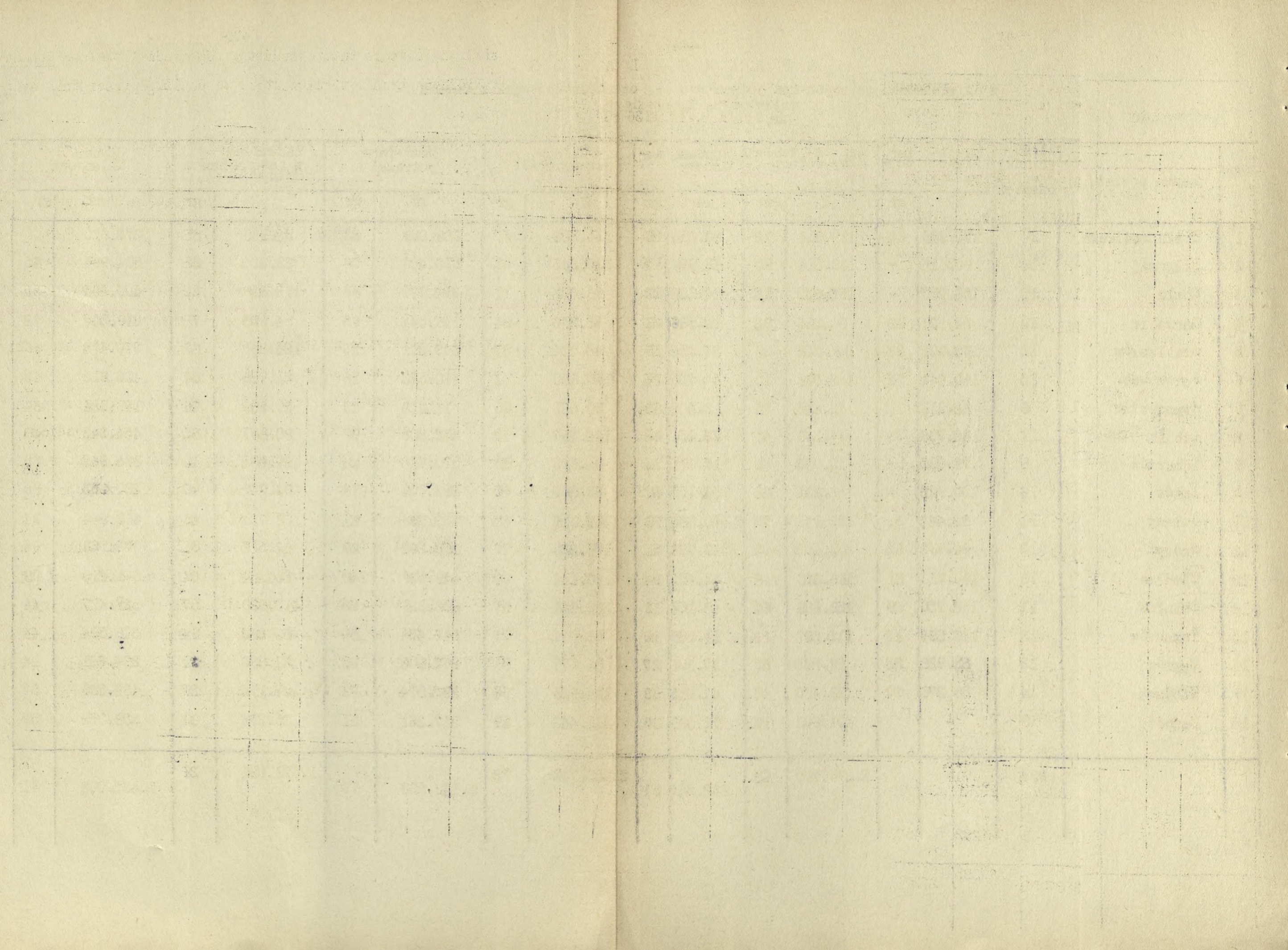
Szczególne natężenie akcji organów administracyjnych w zakresie nadzoru nad cenami nastąpiło w okresie **jesieni** b.r. gdy w wyniku obniżenia wartości niektórych walut zagranicznych ujawniła się w kraju dążność do podwyżki cen artykułów powszedniego użytku.

Podjęta przez cały aparat administracyjny walka ze spekulacją oraz przeprowadzenie licznej i powszechnej kontroli w sklepach zakładach i.t.p. nad ujawnieniem cen zlikwidowały w krótkim czasie pobieranie nienormalnych cen przy jednoczesnym osiągnięciu znacznej poprawy stanu sklepów, składów, przedsiębiorstw i.t.p. pod względem sanitarno - porządkowym.

S P R A W O Z D A N I E

z działalności gminnych kas pożyczkowo - oszczędnościowych z terenu
województwa lubelskiego
na dzień 1.VII.1936 r.

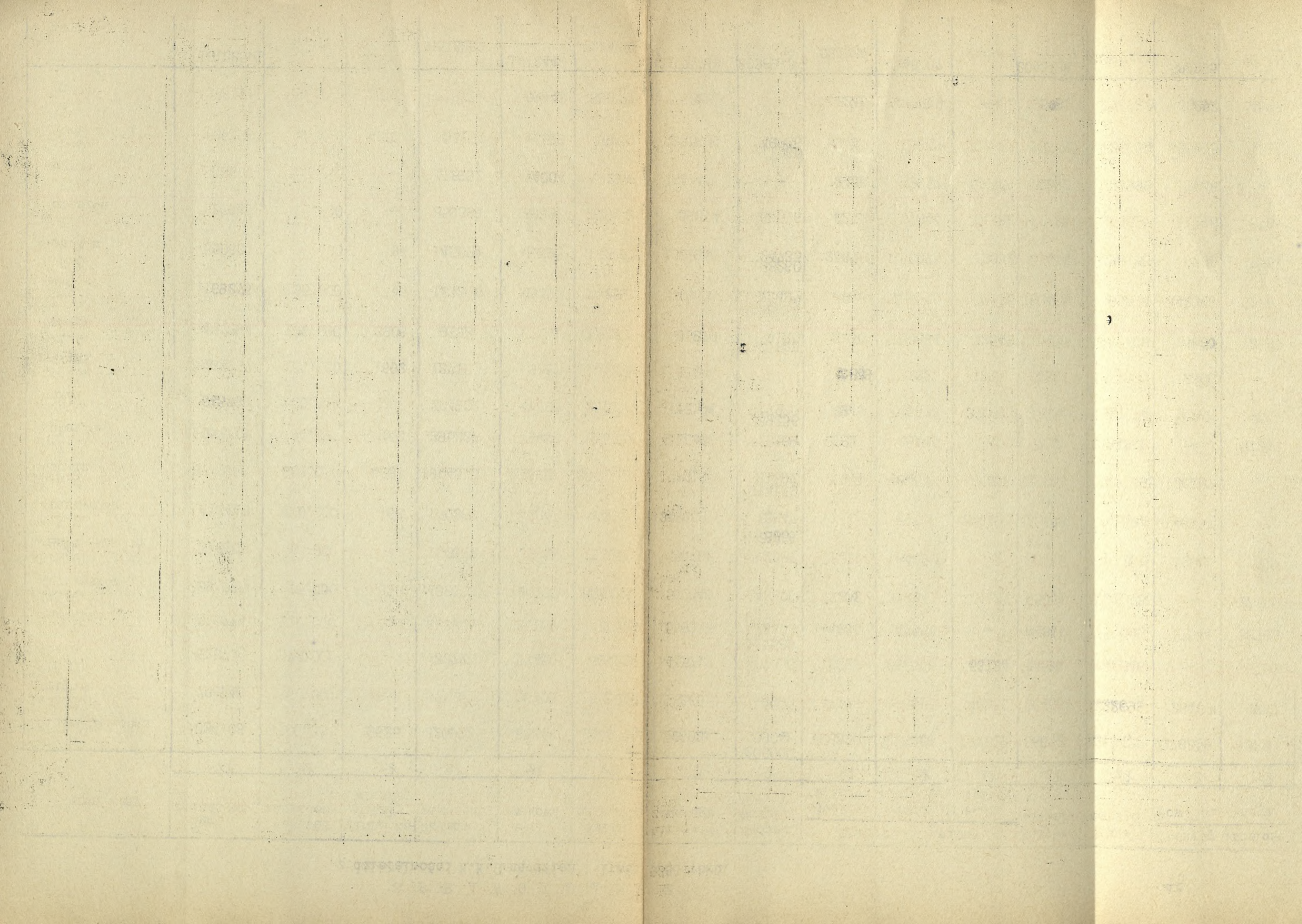
L.p.	Nazwa powiatu	Ilość gminn. kas poż. oszczęd.	Kapitał za- kładowy uch- walony		Kapitał zakła- dowy wpłaco- ny		Fundusz za- sobowy		Wkłady oszczędność.		Udzielone pożyczki		Zadłużenie w Państw. Banku Rolnym		Suma bilansowa	
			zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr
1	Biała Podlaska	20	170.959	63	159.914	72	33.013	86	114.323	47	266.059	33	58.985	85	379.600	00
2	Białgoraj	14	60.616	-	139.324	90	42.901	17	330.355	02	513.406	08	23.228	22	594.994	45
3	Chełm	12	156.000	-	150.639	12	46.638	22	66.403	11	374.971	86	116.898	50	400.454	55
4	Garwolin	14	84.896	12	66.235	92	12.566	08	45.256	84	116.548	65	84.905	78	249.330	78
5	Grubieszów	12	173.901	38	158.052	33	37.856	16	48.534	37	349.511	90	104.831	66	370.478	66
6	Janów Lub.	15	140.044	55	132.098	19	41.705	30	140.650	11	410.623	16	81.795	04	426.615	65
7	Krasnystaw	6	38.911	11	46.828	75	12.208	33	30.821	90	111.313	20	58.909	56	149.924	64
8	Lublin	11	148.793	39	147.386	45	38.956	58	149.057	72	442.808	08	80.887	80	454.243	08
9	Lubartów	9	77.080	-	29.938	35	17.371	30	91.523	85	319.780	65	127.782	10	328.945	60
10	Łuków	16	130.928	-	150.232	22	51.155	49	92.667	46	223.005	73	94.743	40	430.463	85
11	Puławy	11	89.444	39	129.941	70	40.880	78	159.018	33	463.724	21	108.754	45	462.944	94
12	Radzyń	13	64.732	62	109.698	05	19.780	51	178.363	77	369.202	23	62.522	01	389.062	94
13	Siedlce	18	130.716	81	166.358	18	44.401	94	130.144	09	449.537	48	251.404	04	681.273	09
14	Sokołów	11	148.750	69	152.686	64	48.104	12	130.824	57	298.331	78	110.866	57	527.417	44
15	Tomaszów	13	116.697	13	115.597	13	21.589	10	78.772	27	246.454	50	85.283	94	318.594	44
16	Węgrów	12	82.828	85	82.828	85	27.306	27	84.677	51	277.608	92	81.838	21	294.691	14
17	Włodawa	14	56.376	60	86.460	40	41.015	93	154.925	04	393.374	72	107.175	20	437.589	57
18	Zamość	13	-	-	191.608	18	70.896	37	212.443	39	517.361	31	35.276	03	538.378	59
		234	-	-	2.275.780	08	648.547	51	2.238.752	78	6.143.623	79	1.676.094	26	7.435.003	41

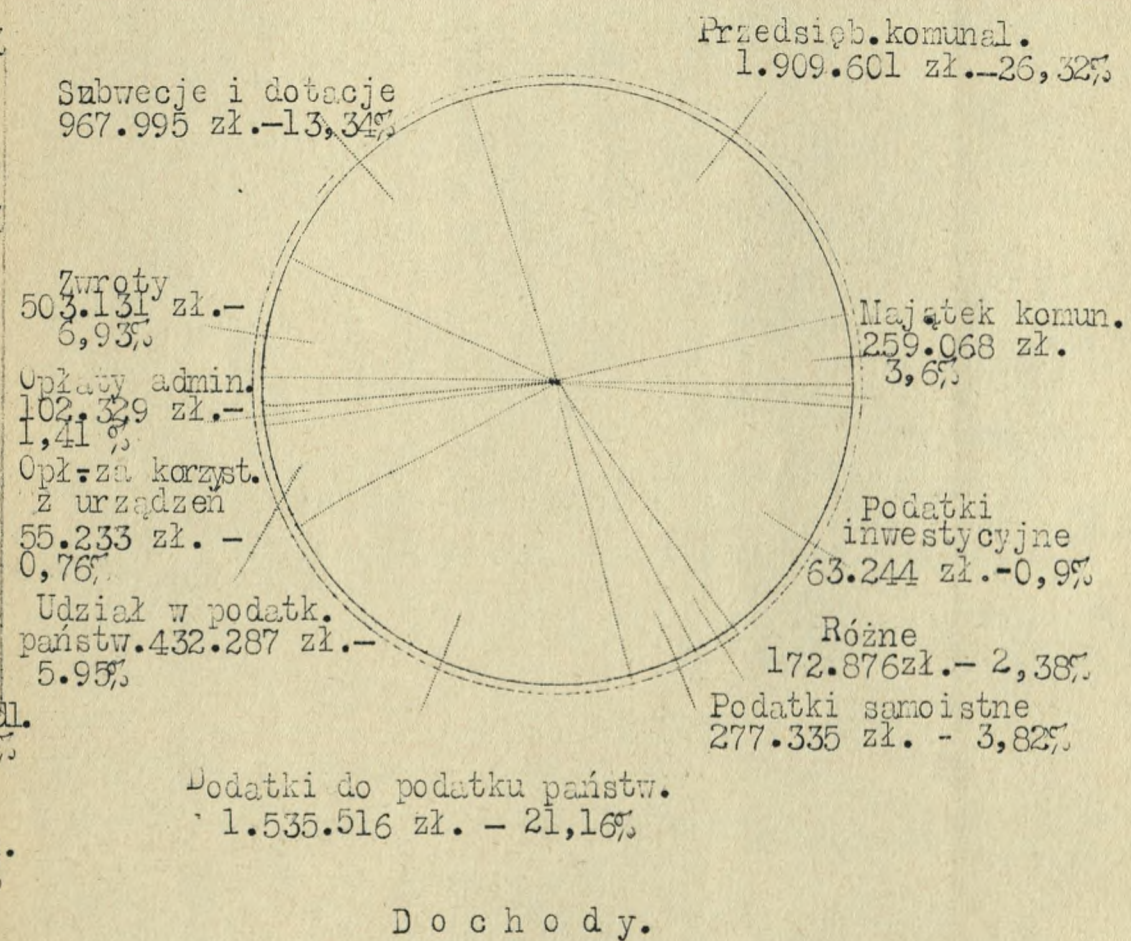
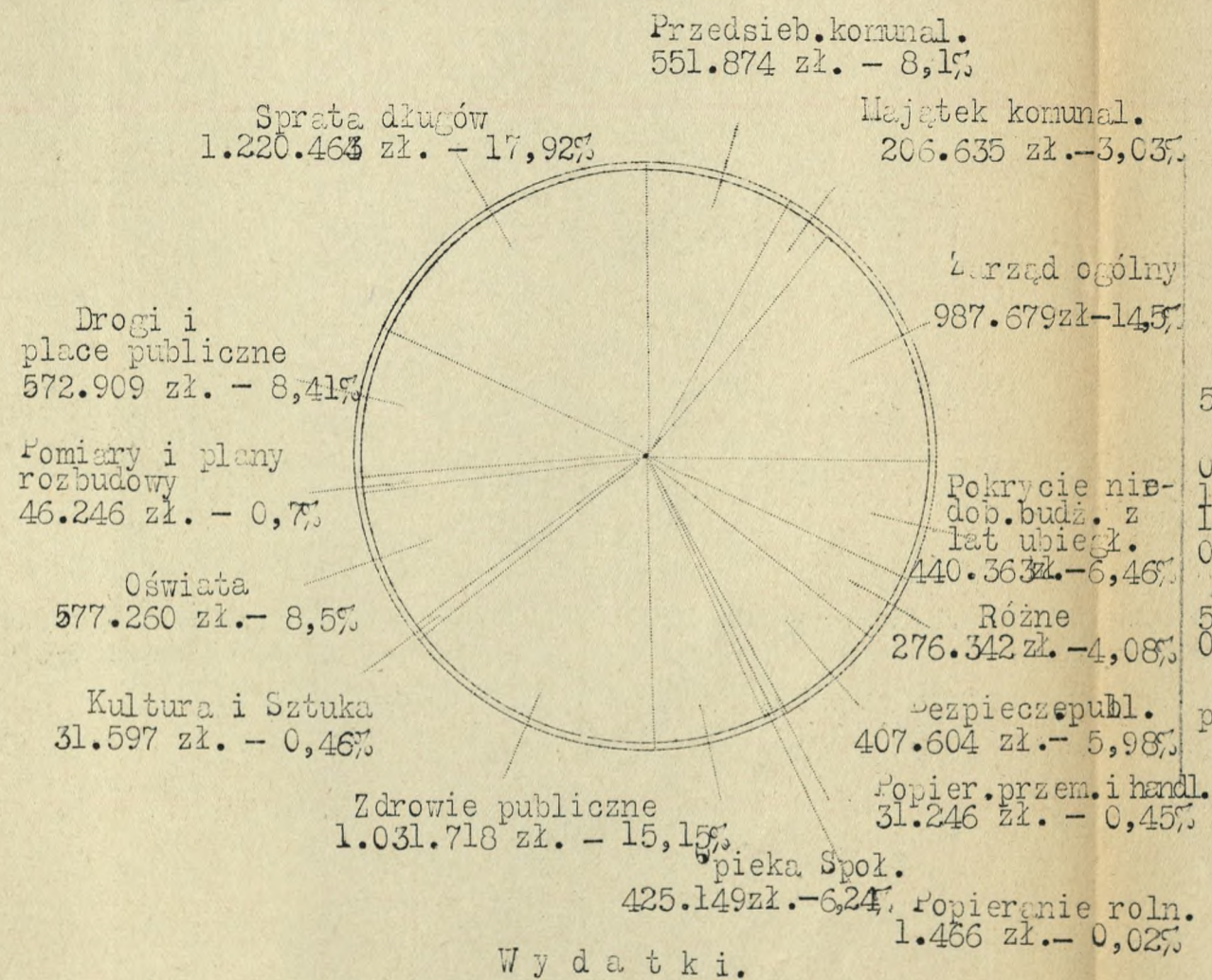
S P R A W O Z D A N I E
z działalności K.K.O. na dzień 1 lipca 1936 roku.

-45-

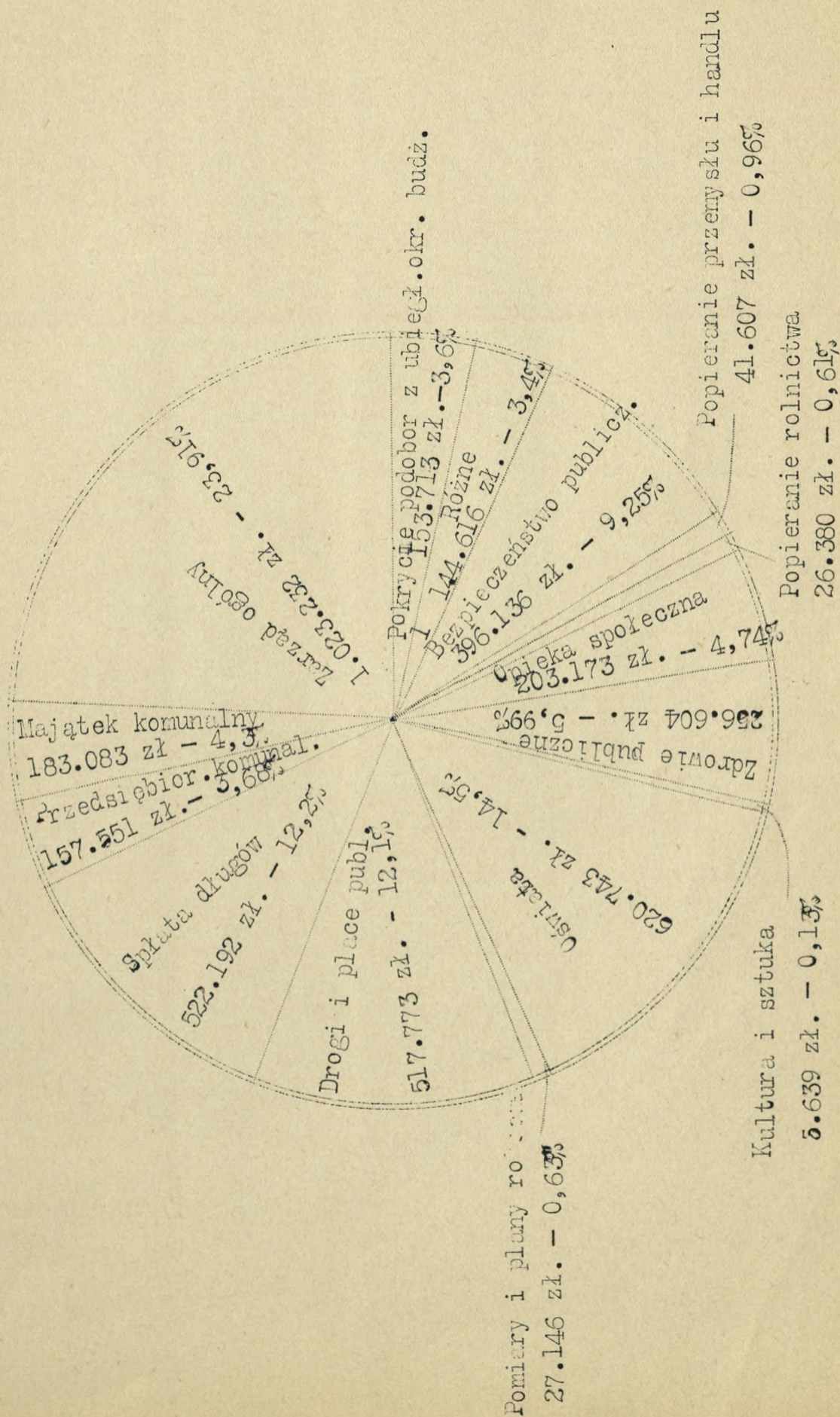
Nazwa kasy	Suma bilansowa	Kapitał zakładowy	Inne kapitały własne	Wkłady oszczędn.	R-ki czekowe	Razem oszczędn.	Kredyty zaciąg.	Redysk. weksli	Kredyty udzielone			Pożyczki zaskarż.	Konwersje	Kredyty udzielone	
									dysk. weksli	różne pożyczki	r-ekie żacy			Pow. Z. S.	innym inst.
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
K.K.O. Biała Podlaska	1086108	100.000	2525	320972	83243	404215	96025	200000 159042	168329	218029	277019	66692	219427	376259	19200
K.K.O. Biłgoraj	784946	50.000	4858	571631	36409	608040	12681	78997	47778	370418	46550	66463	132699	23400	16767
K.K.O. Chełm	829708	75.000	-	433773	57450	491223	145717	17650 127588	12699	268758	53124	44596	145046	-	16729
K.K.O. Garwolin	638774	100.000	14258	222904	38230	261134	159985	62393	144025	147584	-	44844	151095	11544	38763
K.K.O. Hrubieszów	994965	85.000	4359	438627	120777	559404	50846	243806	7208	399241	24127	65954	251373	-	27550
K.K.O. Janów Lubelski	316668	60.000	-	152686	18265	170951	59762	2587	1317	84297	-	83705	51353	10000	9779
K.K.O. Krasnystaw	653448	100.000	166	80267	4234	84501	353591	86556 13847	-	96733	246295	92173	141394	146297	-
K.K.O. Lublin	3710980	300.000	6081	1904515	148986	2053501	178190	914159 81597	17944	464575	187232	671520	1231095	130207	-
K.K.O. Lubartów	854113	44.397	10462	295226	19948	315174	411306	600 16189	6891	25144	1409	187022	224262	-	28247
K.K.O. Łuków	645783	130.000	380	204922	45397	250319	175194	39256 17980	2948	145376	33885	43334	142114	14866	19601
K.K.O. Puławy	464737	100.000	1692	127151	9187	136338	181434	-	2843	77321	12580	104229	147533	12300	-
K.K.O. Radzyń	437894	100.000	3906	91920	67511	159431	61279	61823 8120	6390	180894	12549	10499	150103	4000	12227
K.K.O. Siedlce	1169275	125.000	47	121298	97293	212591	556505	36710 22497	3040	726975	17135	183464	93514	443343	63555
K.K.O. Sokołów	590621	52.000	195	145074	48593	193667	133959	138260 24735	25375	180075	10382	21413	196188	6700	8754
K.K.O. Tomaszów	627945	75.000	-	359366	69882	429248	56214	36516	6273	107344	61186	71324	153817	61186	5764
K.K.O. Węgrów	412609	50.000	-	178992	14004	192996	130477	-	2436	149917	25785	20292	132999	17136	-
K.K.O. Włodawa	595432	55.000	4003	52784	46588	99372	235694	111060 49986	59147	65647	210887	69647	126674	195765	1210
K.K.O. Zambrze	1308495	160.000	3456	810131	86443	896574	173281	-	12245	437779	38435	195963	176763	136292	4573
	16122501	1.761.397	56288	6512239	1012440	7524679	3171740	2038915 513139	524888	4146107	1258584	2043134	3867451	1589295	272719

Przewodzenie z wykonania budżetów miast wydzielonych m. Chełna, m. Lublina, m. Siedlec
Województwa Lubelskiego na okres 1935/36.

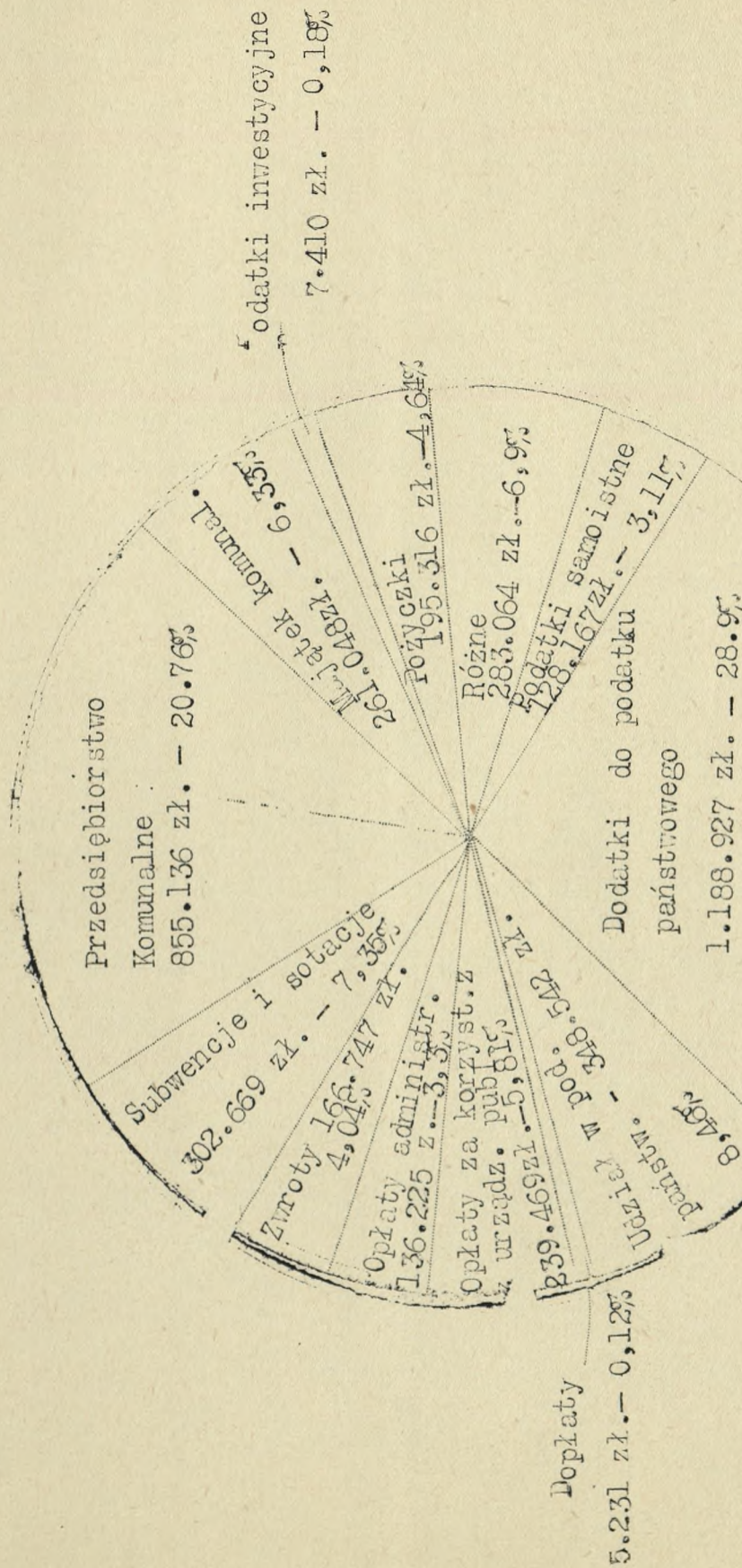

Sprawozdania z wykonania budżetów miast niewydziałonych
Województwa Lubelskiego za okres 1935/1936 r.

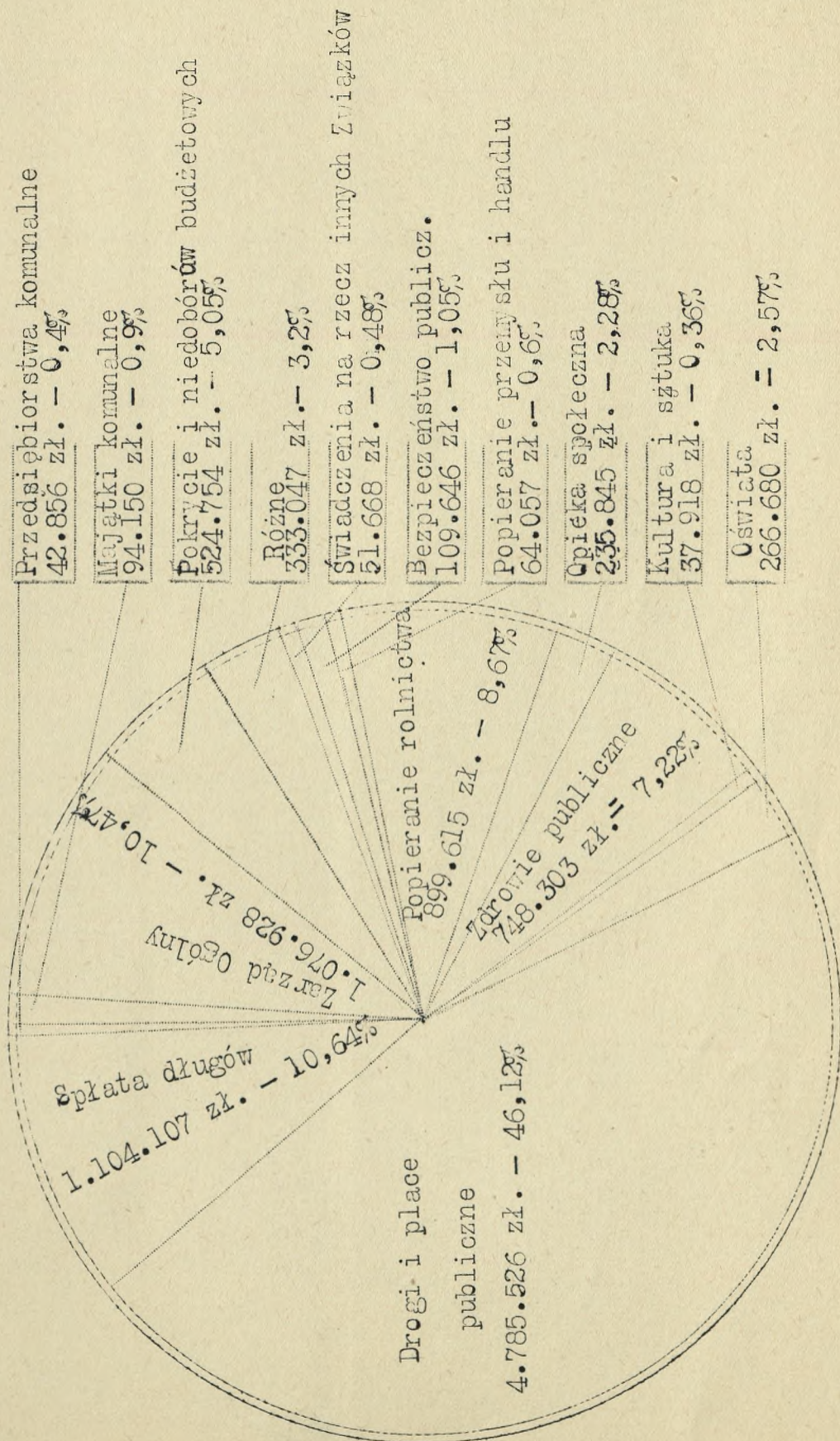
Wydatki.

przewodzenie z wykonania budżetów miast niewydziałonych za okres 1935/36 województwa Lubelskiego

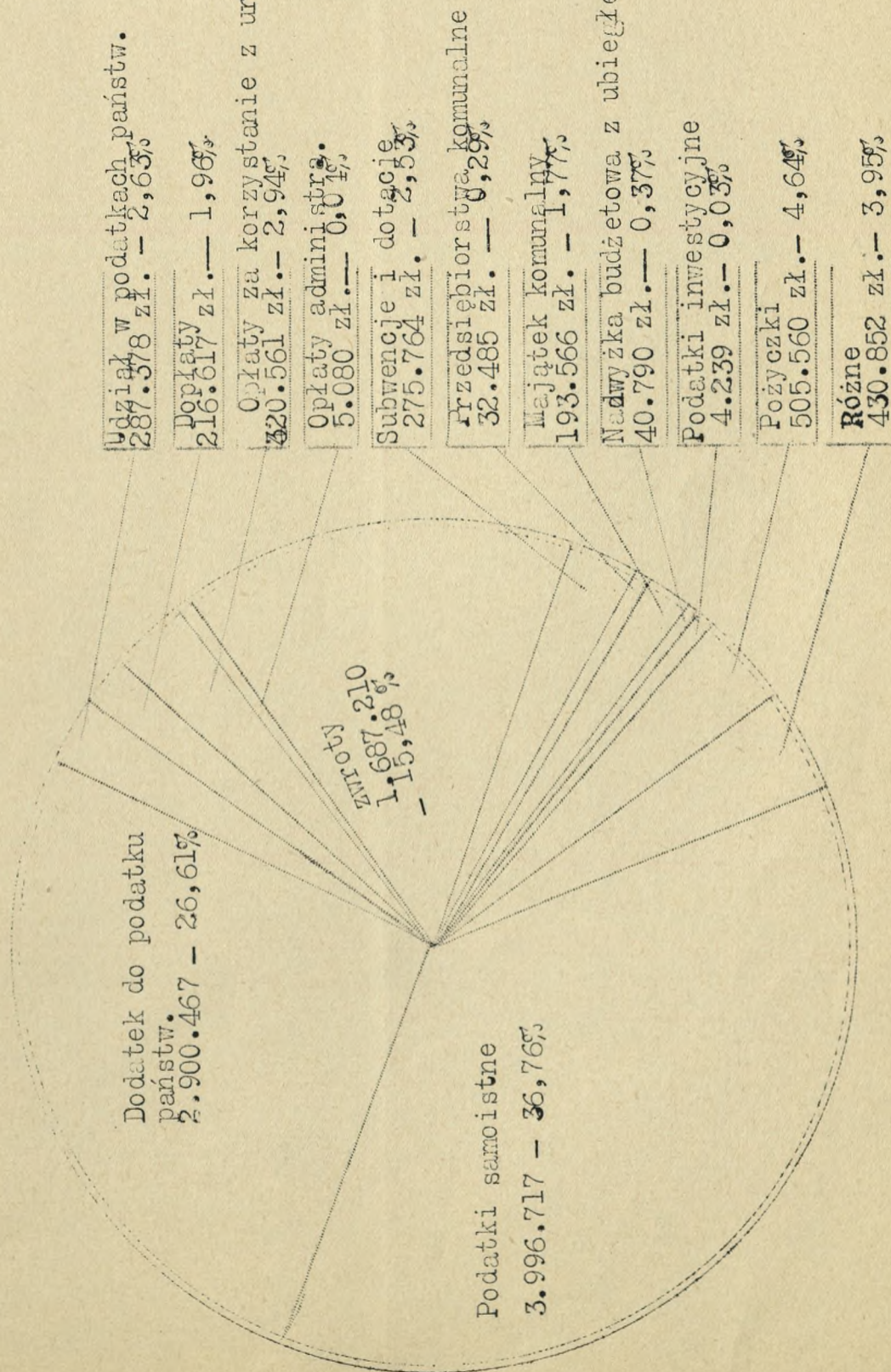
Dochody.

Wykonanie budżetów powiatowych związków samorządowych
za rok 1935/36.

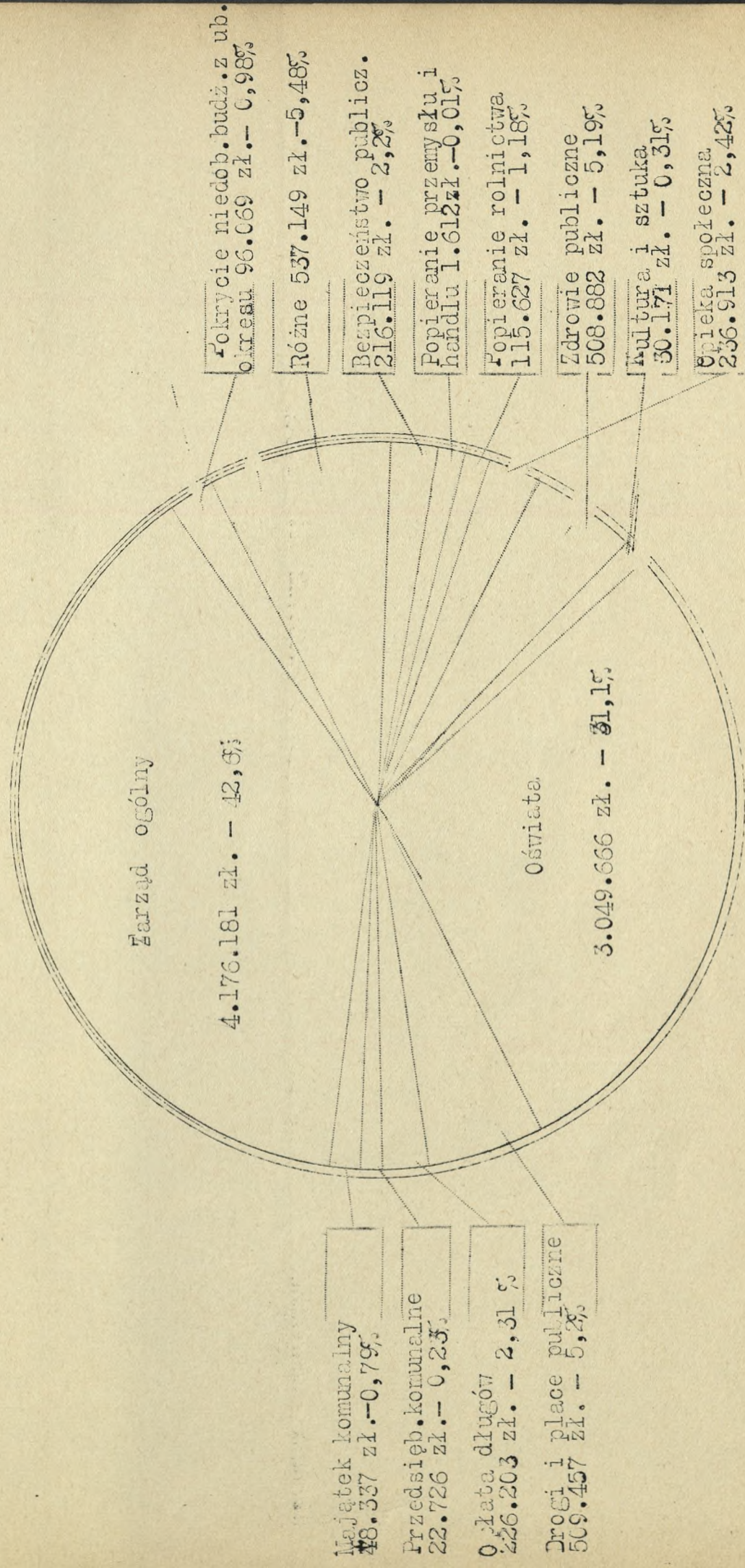
Wydatki

Wykonanie budżetów powiatowych związków samorządowych za rok 1935/36.

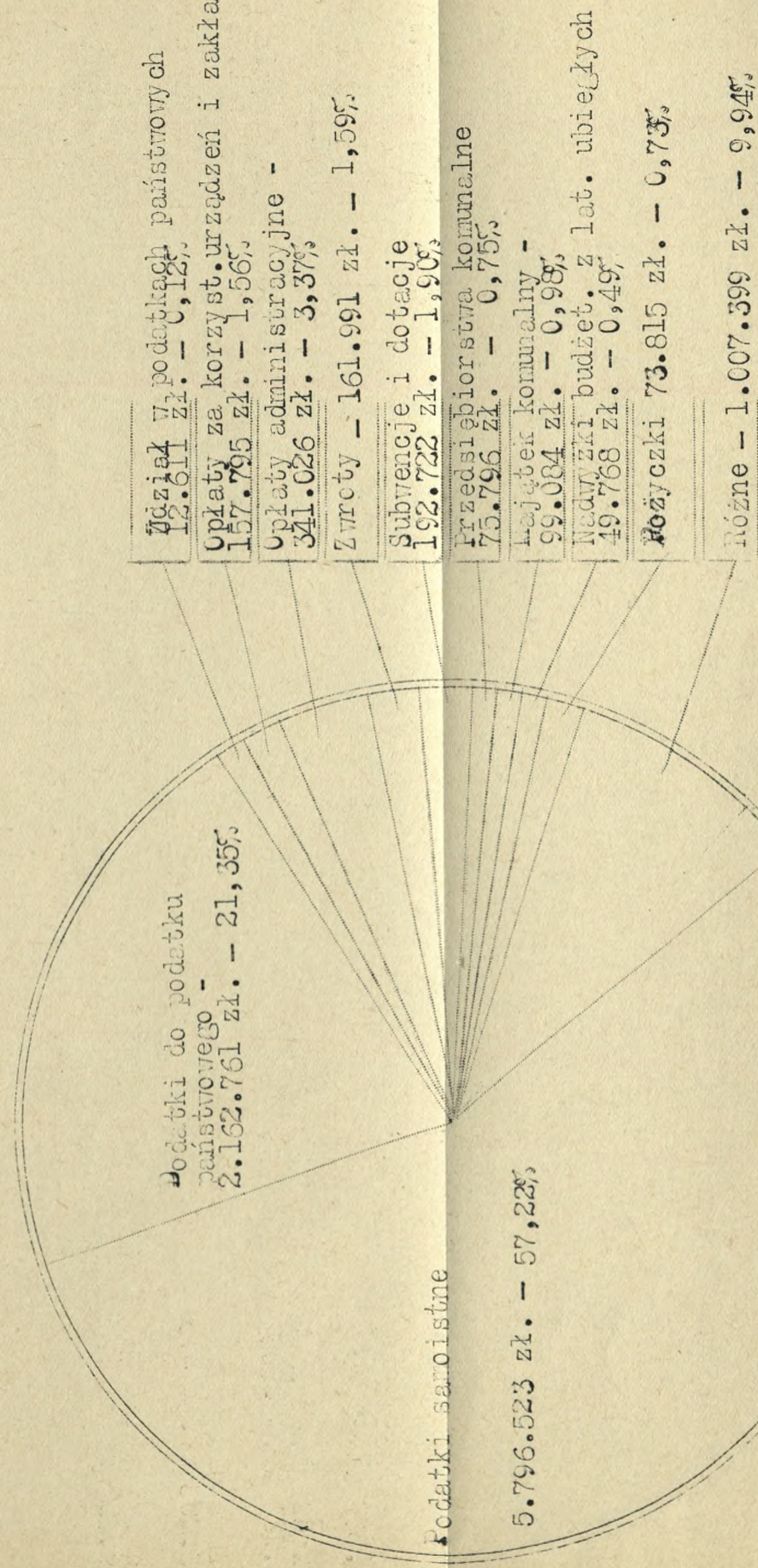
Dochody.

- 52 -
Zestawienie wydatków budżetowych gmin wiejskich
za okres 1935/36.

W y d a t k i.

- 53 -

D o c h o d y.

ADMINISTRACJA NIEZESPOLONA

I. ADMINISTRACJA SKARBOWA

Okręg administracyjny Izby Skarbowej Lubelskiej pokrywający się z terytorium województwa lubelskiego obejmuje:
20 Urzędów Skarbowych, Urząd Opłat Stemplowych w Lublinie i
3 Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopolów Państwowych.

Administracja skarbowa w przejawach swojej działalności styka się na szerokiej płaszczyźnie z życiem społecznym, administracją ogólną i związkami komunalnymi, przy czym zaznaczyć należy, że niemałe znaczenie posiada również ta działalność dla poszczególnych gałęzi życia gospodarczego.

Myślą przewodnią przy spełnianiu rozległych zadań w powierzonym mi dziale administracji skarbowej było przy ścisłym przestrzeganiu ustaw podatkowych - interesy i dobro ogółu płatników.

Podatki
bezpośrednie

Przystępując do omówienia podatków bezpośrednich, wypadnie podkreślić, że okręg Izby Skarbowej Lubelskiej posiada charakter wybitnie rolniczy, a w związku z tym trwałe charakter rozwoju wykazywać będą gałęzie przemysłu i handlu, związane z rolnictwem i nastawione na przetwarzanie produktów gospodarstwa rolnego oraz na zbytnych produktów.

W związku z utrzymaniem się cen ziemiopłodów i szeroko zakrojoną akcją oddłużeniową drobnych rolników i akcją ulg podatkowych, wzrosła siła płatnicza ludności wiejskiej w porównaniu do roku poprzedzającego, przyczyniając się przez to samo do polepszenia sytuacji w dziedzinie handlu i przemysłu.

Podatek
gruntowy

Wpływy z podatku gruntowego w omawianym okresie wynosiły : 4.675.937,02 zł. gotówką oraz 29.082,69 zł. świadczeniami w naturze.

Ze względu na to, że wymiar podatku gruntowego oparty jest na wadliwych podstawach i nie odpowiada potrzebom dzisiejszej chwili, przystąpiono do akcji, zmierzającej do nale-

żytego i zgodnego z rzeczywistością sklasyfikowania gruntów tak pod względem obszarów, jak i jakości dla celów podatkowych.

Obszar województwa lubelskiego wynosi około 3.000.000 ha.

Dla znacznej części tych obszarów brak jest planów, a w szczególności dla gruntów włościańskich, w związku z czym celem ułatwienia personelowi technicznemu prac pomiarowych, Ministerstwo Skarbu przewiduje wykonanie tych pomiarów przy pomocy zdjęć lotniczych.

Podatek od nieruchomości.

Podatek od nieruchomości wpłynął w kwocie 1.421.739 zł. 62 gr. gotówką, oraz 21,89 zł. świadczeniami w naturze.

W roku tym opodatkowanych było 31.081 nieruchomości, zwolnionych zaś od podatku z powodu nieprzekroczenia 100 zł. minimum wartości czynszowej / daw. 25 zł. / 9324 nieruchomości.

Powiększenie się ilości opodatkowanych obiektów tłumaczy się opodatkowaniem również tych nieruchomości, które przestały korzystać z ulg, przewidzianych dla nowowzniesionych budowli.

Podatek przemysłowy

Podatek przemysłowy wpłynął w kwocie 5.244.967,87 zł. / od obrotu / i 1.029.266,90 zł. / od świadectw przemysłowych / przy wykupionych świadectwach przemysłowych w roku 1935 rocznych 40.487 i półrocznych 8.375. Ustalony obrót dla wszystkich opodatkowanych przedsiębiorstw wynosił 381.029.215 zł. co w porównaniu z obrotem za rok 1934, ustalonym na kwotę 361, 1 milj. zł. w dostatecznym stopniu ilustruje nieznaszną, a jednak zupełnie wyraźną poprawę konjunktury w przemyśle i handlu.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy z działu I ustawy wpłynął w kwocie 2.979.409,88 zł. gotówką i 71.241,03 zł. świadczeniami w naturze przy ustalonym do opodatkowania dochodzie za rok 1935 - 79.410.444 zł. / w r. 1934 - 111.178.000 zł. /.

Udział poszczególnych źródeł dochodów w ogólnej sumie przedstawia się następująco:

dochód z nieruchomości gruntowej	11.827.603 zł.
" " budynkowej	9.124.561 "
" z przedsiębiorstw	48.607.225 "
" z zajęć zawodowych	6.273.927 "
" z tantiem	206.086 "
" z kapitałów i praw majątkowych	1.804.492 "
" z innych źródeł	920.616 "
" z art. 92 Ord. Pod.	645.934 "

/dochód z nieokreślonych źródeł/

Inne podatki bezpośrednie dały ogólną kwotę wpływu 5.857.764 zł. 76 gr.

Poza tym świadczeniami w naturze spłacono podatku majątkowego 50.487,77 zł. oraz odsetek 35.419,13 zł.

Ogólne wpływy podatkowe w podatkach bezpośrednich wyniosły: gotówką 23.178.324,04 zł., świadczeniami w naturze 198.614,63 zł. razem 23.376.938,67 zł. przy 26.866.704 zł. w roku budżetowym wym. 1934/35.

Ulgi podatkowe.

Liberalny kierunek Ministerstwa Skarbu w zakresie polityki skarbowej, oraz chęć zarówno ułatwienia płatnikom spłaty zaległości podatkowych, jak i ułatwienia pracy urzędom skarbowym uzewnętrzniły się w całym szeregu rozporządzeń i okólników mających na celu umorzenie lub odroczenie zaległości z jednej strony, zaś skreślenie z ksiąg bierczych urzędów skarbowych całego szeregu nierealnych kont t. zw. "martwych" z drugiej strony.

Przestępstwa skarbowe w zakresie podatków bezpośrednich utrzymały się na poziomie roku ubiegłego. W roku 1935 mianowicie spisano 12.486 protokółów karnych przy 12.859 protokółach w roku 1934.

Z roku na rok wzrasta ilość przedsiębiorstw, prowadzą-

cych księgi handlowe, co w znacznym stopniu ułatwia pracę i powoduje możliwość dokładnego wymierzania podatków, jak również daje skalę do porównania przedsiębiorstw. W roku 1935 - 2946 przedsiębiorstw prowadziło księgowość dla celów podatkowych, przy 2735 w roku 1934. Wzrost ten należy uważać za objaw dodatni.

Opłaty
stemplowe
oraz podatek
od spadków
i darowizn.

Wpływy z tytułu opłat stemplowych wyniosły:
w roku 1934/35 - 2.442.678,11 zł. zaś w r. 1935/36 -
2.661.094,25 zł.

Jak z powyższego wynika, wpływy z tych opłat wzrosły w omawianym okresie o 10%.

Wpływy z tytułu podatku spadkowego i od darowizn wyniosły: w r. 1934/35 - 306.976,77 zł., zaś w r. 1935/36 - 313.711,80 zł.

W roku budżetowym 1936/37 i 1937/38 Izba Skarbowa zamierza w pierwszym rzędzie zająć się likwidacją bardzo wysokich, a dotąd z różnych względów nieściągalnych zaległości wielkiej własności rolnej. Droga prowadzącą do tego celu będzie akcja przejmowania na własność Skarbu Państwa zadłużonych podatkowo majątków.

W okręgu Izby Skarbowej w roku budżetowym 1935/36 było czynnych 154 przedsiębiorstw przemysłowych, a mianowicie: 101 gorzelń rolniczych, 2 gorzelnie przemysłowe, 1 gorzelnia drożdżowa, 2 gorzelnie pejsachowe, 4 rektyfikacje, 8 cukrowni, 1 wytwórnia cukru skrobiowego, 2 fabryki wódek gatunkowych, 8 fabryk win owocowych, rodzynkowych i miodu, 14 browarów, 11 octowni, 2 wytwórnie perfum i wody kolońskiej.

Koncesjonowanych zakładów handlowych artykułami monopolowymi i akcyzowymi 1048, t.j. 8 hurtowych sprzedaży wyrobów monopolu spirytusowego, 7 pomocniczych składów hurtowych sprzedaży wyrobów monopolu spirytusowego, 312 zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych z wyszynkiem, 590 za-

kładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych w naczyniach zamkniętych / bez wyszynku/, 80 hurtowych składów piwa i miodu, 28 hurtowni tytoniowych i 23 hurtownie soli.

Stan liczebny poszczególnych gałęzi przemysłu oraz ich produkcja przedstawia się następująco:

wyszczególnienie	okres 1934/35		okres 1935/36	
	ilość przedsiębiorstw	produkcja	ilość przeds.	produkcja
gorzelnie	98	74062 hl.	104	78288.5 hl.
sukrownie	11	368640 kw.	8	404737 kw.
browary	14	39651 hl.	14	48831.2 hl.
drożdżownie	1	408279 kg.	1	599709.5 kg.

Wpływy kasowe z działu podatków pośrednich i monopolów za okres 1935/36 przedstawiały się następująco:

Wyszczególnienie wpływów	W roku budżetowym				W porównaniu z okresem budżetow. 1934/35 w okresie budżetowym 1935/36 było:			
	1934/35		1935/36		więcej o		mniej o	
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
podatek od wina	19207.47		19063.-		-		144.47	
" " piwa	321873.13		317183.-		-		4690.13	
" " cukru bur.	15904892.50		14797670.-		-		1107222.50	
" " skrob.	1478.-		76561.-		75173.-		-	
" " drożdży	467000.-		724750.-		257750.-		-	
" " kwasu węgl.	2398.-		3608.-		1210.-		-	
opłaty patent.	79724.70		65150.-		-		14574.70	
kary, grzywny, odsetki	58304.23		5125.-		-		53179.23	
10% dod. nadzwycz.	1679273.02		914117.-		-		765156.02	
dod. do pod. od cukru	419305.40		-		-		419305.40	
R a z e m:	18953456.45		16923317.-		334133.-		2364272.45	
z monopolów:								
spirytusowego	15732628.-		17097725.-		1365097.-		-	
tytoniowego	20212704.-		20369033.-		156329.-		-	
solnego	518675.-		4829531.-		-		357220.-	
R a z e m	41132083.-		42296289.-		1521426.-		357220.-	

Przestępstwa karne skarbowe.

Dane o ważniejszych przestępstwach karno-skarbowych przedstawiają się jak następuje:

Okres	Tajne gorzel-nictwo	Nielegal-na upra-wa tyto-niu	Obrót surowcem tyton.	Nielegal-ne gry lot.	Naruszenie przepis.o monop.za-pał.	Sacha-ryna	Ogółem wy-kryto prze-stępstw
1933	77	1200	1407	110	524	466	9043
1934	28	1671	2064	126	753	565	10830
1935	13	834	1788	121	989	437	10985

Reasumując powyższe, stwierdzić należy, że Izba Skarbowa lubelska w okresie swojej działalności zmierzała do utrzymania wpływów podatkowych na odpowiednim poziomie w porównaniu do lat ubiegłych, biorąc jednocześnie pod uwagę koniunkturę gospodarczą i zdolność płatniczą podatników, co w zupełności osiągnęła w r. budżetowym 1935/36. -

Przechodząc do omówienia spodziewanych wpływów podatkowych w roku budżetowym 1936/37 takowe wzrosną w porównaniu z wpływami roku budżetowego 1935/36.

Złoży się na to: 1/ niewątpliwa poprawa konjunktury w rolnictwie oraz jakkolwiek w mniejszym stopniu w handlu i przemyśle, 2/ zlikwidowanie największych zaległości podatkowych, 3/ więcej wnikliwe uchwyttywanie nowych źródeł dochodu po przez opodatkowywanie płatników ukrywających się ze swymi dochodami i obrotami, 4/ wzrost moralności podatkowej płatników. -

II. SZKOLNICTWO I OŚWIATA POZASZKOLNA

Stan rozwoju szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej w r. szk. 1935/36 na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego oraz osiągnięte w tym okresie czasu wyniki przedstawiają zamieszczone niżej zestawienia statystyczne i dane cyfrowe. -

Szkolnictwo powszechne.

szkolnictwo publiczne								szkolnictwo prywatne		
ilość szkół powszechnych	1935		ilość szkół specjalnych	1935		ilość dzieci w szkołach	1934 1935 1936	ilość nauczycieli w szkołach powszechnych	1935 1936	
" "	1935		ilość praktykantów	1935		ilość dzieci nieobjętych nauczaniem	1934 1935	ilość izb szkolnych	1935 1936	
ilość szkół powszechnych	1935		ilość izb lekcyjnych	1935 1936		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość dzieci w szkołach powszechnych	1935	
2276			ilość szkół specjalnych	1934 1935		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
2			ilość nauczycieli w szkołach powszechnych	1935 1936		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
410344 420120 422942			ilość praktykantów	1935		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
5993 6179			ilość izb szkolnych	1935 1936		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
83			ilość izb lekcyjnych	1935 1936		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
19683 18744			ilość szkół powszechnych	1934 1935		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
2791 3007			ilość szkół specjalnych	1934 1935		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
5756 6002			ilość nauczycieli w szkołach powszechnych	1935 1936		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
42 39			ilość praktykantów	1935		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
4514			ilość izb szkolnych	1935 1936		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	
2 1			ilość izb lekcyjnych	1935 1936		ilość szkół powszechnych	1934 1935	ilość szkół specjalnych	1934 1935	

Oświata pozaszkolna

W dziedzinie oświaty pozaszkolnej zorganizowano świetlic ogółem 1033, osób uczęszczających do świetlic było 27348. Świetlice nosiły charakter: powszechny /130/, organizacyjny /765/, międzyorganizacyjny / 138/.

W świetlicach były prowadzone zajęcia oświatowe /873/, artystyczne / 681/, wychowanie fizyczne /489/, roboty ręczne / 191/. Świetlica mieściła się w lokalach

własnych / 415/ i w lokalach szkolnych / 618/.

Zespołów młodzieżowych było czynnych: samokształceniowych 134, dobrego czytania książki 214, chóralnych 622 / w tym 247 wielogłosowych/ orkiestralnych 177, teatralnych 979. Wzorowe przedstawienia "Wesela Lubelskiego" zorganizowano w nowych 17 miejscowościach w ogólnej liczbie 63 przedstawień .

W zespołach chóralnych wzięło udział 5930 osób.

Uniwersytetów ludowych było czynnych 85, z 6307 słuchaczami zorganizowane przez organizacje / 10/, gminne komisje oświaty pozaszkolnej / 41/, nauczycieli / 34/. Wykładowcami byli: nauczyciele / 198/, samorządowcy / 66/, rolnicy/112/ i inni / 106/.

Poza tym prowadzone były kursy dla pracowników: bibliotecznych /7/, świetlicowych /4/, teatralnych /1/, społeczno- oświatowych /8/. Kursów wieczorowych zorganizowano 205 z 5017 słuchaczami w tym 3658 do lat 20/. Szkół wieczorowych zorganizowano 7, dla 292 słuchaczy, przy czym pracowało 343 nauczycieli.

Dla pracowników oświatowych zorganizowano kursów 96, a to przez inspektora 44, przez same organizacje 40 oraz wspólnie przez inspektorat i organizacje 12. Zaś konferencji dla pracowników oświatowych zorganizowano ogółem 140 /przez inspektorat 86, przez inspektorat i organizacje łącznie 41, przez same organizacje 14/.

Wykonano dla central powiatowych nowych 98 bibliotek ruchomych po 75 książek oraz pośredniczono w zakupie 792 książek.

Pracę oświatową prowadziło 5342 pracowników społeczno- oświatowych. Reprezentowali oni następujące zawody: nauczycieli 46,6 % samorządowców 5,8 %, rolników 36,8 %, innych 10,8 %

W porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł znacznie % rolników jako pracowników oświatowych, natomiast zmalał % nauczycieli i pracowników samorządowych. -

W zakres działalności instruktorów oświaty pozaszkolnej wchodziło: koordynowanie i planowanie pracy w skali powiatu i obwodu oraz w gminach przy pomocy powiatowych i gminnych komisji oświaty pozaszkolnej; instruowanie pracowników oświatowych i ich doksztalcenie, stwarzanie dobrych warunków dla pracy oświatowej i jej rozwoju.

Rozwój komisji oświaty pozaszkolnej przedstawia następująca tablica:

R o k	Powiatowe komisje o. p.	P o d k o m i s j e			Liczba miejskich komisji o. p.	Liczba gminnych komisji o. p.
		instruktorskie	teatralne	biblioteczne		
1932/33	9	-	-	-	-	20
1933/34	10	3	14	2	-	30
1934/35	15	10	16	4	13	156
1935/36	17	16	17	8	24	180

W dziedzinie oświaty pozaszkolnej była utrzymana ścisła współpraca władz szkolnych z samorządami terytorialnymi i organizacjami społeczno oświatowymi. Podobnie jak w latach ubiegłych samorządy powiatowe i gminne dostarczyły na prace oświatowe poważne sumy, wynoszące 137173 zł. Poważna ta pomoc finansowa ułatwiła w znacznym stopniu realizację zamierzeń i prac oświatowych na terenie województwa lubelskiego.

Szkolnictwo średnie

Dane o szkolnictwie średnim ilustruje załączona tablica:

Typ zakładu	Ilość	Liczba nauczycieli			Liczba młodzieży		
		mężczyzn	kobiet	razem	chłopców	dziewcząt	razem
Gimnazja państwowe	17	187	126	313	3.821	2.505	6.326
Gimnazja prywatne	22	130	114	244	1.666	2.092	3.758
Państw. zakłady kształ. nauczycieli	8	47	34	81	255	98	353
Państw. szkoły ćwiczeń	7	-	-	-	766	806	1.572
Pryw. sem. ochroniarskie	1	-	3	3	-	45	45
R a z e m	55	364	277	641	6.508	5.546	12.054

Ilość szkół ogólnokształcących zmniejszyła się w roku sprawozdawczym o gimnazjum miejskie w Międzyrzecu, które zlikwidowano z powodu małej frekwencji. Natomiast ogólna frekwencja uczni i uczennic wzrosła o 800 osób, co tłumaczyć należy wzmożonym napływem młodzieży wiejskiej zwłaszcza w mniejszych miastach. W związku z tym pilnym się staje zagadnienie organizowania burs dla tej młodzieży przy pomocy czynników samorządowych i społecznych.

Z końcem roku szkolnego uległy likwidacji seminaria nauczycielskie z wyjątkiem Leśnej Podlaskiej, w której będzie istniał V kurs dla uczniów powtarzających klasę z kilku Okręgów szkolnych.

Po zlikwidowaniu seminariów powstaje 4 letnia przerwa w kształceniu kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych, która umożliwi władzom szkolnym zatrudnienie wszystkich bezrobotnych absolwentów seminariów.

Z powodu zupełnego niemal braku kredytów inwestycyjnych nie można było nie tylko przystąpić do budowy nowych

gmachów szkolnych, ale nawet dokonać poważniejszych remontów i koniecznych adaptacji w wielu budynkach, wymagających od dawna znaczniejszych wkładów pieniężnych.

Materialne położenie nauczycielstwa szkół prywatnych uległo w ubiegłym roku pewnej poprawie wskutek zwiększenia się ilości młodzieży. W celu unormowania prawnych i materialnych warunków nauczycielstwa szkół prywatnych Kuratorium zorganizowało konferencję właścicieli, dyrektorów i delegatów nauczycielstwa szkół prywatnych, na której wybrano Okręgową Komisję Norm.

Szkolnictwo zawodowe.

W roku szkolnym 1935/36 Wydział Szkolnictwa Zawodowego kontynuował rozpoczętą już w latach ubiegłych pracę nad przystosowaniem szkół zawodowych do nowego ustroju szkolnictwa zawodowego. -

Z początkiem 1936/37 roku szkolnego zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa W.R. i O.P. wprowadzono nowy ustrój do następujących szkół zawodowych Lubelskiego Okręgu Szkolnego.

- 1/ Szkoły Rzem. Męskiej w Hrubieszowie, przekształconej na Szkołę Mechaniczną
- 2/ Szkoły Rzem. Męskiej w Kazimierzu Dol. przekształconej na Szkołę Mechaniczną,
- 3/ Szkoły Rzem. im. Kościuszki w Zamościu przekształconej na Szkołę Stolarską im. Kościuszki,
- 4/ Państw. Szk. Handlowej w Chełmie - przekształconej na Państw. koed. Gimnazjum Kupieckie
- 5/ 3 kl. koed. Szkoły Handl. w Międzyrzeczu przekształconej na Pryw. Koed. Gimn. Kupieckie
- 6/ 3 kl. koed. Szkoły Handl. T.N.S.W w Siedlcach przekształconej na Pryw. Koed. Gimn. Kupieckie
- 7/ 4 kl. Koed. Szkoły Przem.-Handl. P.M.S. w Zamościu / oddział

handlowy przekształconej na Pryw. Koed. Gimn. Kupieckie.

W zakresie dokształcania rzemieślników zorganizowano w okresie roku szk. 1935/36 kursy w Hrubieszowie, Tomaszowie Lub. i Lublinie. Celem tych kursów było dać możliwość składania egzaminu mistrzowskiego tym rzemieślnikom, którzy prowadząc samoistne rzemiosło przez okres nie krótszy niż 6 lat nie posiadali ukończonej szkoły dokształcającej zawodowej.

Nadto Okręg Lubelski Związku Strzeleckiego w Lublinie zorganizował w roku szk. 1935/36 kursy elektromonterskie i brukarskie.

Poza tym przeprowadzono, podobnie jak i w latach ubiegłych, przy udziale Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, Kół Gospodyń Wiejskich i Woj. Twa Organizacji i Kółek Rolniczych 30 kursów kroju i szycia i gospodarstwa domowego dla dziewcząt i młodych gospodyń.

Stan szkolnictwa zawodowego pod względem ilościowym był następujący:

Lp.	Rodzaj Szkoły	Ilość szkół	Ilość młodzieży				Ilość absolwentów z roku 1934/35	
			chłopców		dziewcząt			Razem
			dz. prz.	dz. hand.	dz. prz.	dz.h.		
1.	Techniczno przemysł.	1	238	-	-	-	238	55
2.	Rzem.Przem.Męska	6	816	-	-	-	816	155
3.	Rzem.Przem.Żeńskie	3	-	-	338	-	338	46
4.	Przem.Handlowe	1	-	86	56	61	203	30
5.	Handlowe	5	-	237	-	411	648	104
6.	Gospodarczo Zawodowe	1	-	-	95	-	95	11
7.	Agrotechniczne	1	87	-	-	-	87	20
8.	Rolnicze	13	353	-	185	-	538	466
9.	Dokształc.zawodowe	22	2307	-	966	-	3273	513
10.	Kursy roczne	7	-	17	127	17	161	164
11.	Kursy krótkotermin.	37	w tem 32 kursy wędrownie - brak danych liczbowych					
R a z e m		97	3801	340	1767	489	6397	1.564

Podobnie jak w latach ubiegłych nie jest rozwiązana kwestia urządzenia burs w Siedlcach, Lublinie, Zamościu, Chełmie / żeńska /, Parczewie i Kazimierzu.

Sprawa szkół doksztalcających zawodowych utrzymała się na poziomie roku ubiegłego. Jest tendencja raczej do utrzymania stanu posiadania, a nie zmniejszania go.

Kuratorium w ramach otrzymywanych kredytów z Ministerstwa W.R. i O.P. stara się przez pokrywanie większej części uposażenia personelu utrzymać szkołę w miejscowościach, w których z uwagi na specjalne ciężkie warunki materialne danej gminy mogła by ta szkoła ulec likwidacji.-

Brak jednak odpowiedniej ustawy nie pozwala rozstrzygnąć kwestii istnienia szkół doksztalcających, zawodowych w w sensie pozytywnym.

Wychowanie fizyczne.

W porównaniu z ubiegłym okresem sprawozdawczym stan posiadania w zakresie boisk, oraz sal i urządzeń gimnastyczno - sportowych, uległ dalszej poprawie pod względem ilościowym, oraz wykazał trwałą dążność do podnoszenia warunków i wyników pracy w dziale wychowania fizycznego młodzieży i młodzieży szkolnej.

Akcja ta idzie po linii zdobywania warunków do pracy / boisko i sprzęt / oraz udostępnienia młodzieży możliwości korzystania z ruchu na świeżym powietrzu / po za godzinami programowymi / w ramach gromad ruchowych, drużyn harcerskich i szkolnych kółek sportowych. Wyniki tej akcji byłyby większe, gdyby czynniki, powołane - obok władz szkolnych - do opieki nad nią, miały dla niej więcej zrozumienia i zechciały wspomóc wysiłki nauczycielstwa w tym zakresie, ułatwiając szkołom zdobywanie placówek sportowych i sprzętu do zabaw, gier i sportów.-

Jeśli chodzi o szkolnictwo średnie ogólnokształcące i zawodowe to w okresie sprawozdawczym zwracano baczniejszą uwagę na dalszy rozwój życia sportowego wśród młodzieży szkolnej. Sport szkolny, otrzymując podstawy w ramach obowiązkowych zajęć szkolnych, ogniskował się w szkolnych, względnie międzyszkolnych Klubach Sportowych. Ostatnie istnieją w Lublinie, Chełmie, Siedlcach i Zamościu.-

Dążeniem Kuratorium jest zapewnić sportującej młodzieży, zorganizowanej w międzyszkolnych Klubach sportowych, jak najlepszą opiekę lekarską i stworzyć dla niej możliwie jak najlepsze warunki do pracy sportowej.-

Dążenia te zostały już częściowo zrealizowane.

W Lublinie została otwarta Międzyszkolna poradnia Sportowo-lekarska. Podobne poradnie projektowane są w siedzibach pozostałych międzyszkolnych Klubów sportowych.-

Lubelski Klub Międzyszkolny zaopatrzony jest już obecnie w dostateczną ilość sprzętu sportowego, posiada własne kostiumy klubowe, strój i sprzęt hokejowy dla dwu drużyn, własny lokal świetlicowy i ma do swojej dyspozycji trzy lodowiska hokejowe oraz własny kort tenisowy. W ostatnim czasie sekcja żeńska Klubu otrzymała dla swego użytku boisko sportowe wykonane i urządzone w okresie letnim przy ul. Spokojnej w Lublinie. Sekcja męska korzysta nadal z boiska przy gimnazjum im. Staszica, względnie z urządzeń Okręgowego Ośrodka W.F. w Lublinie. Z urządzeń Ośrodka korzysta jednak w ograniczonym zakresie z uwagi na brak funduszu, potrzebnego na opłaty, pobierane przez Ośrodek.

Podobnie, chociaż w szczuplejszych granicach, zaspokajane zostały potrzeby Międzyszkolnych Klubów sportowych w innych środowiskach.

Życie sportowe młodzieży szkolnej rozwija się mimo trudności zupełnie pomyślnie. Rush sportowy ogarnia coraz większe

masy młodzieży, a wyniki sportowe osiągane przez młodzież szkolną - szczególnie w niektórych dziedzinach sportowych - można zaliczyć do przodujących w Okręgu.

Brak niezbędnych nieraz środków materialnych wpływał w r. szk. 1935/36, podobnie jak i w latach poprzednich, ujemnie i hamująco na rozwój szkolnictwa i oświaty w Okręgu. Osiągnięte mimo to dodatnie wyniki zawdzięczać należy ofiarnej pracy nauczycielstwa pod opieką władz szkolnych, poparciu całego społeczeństwa oraz przychylnemu ustosunkowaniu się do spraw oświatowych organów administracji ogólnej / wojewódzkiej i powiatowej / i samorządowej.

III. ADMINISTRACJA KOLEJOWA

Na terenie Województwa Lubelskiego administracja kolejowa administrowana jest przez 3 dyrekcje Okręgowe Kolei Państwowych Warszawską, Radomską i Wileńską.

Trudne warunki finansowe Państwa i przedsiębiorstwa P.K.P. nie pozwoliły w okresie sprawozdawczym na zrealizowanie wielu prac i projektów z dziedziny komunikacyjnej na obszarze Województwa Lubelskiego.

W szczególności nie mogły być zrealizowane dwa naczelnne postulaty Województwa Lubelskiego, a mianowicie skrócenie linii tranzytowej, łączącej Bałtyk z morzem Czarnym oraz Lwów ze stolicą Państwa, przez wybudowanie odcinka Lublin-Szczebrzeszyn i budowa linii węglowej, łączącej Zagłębie z Łuckiem przez powiaty sandomierski, janowski, zamojski i hrubieszowski.

Trzeci postulat, dotyczący przeniesienia siedziby Dyrekcji Kolejowej z Radomia do Chełma, wszedł na tory urzędy w początkach bieżącego roku i jeżeli nic nie

stanie na przeszkodzie podjętym zamierzeniom, przeniesienie siedziby Dyrekcji do Chełma przewidziane jest w drugiej połowie 1938 roku .

Z ważniejszych zagadnień komunikacyjnych, mogących zainteresować szerszy ogół społeczeństwa, na uwagę zasługują:

1/ w zakresie ruchu pasażerskiego i towarowego

a/ wprowadzenie dodatkowej pary pociągów pośpiesznych Nr.901/902 komunikacji Warszawa- Lwów przez Dęblin Lublin,

b/ zaprowadzenie w okresie letnim wagonów bezpośredniej komunikacji Warszawa- Krynica w pos.pośpiesznych Nr.101/102, skomunikowanych w Tarnobrzegu z pociągiem lubelskim, odchodzącym z Lublina do Krakowa o godz.23 m.50 i przychodzącym z Krakowa do Lublina o godz. 5 m.53,

c/ wprowadzenie w sezonie letnim jednej pary pociągów pasażerskich przyśpieszonych Nr.9913/9914 komunikacji Warszawa- Worochta drogą przez Lublin - Rozwadów- Lwów i z powrotem,

d/ wprowadzenie w sezonie letnim w dni świąteczne pociągów wycieczkowych z Lublina do Puław,

e/ zaprowadzenie na odcinku Łuków - Lublin dodatkowej pary pociągów mieszanych umożliwiło nadawcom wysyłanie w porze dogodnej i bez specjalnej dopłaty przesyłek zwierząt żywych i ptactwa domowego, przeznaczonych do Warszawy i Zagłębia węglowego.

f/ wprowadzenie w komunikacji miejscowej nowej pary pociągów w soboty na linii Dęblin - Garwolin, oraz przedłużenie pociągów miejscowych Siedlce - Sokołów do Kossowa Lackiego z zachowaniem dotychczasowych połączeń w Siedlcach, przez co stworzono dogodną komunikację Kossowa Lackiego z Siedlcami i Warszawą.

g/ usprawnienie przewozu przesyłek wagonowych i drobnych manufaktur z Łodzi do Lublina i poza Lublin we

wszystkich kierunkach przez wyznaczenie specjalnych pociągów do Dębłina, Lublina i dalej; w ten sposób czas przewozu ładunków skrócony został do 20 godzin,

h/ usprawnienie przewozu przesyłek, nadawanych na stacjach linii Rawa Ruska - Rejowiec, przez wyznaczenie z Rawy Ruskiej do Rejowca specjalnego pociągu towarowo - pośpiesznego Nr. 9262,

i/ usprawnienie przewozu przesyłek zwierząt żywych i ptactwa domowego, nadawanych na stacjach od strony Chełma i Włodawy z przeznaczeniem do Krakowa i na eksport przez Zembrzydowice, przez wyznaczenie pociągów mieszanych Nr. 1251 z Lublina i Nr. 766 z Rozwadowa.

Jedną z najważniejszych zmian, jakie wprowadzone zostały w nowej taryfie, jest obniżenie podstawowej normy wagi przy przesyłkach wagonowych z 15 do 10 tonn. Stanowi to obniżenie kosztu przewozu towarów o małym ciężarze gatunkowym, nie mogących z tego powodu wyzyskać ładowności normalnych wagonów krytych, która wynosi 15 tonn. Zmiana ta potania również obrót mniejszymi partiami, gdyż najkorzystniejsze obniżenie przewoźnego wypada już przy 10 tonnach, a nie przy 15, jak to miało miejsce do 15 marca 1936 r.

W związku z obniżeniem cen produktów w poszczególnych gałęziach przemysłu i handlu znacznemu obniżeniu uległa taryfa towarowa. Obniżka taryfy wynosi od 10-40 %

W nowej taryfie towarowej uległy złagodzeniu niektóre zbyt uciążliwe postanowienia taryfowe. Obecnie celem dalszych udogodnień dla klientów korzystających z usług kolei wprowadzono:

a/ uprawnienie do ładowania środkami nadawcy przesyłek drobniejszych o wadze najmniej 3000 kg bez opakowania do wagonów krytych; b/ wydawanie przesyłek łatwopsujących się oraz żywych zwierząt o każdej porze po uprzednim złożeniu kaucji;

c/ rozszerzenie uprawnień nadawcy w przedmiocie dysponowania przesyłkami ekspresowymi; d/ obniżki opłat za dzierżawy placów pod składowiska ; e/ rozszerzono uprawnienia właścicieli wag na bocznicach prywatnych i t.d.

Wprowadzona z dniem 1 stycznia 1936 r. nowa taryfa na przewóz osób, bagażu i przesyłek ekspresowych zawiera następujące ważniejsze zmiany:

a/ skasowano taryfę podmiejską, wprowadzając stawki tej taryfy jako normalne. W ten sposób nastąpiła ogólna obniżka taryfy o 25 % na odległościach do 80 km. Na odległościach od 81 do 190 km wprowadzono dalszą zniżkę od 1 do 25 %. Stawki ponad 190 km nie uległy żadnym zmianom;

b/ zniesiono bilety odbinkowe, sezonowe, roczne zniżkowe dla pracowników państwowych i emerytów kolejowych, pozostawiając jeden typ biletu miesięcznego, znacznie obniżonego,

c/ wprowadzono bilety tygodniowe, upoważniające do dwukrotnego codziennego przejazdu tam i z powrotem w ciągu tygodnia od poniedziałku do niedzieli włącznie za opłatą równoważącą trzech biletów na przejazd w jednym kierunku w danej relacji,

d/ obniżono cenę biletu peronowego z 30 na 20 groszy,

e/ zrównano stawki przewozowe bagażu ze stawkami za przesyłki ekspresowe i obniżono je.

W zakresie przewozu bagażu: Skasowano 50 gr. opłatę dodatkową od kwitów bagażowych. Zniesiono ograniczenie pod względem wagi bagażu ręcznego, zabieranego do wagonu, ustalając zasadę pojemności miejsca nad pasażerem i pod nim, bez względu na wagę tego bagażu.

W zakresie prac drogowych i zabezpieczenia ruchu pociągów Dyrekcje dążyły, w ramach przydzielonych kredytów,

do dalszego ulepszenia stanu podłoża linii kolejowych, znajdujących się w granicach województwa lubelskiego, co znacznie przyczyniło się do zmniejszenia bezrobocia, gdyż robotnicy, zatrudnieni przy tych robotach, rekrutowali się przeważnie z bezrobotnych, zarejestrowanych w urzędach pośrednictwa pracy.

Prace drogowe i elektrotechniczne.

Z ważniejszych prac dokonano odbudowy mostu przez rzekę Liwiec na linii Małkinia - Siedlce oraz pomimo daleko posuniętych ograniczeń kredytowych dokonano dalszych ulepszeń stanu nawierzchni linii kolejowych, aby umożliwić powiększenie dopuszczalnej szybkości biegu pociągów.

I tak na terenie dyrekcji wileńskiej

- 1/ Wymieniono podkładów szt. 16080
- 2/ " podrozzjezdnic kompl. 3
- 3/ Wywieziono żwiru do uzupełnienia w torach
głównych i stacyjnych mtr.³ 6530

W najbliższej przyszłości Dyrekcji zamierza:

- 1/ Wymieścić podkłady szt. 14000
- 2/ " podrozzjezdnic kompl. 4
- 3/ Wywieść żwiru do uzupełnienia w torach
głównych i stacyjnych mtr.³ 5000

W zakresie robót elektrotechnicznych zainstalowano oświetlenie elektryczne na stacji Międzyrzec. Na najbliższą przyszłość przewidziano odbudowę mostu na rzece Bug pod Małkinią linii Warszawa- Białystok.

Zamierzeniem na najbliższą przyszłość jest wprowadzenie przewozu przesyłek towarowych w skrzyniach ładunkowych

/ kontenery/, które dadzą oszczędność w przewozie, opakowaniu, uproszczą załadunek, przeładunek i wyładunek, zapobiegają uszkodzeniu lub zagubieniu oraz ułatwią jego dostawę do domu.

Na kolejach wąskotorowych wprowadzono w dziedzinie taryfowej szereg dalszych ulg w przewozach towarów dla poszczególnych gałęzi w przemyśle i handlu, na przykład dla ziemniaków do przerobu fabrycznego na kolei Białsko Podlaskiej.

Od 1.I. 1937 r. na liniach wąskotorowych obowiązywać będzie nowa taryfa osobowo- bagażowa, która w porównaniu z dotychczasową wprowadzi szereg ulg przejazdowych jak: zmniejszenie opłaty normalnej do 5 gr. a na niektórych liniach nawet do 4 gr. od osoby i kilometra; przejazdy za biletami abonamentowymi o 40% uldze w opłatach oraz szereg wydatnych ulg przy przejazdach zbiorowych od 33-80 %

IV. AMINISTRACJA POCZTOWO-TELEKOMUNIKACYJNA.

Dyrekcja Lubelska.

Rok sprawozdawczy zaznaczył się w zakresie działalności Dyrekcji Okręgu Poczt i Telegrafów w Lublinie wzmożonym

wysiłkiem organizacyjnym i dążeniem do powiększenia rozmiarów eksploatacji pocztowo-telekomunikacyjnej.-

Zasadniczym posunięciem w tym kierunku było wprowadzenie w życie nowych form ustrojowych. W związku z czym dla celów administracji pocztowo-telekomunikacyjnej teren okręgu podzielony został na:

- 1/ Obwody pocztowo-telekomunikacyjne lub pocztowe.
- 2/ Rejony telefoniczno-telegraficzne.-

Osiągnięte przez Dyрекcję wyniki finansowe w roku 1935 na tle porównawczym lat ubiegłych, w szczególności roku 1934, stwierdzają dalsze ustabilizowanie wpływów z opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, wykazujących gwałtowny spadek od 1930 r.- Rok sprawozdawczy wykazuje obecnie dalszą poprawę o 5,5% w stosunku do ubiegłego okresu. W ślad za poprawą finansową podążył w okresie omawianym również i obrót, w szczególności wewnętrzny, wykazując dość znaczne tendencje zwyżkowe głównie w dziale pocztowym / listy, paczki, przekazy pieniężne/ i telefonicznym / rozmowy międzymiastowe/.-

Pomyślne efekty eksploatacji pocztowo-telekomunikacyjnej pozwoliły w konsekwencji Ministerstwu Poczt i Telegrafów na dalszą, niewielką zresztą, obniżkę taryfy pocztowo-telekomunikacyjnej od 1/I - 1936 r., np. międzymiastowych rozmów telefonicznych, przeprowadzanych na odległość ponad 25 km., Dyrekcji zaś na szerszy rozwój i wykorzystanie swego aparatu z oczywistą korzyścią dla życia gospodarczego kraju i przedsiębiorstwa " P.P.T. i T.".-

Za dowód tych korzyści służyć może do pewnego stopnia

dalsza rozbudowa sieci placówek pocztowo-telekomunikacyjnych, rozszerzenie zasięgu usług przedsiębiorstwa, wprowadzenie nowych udogodnień dla publiczności, wreszcie usprawnienie służby wykonawczej.-

Z wprowadzonych inowacyj w okresie 1935/36 zasługuje na wzmiankę sprzedaż czasopism przez urzędy i agencje pocztowo-telekomunikacyjne.-

Na terenie Województwa Lubelskiego wprowadzono sprzedaż 66 czasopism w 174 urzędach i agencjach pocztowo-telekomunikacyjnych.-

Sieć pocztowa.

Stan ogólny urzędów i agencji pocztowo-telekomunikacyjnych na dzień 31/III - 1936 r. wynosił: 178 oraz 4 pośrednictwa pocztowo-telekomunikacyjne.-

W okresie sprawozdawczym uruchomiono agencję pocztowo-telekomunikacyjną Wierzbica k.Chełma Lub.-

Niezależnie od powyższego w Lublinie na stałe i w Puławach w sezonie letnim zaprowadzono służbę listonoszów większych obok istniejącej już tego rodzaju służby w urzędzie pocztowo-telekomunikacyjnym Szczebrzeszyn / stale / oraz w urzędzie pocztowo-telekomunikacyjnym Kazimierz Dolny, Lubartów, Świdnik k.Lublina / na czas sezonu letniego/. Dla wygody publiczności w 10 urzędach rozszerzono służbę nadawczą pocztowo-kasową od godz.8-18 bez przerwy, w 1 urzędzie / urząd pocztowy Lublin 1/ służbę nadawczą paczek i przekazów pocztowych od godz. 18-20 i w 1 urzędzie / urząd pocztowy Lublin 2/ zaprowadzono służbę nadawczą we wszystkich działach oprócz P.K.O. przez całą dobę. Ostatnio uruchomiono agencje pocztowo-telekomunikacyjne: Stary Zamość, Kamień Lubelski i Potoczek oraz pośrednictwa p.t. Bzite, Horyszów Polski.-

W najbliższej przyszłości Dyrekcja zamierza uruchomić agencje pocztowo-telekomunikacyjne: Chełm Lubelski 2, Wólka

k. Lublina i Jabłonna oraz pośrednictwa pocztowo-telekom.; Godziszów, Kosarzew Górny, Strzyżewice i Tarnawatka.-

Przewóz
poczty.

W okresie sprawozdawczym pomnożono prawie we wszystkich agencjach pocztowo-telekomunikacyjnych od 1/VII-1935 r. ilość połączeń pocztowych za pomocą kursów pieszych i konnych, używając w ten sposób przyspieszenie obrotu korespondencji.-

Sieć telefoniczno-telegraficzna.

W omawianym czasokresie:

a/ wybudowano przewód telefoniczny z drutu brązowego z Puław do Ireny,

b/ skablowano sieć telefoniczną miejską w Irenie, Puławach, Krasnymstawie i Biłgoraju,

c/ urządzono nowe centrale telefoniczne: w agencjach pocztowo-telekomunikacyjnych Różanka n/Bugiem i Wierzbica k.Chełma.-

W następnym okresie projektuje się:

a/ ulepszenie komunikacji telefonicznej w relacji Lublin - Brześć n/Bugiem.-

b/ skablowanie sieci telefonicznej miejskiej w Tomaszowie Lub., Chełmie Lub. i Zwierzyńcu n/Wieprzem.-

c/ urządzenie nowych central telefonicznych w agencjach pocztowo-telekomunikacyjnych: Potoczek, Kamień-Lubelski i w pośrednictwach pocztowo-telekom. Bzite oraz Horyszów Polski,

d/ usprawnienie połączenia telefonicznego w relacji Lublin - Puławy,

e/ przenieść 2050 skupów teletechnicznych za rów w związku z zadrzewianiem dróg.

Ruch pocztowo-telekomunikacyjny.

W dziedzinie telekomunikacji dążyła Dyrekcja do udostępnienia publiczności korzystania w jaknajszerszym zakresie z urządzeń i usług telefonu i telegrafu.-

W związku z tym rozszerzono godziny urzędowania w telefonie w 23 centralach, a mianowicie: w 20 przedłużono służ-

bę telefoniczną z kat. "L" /8-12,15-18/ do kat. "C" / 8-21/, w jednej centrali zaprowadzono służbę od 8-18 bez przerwy, a w dwóch przedłużono z kat. "N/2" /8-24/ do kat. "N" / służba całą dobę/-

Wspomniana działalność oraz dalsza obniżka taryfy telefonicznej przyczyniła się do zjednania ponad 100 nowych abonentów telefonicznych oraz do wzrostu rozmów międzymiastowych.

Prowadząc dalszą energiczną akcję radiofonizacji wsi, dzięki obniżce abonamentu na 1 zł. oraz wypuszczania na rynek detektorów na dogodnych warunkach, Dyrekcji udało się wydatnie zwiększyć ilość radiosłuchaczy Województwa Lubelskiego.-

Dyrekcja Warszawska.

Sieć pocztowa.

W końcu ubiegłego okresu sprawozdawczego /31/III- 35r./ na obszarze 6 powiatów Województwa Lubelskiego, należących do Warszawskiego Okręgu Poczt i Telegrafów było 80 placówek pocztowych, w tym 22 urzędy, 52 agencje i 6 pośrednictw pocztowo-telekomunikacyjnych.-

Pomimo spadku obrotów i dochodów pocztowych w okresie sprawozdawczym uruchomiono trzy nowe agencje. Stan zatem na dzień 1/IV 1936 r. wynosił: 22 urzędy, 55 agencji i 6 pośrednictw p.t.- Ponadto na terenie Siedlec istnieją trzy specjalne placówki, a mianowicie ruchoma poczta peronowa na dworcu kolejowym, mająca za zadanie obsługę pasażerów podczas postoju pociągów oraz 2 pośrednictwa t.zw. hotelowe w lokalach publicznych.-

Sieć telefoniczno-telegraficzna.

Rozwój sieci telefoniczno-telegraficznej na terenie Województwa Lubelskiego postępuje stale naprzód. Świadczy o tym poniższe zestawienie porównawcze z okresów 1934/35 i 1935/36.

	1/IV-1935 r.	31/III-1936
a/ ilość central telefonicznych	112	117
/łącznic/		
b/ ilość aparatów: telefonicznych	1339	1386
telegraficznych	52	42
c/ długość linii teletechnicznych km.	2220	2285
d/ długość pojedynczych przewodów	15391	15900
e/ ilość abonentów telefonicznych	1023	1062

Przewóz
poczty.

Przewóz poczty w okresie sprawozdawczym odbywał się na odcinkach 6 szlaków kolejowych. W okresie sprawozdawczym uruchomiono 2 nowe trakty pocztowe, nie zwinięto zaś żadnego.

Z uwagi na podstawowe znaczenie sprawności transportu przesyłek pocztowych dla działalności przedsiębiorstwa Polska Poczta, Telegraf i Telefon i dla osób, korzystających z usług poczty, Dyrekcja poświęca temu zagadnieniu szczególną uwagę. Wyrazem dążności do usprawnienia komunikacji pocztowej jest wykorzystywanie w najszerszym zakresie na traktach pocztowych komunikacji autobusowej zarówno do przewożenia zamkniętych odesłków z korespondencją pocztową, jak i do zbierania takiej korespondencji od ludności za pomocą skrzynek pocztowych, umieszczonych w autobusach.- Do usprawnienia obiegu korespondencji przyczyniają się również skrzynki pocztowe rozmieszczane po wsiach i opróżniane przez sołtysów.-

Ruch pocztowo-telekomunikacyjny.-

W okresie sprawozdawczym nastąpiło zahamowanie postępującego od kilku lat spadku obrotów pocztowych. W niektórych działkach zaznaczyła się nawet tendencja zwyżkowa, będąca następstwem obniżek taryfowych, a także rozwiniętej przez przedsiębiorstwo P.P.T.1., propagandy nowych usług względnie ulepszeń i udogodnień wprowadzonych w poszczególnych działkach służby.- Propagandą zostały objęte przede wszystkim

usługi przedsiębiorstwa nie wchodzące w zakres wyłączności poczty, telegrafu i telefonu, a mające duże znaczenie dla życia gospodarczego, jak np. zlecenie inkasowe, przekazy rachunkowe dla prenumeratorów czasopism, protestowanie weksli miejscowych, paczki żywnościowe i t.p.-

Pomimo wzrostu masy obrotu w propagowanych działach, suma dochodów nie zwiększyła się z uwagi na niskie " konkurencyjne " opłaty. Nie mniej jednak wobec wzrastającego stałego ruchu pocztowo-telekomunikacyjnego należy spodziewać się w niedługim czasie znacznej poprawy w dochodowości przedsiębiorstwa.-

Zamierzenia
na przyszłość.

Doceniając znaczenie rozwoju sieci pocztowo-telekomunikacyjnej zarówno dla interesów ogólnopństwowych, jak i potrzeb kulturalno-gospodarczych społeczeństwa, Dyrekcja dąży stale do zgęszczenia tej sieci. Na najbliższą przyszłość projektuje się uruchomienie placówek p.t. w następujących miejscowościach Województwa Lubelskiego: Wilga, Wola Gułowska /agencje/, Kornica, Stawy, Ulan, Przesmyki, Czerwonka n. Liwcem, Krzeszów /pośrednictwa p.t./.-

Jeżeli chodzi o sieć telefoniczno-telegraficzną to zamierzone jest pobudowanie około 50 km. nowych linii napowietrznych abonentowych i około 300 km. przewodów międzymiastowych oraz wymiana ok. 150 km. przewodów żelaznych na brązowe.-

W celu usprawnienia obiegu i przewozu korespondencji Dyrekcja dąży do takiego stanu, aby w każdej wsi i w każdym autobusie pasażerskim znajdowała się skrzynka pocztowa.

V. LASY PAŃSTWOWE.

Dyrekcja Siedlecka.

Stan posiadania.

Na terenie Województwa Lubelskiego Dyrekcja posiada - 42.444,93 ha lasów i około 12.741,70 ha majątków państwowych rolnych.

Tereny lasów państwowych zajmują:

a/ powierzchni produkującej drzewo	- 34.118,17 ha
b/ " nieleśnej	- 8.326,76 "

Lasy te położone są w powiatach: żukowskim, radzyńskim, siedleckim, sokołowskim, białskim i włodawskim i administrowane są całkowicie przez 5 Nadleśnictw, a częściowo leżą w granicach 6-go Nadleśnictwa / Mielnik /.-

Z wymienionej powierzchni leśnej Dyrekcja przekazuje na cele reformy rolnej pow. 10,92 ha z uroczyska Lazaret pod Siedlcami.-

Urządzenie lasów.

Lasy Dyrekcji są urządzone definitywnie wg. powierzchniowo-masowego systemu urządzenia lasów.- Roczny etat rębny wynosi około 300 ha, przyczym użytkowanie prowadzi się zrębami czystymi w stuletniej kolei rębności.-

W roku sprawozdawczym dokonano pomiarów granic majątków poduchownych na przestrzeni 532 ha.-

Sprawy scaleniowe.

W roku sprawozdawczym kontynuowano, wszczęte uprzednio scalenia w Nadleśnictwach: Chotyłów - 6

Kijowiec - 2

Żuków - 4

Odnowienie lasu.

Zasadniczo w każdym roku gospodarczym odnawia się wszystkie zręby bieżące i pozostałe po masowych wyrębach okupanckich halizny jeszcze nie odnowione z powodu trudności technicznych / zapędraczenie gleby/.-

W okresie sprawozdawczym zalesiono sztucznie 607 ha/zręb-

by bieżące + halizny /, odnowiło się sposobem naturalnym - 59 ha, dokonano poprawek na powierzchni 459 ha dawnych upraw i założono szkółek 942 ary.-

Trudne do odnowienia halizny pookupanckie z powodu ich nadzwyczaj silnego zapędrczenia podlegają przed zalesieniem zabiegom pielęgnowania gleby przez wprowadzenie 1-2 letniego systemu obsiewu halizn zbożami i łubinem.-

Czynności te wykonuje bądź miejscowa ludność przez wydierżawianie tych halizn pod czasową uprawę rolną, bądź Nadleśnictwa we własnej administracji.-

Ochrona lasu.

W roku sprawozdawczym zarejestrowano 9 pożarów lasu, przy czym z podpalenia 4, a z przyczyn niewyjaśnionych 5 pożarów.- Straty, wobec stłumienia pożarów z zarodku przez straż leśną niewielkie, / nie przekraczające 400 zł./.-

Ilość defraudacji leśnych w porównaniu z rokiem ubiegłym pozostała bez zmiany, niewykazując zwiększenia co do ilości i szkód wyrządzonych w lasach państwowych.-

Eksploatacja.

Wprowadzony od szeregu lat system w lasach państwowych eksploatacji lasu i przerobu drewna własnym kosztem i staraniem w roku sprawozdawczym był nadal stosowany na zrębach około 200 ha powierzchni zadrzewionej obejmujących.-

Część surowca drzewnego, pozyskanego z tych zrębów, w ilości około 10000 metrów sześciennych przetarto na tartaku państwowym Smolarz w Nadleśnictwie Parczew, część przerobiono w sortymenty ciosane i łupane, tak eksportowe, jak i krajowe, a z reszty w stanie okrągłym zaopatrzono miejscową ludność, uwzględniając jej potrzeby budowlane i pokryte zapotrzebowania Ministerstw i Samorządów.-

Zbyt drewna.

W końcu roku sprawozdawczego, wobec częściowego zlikwidowania zadłużenia miejscowej ludności z tytułu zakupu dREW-

na na kredyt, Dyrekcja rozszerzyła ramy sprzedaży kredytowej drewna, przelewając część swych upoważnień na nadleśniczych.-

Użytkowanie
uboczne.

Eksploatacja użytków ubocznych w zakresie wykorzystania złączonych z lasami powierzchni nieleśnych, tj. łąk i roli, polegała głównie na sprzedaży sianokosów z licytacji drobnymi działkami.- Gruntów rolnych podlegających wydzierżawieniu pozostało obecnie niewiele po ostatnim zwiększeniu służbowych deputatów rolnych. Drobne powierzchnie tych gruntów są oddawane w dzierżawę na okres od 1-3-ich lat.- Z działu użytków ubocznych leśnych ze względu na potrzeby miejscowej ludności wysuwają się na pierwsze miejsce wypasy bydła w lasach. Kwestia wypasów jest z każdym rokiem trudniejsza. Dyrekcja, ze swej strony, dąży, aby w możliwie zadawalający sposób dla ludności miejscowej rozwiązać kwestię wypasów.- Jednakże stan lasów wymaga i nadal wymagać będzie pewnego ograniczenia wypasów w lesie.-

W latach 1934-36 odwodnione zostało bagno w uroczysku Łomazy w Nadleśnictwie Chotyłów / tak zwana Szeroka Ochoża / o ogólnej powierzchni 94 ha, z których 55 ha było już w roku 1936 wypasane przez 60 sztuk bydła.- Teren odwodniony jest nawożony i podsiewany trawami słodkimi i służyć będzie, zależnie od potrzeby, bądź jako pastwisko, bądź jako łąki.-

Zbiór jagód i grzybów dokonywany jest przez ludność wiejską, która wykupuje kwity, uprawniające do zbioru owoców leśnych przez cały sezon. Cena kwitu dla 1 osoby wynosi 2 zł.-

Żywicowanie sosny w roku sprawozdawczym prowadzono na powierzchni 71 ha. Dążeniem Dyrekcji jest rozwinięcie żywicowania na szerszą skalę, co leży zarówno w interesie Skarbu Państwa, jako też i ludności wiejskiej, która znajduje przy tym rodzaju eksploatacji lasu pracę i zarobek w letnim sezonie.-

Rybactwo.

Jak i w roku ubiegłym, tak i w roku sprawozdawczym na terenie Województwa pozostają w administracji Dyrekcji 4 gospodarstwa stawowo-rybne / Stara-Wieś, Mościbrody, Koty- Wiśniew i Jedlanka / z tej liczby gospodarstwo Stara-Wieś prowadzone jest nadal we własnym zarządzie Dyrekcji, pozostałe 3 są wydzierżawione. W wyniku procesu sądowego, jaki toczy się między Dyrekcją, a dzierżawcami gospodarstwa Jedlanka /spadkobiercami nieżyjącego Witolda Załuski/ o zaległości z tytułu czynszu dzierżawnego, na gospodarstwo to, obejmujące około 600 ha stawów, 350 ha jezior i 260 ha użytków rolnych, nałożony został z dniem 15/VI - 1936 r. sekwestr sądowy.-

Melioracja.

Poza szeregiem prac prowadzonych przy przebudowie gospodarstw stawowych - Dyrekcja w roku sprawozdawczym w dalszym ciągu prowadziła prace melioracyjne na łąkach Ochoża w Nadleśnictwie Parczew.-

Z ogólnej powierzchni tych łąk i bagien - 370 ha, zagospodarowano racjonalnie około 100 ha łąk, odwodniono około 200 ha bagien.-

W Nadleśnictwie Łuków zagospodarowano około 10 ha łąk w uroczysku Jata i wreszcie w Nadleśnictwie Kijowiec - około 55 ha łąk w uroczysku Łomazy.-

Majątki rolne.

Z posiadanych na terenie Województwa 89 majątków państwowych i 126 majątków poduchownych wszystkie są wydzierżawione, bądź osobom prywatnym, bądź dozorom kościelnym lub szkolnym / majątki poduchowne /.-

Dyrekcja Radomska.

Dział ogólny.-

Z ogólnej powierzchni 52.579,15 ha własności państwowej na terenie Woj. Lubelskiego, administrowanej przez Dyrekcję, 42.333,71 ha znajduje się we własnym zarządzie, majątki rolne zaś pozostają w dzierżawie osób trzecich.-Podstawowym

gospodarstwem na powierzchni znajdującej się we własnym zarządzie jest gospodarstwo leśne, roczna produkcja którego w postaci drewna użytkowego i opałowego, służy do zaspokojenia potrzeb rynku miejscowego i zagranicznych, przy czym na rynki zagraniczne eksportowane są wyłącznie materiały tarte i ciosane, przerabiane z drewna użytkowego.- Przy sprzedaży drewna na rynku miejscowym w pierwszej linii pokrywane jest zapotrzebowanie ludności wiejskiej, która ma możliwość nabywania specjalnego sortymentu drewna użytkowego po cenach od 15 -50% niższych od cen obowiązującej taksy oraz tańszego drewna opałowego, obecnie zaś wprowadzono sprzedaż zbieraniny i wszelkiego rodzaju odpadów na okresowe kwity w cenie 2 zł.50 gr.za 1 miesiąc, umożliwiając najuboższej ludności zaopatrywanie się w niezbędny opał.- Nadto, z tytułu stosowanego ugaju bydła, wypasano w lasach 1635 szt. inwentarza włościańskiego, w znacznym procencie po cenach ulgowych, a na potrzeb gospodarcze ludności sprzedano 2212 mp. ściółki.- Obok powyższych korzyści i udogodnień ludność, zamieszkała przy lasach, znajduje stałe zatrudnienie przy pracach związanych z wyrobem, przerobem i wywozem drewna, przy robotach odnowieniowych i melioracyjnych oraz przy pozyskiwaniu użytków ubocznych jak np.jagody, grzyby, trawozbiór, produkty kopalni i żywica. W okresie sprawozdawczym z tytułu wydatków na robociznę wypłacono: za wyróbkę, przerób i wywóz drewna 297726 zł., za roboty odnowienia lasu 41448 zł., przy pozyskiwaniu użytków ubocznych - 14989 zł., za robociznę w tartaku 75738 zł. - łącznie zatem 429.901 zł., co czyni z górą 10 zł. z 1 ha.-

Wyręby i
zalesienia.

W roku sprawozdawczym w porównaniu do obowiązującego etatu wycięto o 17.142 m³ więcej, co zostało spowodowane koniecznością eksploatacji cięć zaległych, i drzewostanów na terenach serwitutowych.- Dokonane wyręby, poza powierzchniami

serwitutów, zostały całkowicie zalesione, nadto zalesiono 98.40 ha powierzchni zalegających w zalesieniu z lat ubiegłych.-

D r o g i.

Stan dróg publicznych przechodzących przez obiekty leśne, względnie lasom pobliskie, jest naogół zły, co utrudnia a częstokroć uniemożliwia należyłą komunikację i wywóz drewna. Ponieważ stan taki naraża na poważne straty, związane z większymi kosztami wywozu, zarówno nabywców drewna jak i administrację lasów przeto koniecznym jest, ażeby właściwe związki samorządowe obejmowały swymi programami niezbędną konserwację, a nawet budowę odcinków drogowych. Związane z remontem dróg, oraz budową szkół, zapotrzebowania ze strony samorządów na materiały drzewne, nie zawsze mogą być przez lasy państwowe pokrywane, gdyż samorządy odnośne zamówienia nadsyłają zbyt późno, gdy drewno zostało już sprzedane, Dyrekcja zaś nie może rezerwować drewna, bez pewności że znajdzie ono zbyt i zostanie w odpowiednim czasie wywiezione.-

Podatki.

Podatki komunalne z gospodarstw pozostających we własnym zarządzie opłaca Dyrekcja, natomiast z gospodarstw rolnych wdzierżawionych - użytkownicy, w związku z czym urzędy gminne winny zwracać się o regulację należności do dzierżawców, gdyż przesyłanie nakazów do Dyrekcji powoduje jedynie zbędną korespondencję i konieczność przesyłania wezwań do poszczególnych użytkowników.-

Budowle.-

Na inwestycje budowlane wydatkowano łącznie 52727 zł., z których 15111 zł. zużyto na nowe budowle, pozostała zaś kwota na remonty kapitalne i remonte związane z konserwacją budynków.-

VI. INSPEKCJA PRACY.

Stan zatrudnienia wynosił na dzień 31/XII - 1935 r. robotników 26.320 w 1546 zakładach przemysłowych. W porównaniu z rokiem poprzednim stan zatrudnienia zmniejszył się o 2465 rob. Nastąpiło to wskutek unieruchomienia dwóch cukrowni /Trawniki i Milejów /, zlikwidowania robót koło budowy mostu w Puławach, a także zmniejszenia przez Zarząd Miejski w Lublinie liczby zatrudnionych robotników na robotach publicznych.-

Liczba pracowników umysłowych w zakładach zarejestrowanych wynosiła 1667. Liczba folwarków / o przestrzeni ogólnej każdego ponad 50 ha / - 1117 z liczbą zatrudnionych robotników 25.863.-

Działalność
wizytacyjna.

W roku sprawozdawczym dokonano 1406 zwiedzeń w 1343 zakładach pracy, tak zarejestrowanych jak i nierejestrowanych. Wizytacjami objęto 23.759 robotników. Do szczególnych wizytacji w zakładach nierejestrowanych należały komisyjne badania stanu mieszkań dozorców domowych w Lublinie. Wizytacyj takich dokonano 159.-

W wyniku wizytacji udzielono 6815 zleceń w formie nakazów. Stwierdzono, że z wydanych poprzednio poleceń zostało wykonanych - 2.345. Sprawdzenia te były wykonywane zarówno przez Inspektorów jak i przez organa policji państwowej.-

Rozjemstwo.

Załatwianie zatargów pojedynczych i pośrednictwo w tych sprawach stanowią poważny dział pracy inspektorskiej, gdyż zasięg jednego sądu pracy w Lublinie obejmuje skromny teren sądów grodzkich w Lublinie i Beżycach.-

Załatwiono zatargów pojedynczych robotników 1.460, a w tym: w zakładach zarejestrowanych 260, w zakładach nierejestrowanych 1.131, w zakładach państwowych i samorządowych 171 i spośród pracowników umysłowych 158.-

Zatargów zbiorowych załatwiono 63 w tym w zakładach zarejestrowanych 50. Zatargów strajkowych było 19.-

Komisje rozjemcze.

Jak wspomniano wyżej liczba robotników w gospodarstwach rolnych nawet o obszarze powyżej 50 ha. wynosi 25.863 t.j. nie wiele mniej niż liczba robotników w zarejestrowanych zakładach przemysłowych. Sprawy robotników rolnych z tytułu pracy nie podlegają załatwieniu przez sądy ogólne, to też działalność pośrednicząca i orzekająca w tej dziedzinie stanowi poważny dział pracy inspekcji pracy.-

Spraw pojedynczych załatwionych bezpośrednio przez inspektorów pracy było 387.- Na Komisjach Rozjemczych dla spraw robotników rolnych załatwiono 1.780 spraw przyznając robotnikom roszczenia na ogólną sumę - 216.860 zł.- Załatwiono te sprawy na 120 posiedzeniach Komisyj Rozjemczych pod przewodnictwem inspektorów pracy i przy udziale członków przedstawicieli zrzeszeń stron.-

Komisje dla spraw dozorców domowych były czynne w Chełmie i w Siedlcach.- Komisyj takich było 4 posiedzenia i rozpatrzono na nich 59 spraw / w m. Lublinie sprawy te są załatwiane przez sąd pracy/.-

Działalność karno-administracyjna:-

Aparatem pomocniczym przy wprowadzaniu w życie zasad ustawodawstwa ochronnego są karno-administracyjne uprawnienia inspektorów pracy. Stwierdzono 7.148 uchybień przeciwko przepisom ustawodawstwa ochronnego; z tego 378 uznano za wykroczenia i drogą bądź nakazów bądź orzeczeń wymierzono kary. W zasadzie stosowano kary grzywny i tylko w wyjątkowo złośliwych wypadkach wymierzano areszt.- Najczęściej spotykanymi wykroczeniami były wykroczenia przeciwko ustawie o czasie pracy.- Wykroczeń przeciwko art. 59 prawa o wykroczeniach / lekkomyślne bądź złośliwe zatrzymywanie zarobków/ - było 70.-

Efekt aparatu karzącego jest poważnie osłabiany przez

powolne ściąganie grzywien przez urzędy skarbowe.-

Płace.

W roku sprawozdawczym stwierdza się prawie we wszystkich zakładach bądź obniżki płac, bądź wyraźne w tym kierunku usiłowania. Długotrwały strajk w hucie szklanej "Dąbrówka" od 20/V do 9/IX skończył się dla robotników obniżką płacy.

Ogólną obniżkę płacy należy obliczać na 10%.-

Częstym zjawiskiem były zatargi i strajki na tle zalegania z wypłatami. Większe zaległości w wypłatach robocizny stwierdzono we fabryce firmy "E. Plage i T. Laśkiewicz" w Lublinie wobec ogłoszenia upadłości tej firmy, a także w zakładzie leczniczym w Nałęczowie.- Częste też zatargi na tle niewypłacania robocizny i ordynarji miały miejsce w maj.rolnych.-

Wypadków przy pracy stwierdzono 629, lecz w tym w zakładach nierejestrowanych 338,- Wypadków śmiertelnych było 32, a w tym w zakładach nierejestrowanych 24, prawie wszystkie w rolnictwie

VII. ADMINISTRACJA MIAR.

Legalizacja
narzędzi
mierniczych.

Okręgowy Urząd Miar w Lublinie oraz Miejscowe Urzędy Miar w Lublinie i Zamościu w wymienionym wyżej czasie sprawdziły ogółem 56.954 narzędzi mierniczych. Ponadto w tym czasie wyłonione z Miejscowych Urzędów, Objazdowe Urzędy Miar, czynne na terenie powiatów: puławskiego, lubartowskiego, chełmskiego, krasnostawskiego, biłgorajskiego i tomaszowskiego sprawdziły ogółem 37.183 narzędzi mierniczych, co łącznie z poprzednią stanowi sumę 94.137 sprawdzonych narz. miern. różnych rodzaj i wielkości.-

Nadzór nad
narzędzia-
mi mierni-
czymi w obro-
cie publicz-
nym i karal-
ność admini-
stracyjna.

W tymże okresie wyżej wymienione Miejscowe Urzędy Miar
wszczęły za przekroczenie art. 23 Dekretu o miarach /Dz.U.R.
P. Nr. 72 poz. 661 z 1928 r./ 2.401 spraw karno-administra-
cyjnych, z czego
na skutek protokołów spisanych przez organa Policji Państw.
przypada - 1.208 spraw,

a na skutek protokołów sporządzonych przez Urzędy Miar-1.193.

Powyższe dane świadczą o tem, że w obrocie publicznym
znajduje się jeszcze znaczna ilość narzędzi mierniczych nie-
odpowiadających postanowieniom Dekretu o miarach.-

W porównaniu do roku ubiegłego nadzór ze strony orga-
nów Pol. Państw. pozostał na tym samym poziomie.-

Dochód.

Różnica między wpływami za legalizację narzędzi mier-
niczych i z grzywien, a wydatkami t.j. sumą wydatków perso-
nanych stałych i jednorazowych wynosi 86.683 zł.31 gr.
/126895 zł. 12 gr. - 40211 zł.81 gr./ i suma ta stanowi do-
chód Skarbu Państwa jaki omawiane Urzędy dały w roku budżeto-
wym 1935/36.-

VIII. U B E Z P I E C Z E N I A .

W dziale
przymusowych
ubezpieczeń
budowli od
ognia.-

Na terenie województwa było ubezpieczonych w dniu
1-go stycznia 1935 r. ogółem 356.526 nieruchomości, podlega-
jących przymusowi ubezpieczenia od ognia, w czym 297.003
nieruchomości wiejskich, 2285 dworskich, oraz 57.238 miej-
skich.-

Ogólna suma ubezpieczenia powyższych nieruchomości wy-
nosiła zł.969,675,970, co przeciętnie na jedną nieruchomość
daje zł.2.700 sumy ubezpieczenia.-

Ogólna suma składek ubezpieczeniowych przypadających

na rok 1935 wynosiła zł.4.634.694, przeciętna zatem składka z jednej nieruchomości wyraża się kwotą zł. 13.-

W roku 1935-ym wpłynęło ogółem z inkasa składek i z egzekucji składek zaległych za lata ubiegłe zł. 4.290.465, co stanowi 90% należności przypisanej na rok 1935-ty.-

W ciągu roku 1935 na terenie województwa miało miejsce 1284 pożarów, przy których spłonęło całkowicie, lub częściowo 3111 nieruchomości.- Ogólna suma odszkodowań wypłaconych wynosiła zł. 3.229.804, zatem na jedną spaloną nieruchomość przypada zł. 1038.- Stosunek ogólnej sumy odszkodowań do sumy składek za rok 1935 wyraził się cyfrą 69,7%.-

W dziale przymusowych ubezpieczeń nieruchomości rolnych.

Przymus ubezpieczenia nieruchomości rolnych od ognia obowiązywał w roku 1935 na terenie jednego powiatu tomaszowskiego obejmując 20.126 gospodarstw rolnych.-

Ogólna suma ubezpieczenia powyższych gospodarstw wynosiła zł.15.953.570, tak, iż przeciętna suma ubezpieczenia jednego gospodarstwa rolnego wynosiła zł. 793.-

Składka wynosiła ogółem zł.89.992, na jedno gospodarstwo przypadało przeciętnie zł. 5.08.-

Szkód w tej grupie ubezpieczeń było 491, za które Zakład zapłacił odszkodowań zł. 135.828, przeciętnie zatem za jedną szkodę zł. 277.-

Szkodowość w stosunku do składki bilansowej wyraża się 150.9%.-

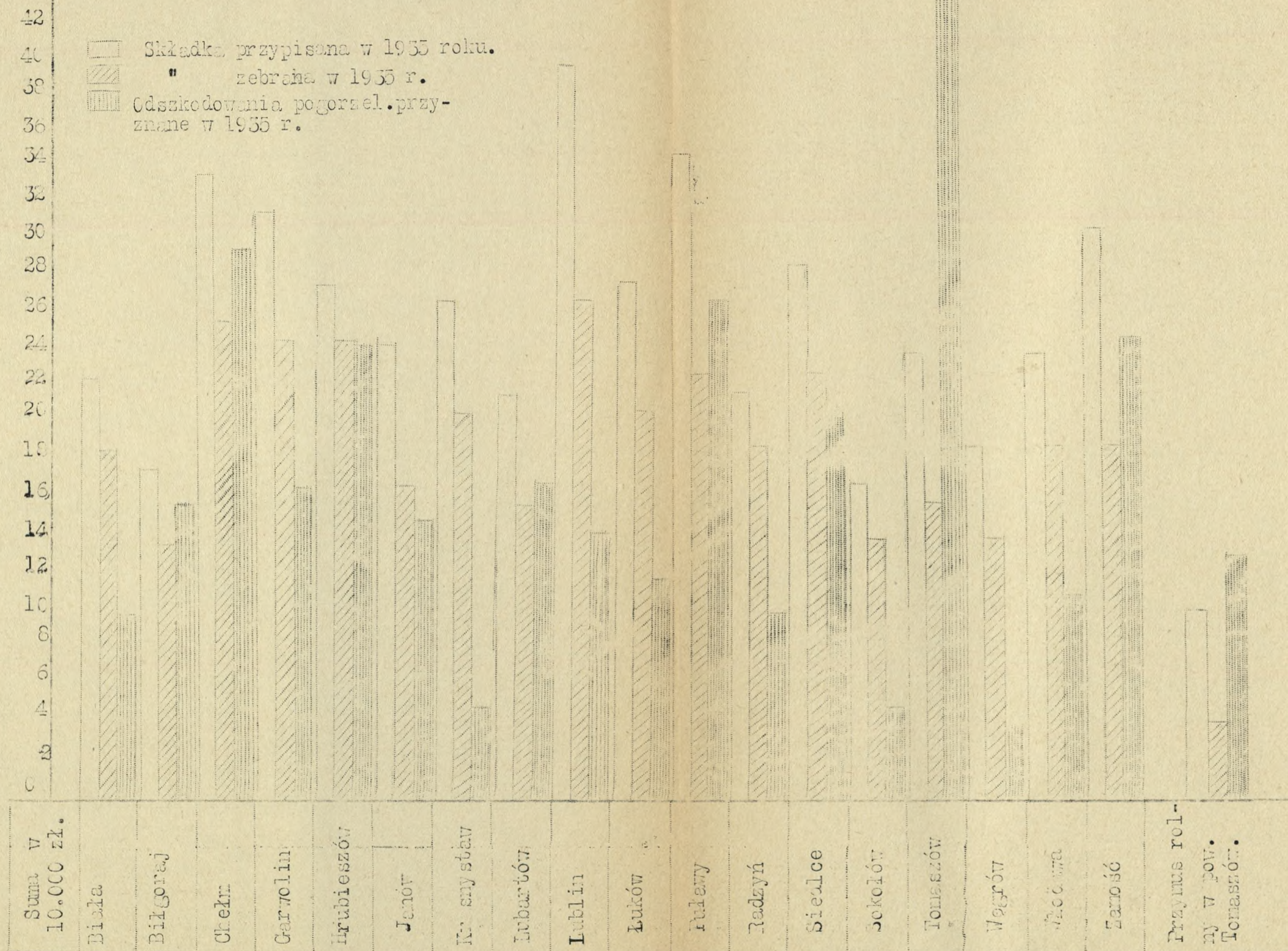
W Dziale Umownych Ubezpieczeń.

a/ Ubezpieczenia indywidualne.

W roku sprawozdawczym zawarto na terenie województwa 1.492 ubezpieczeń na łączną sumę ubezpieczenia zł.33.171.430, i składki zł. 154.537, przeciętna składka na jedną polisę wynosiła zł. 115, przy przeciętnej sumie ubezpieczenia zł.22.233

Szkód ogniowych było w tym czasie 25, suma odszkodowań

46 Graficzne zestawienie przypisanej i zebranej składki ogniowej, oraz przyznanych odszkodowań pogorzelowych
44 w 1935 r. w dziale przymus. ubez. budynków i ruchomości roln. od ognia na terenie Województwa Lubelskiego.

wyniosła zł. 57.028, co stanowi 24% składki bilansowej. Przeciętnie na jedną szkodę wyniosło odszkodowanie zł. 1.481.-

b/ Ubezpieczenia plonów od gradobicia.

W roku 1935 zawarto 169 ubezpieczeń ziemioplodów od gradobicia na ogólną sumę ubezpieczenia zł. 2.251.057 i składki zł. 36.458.- Szkód gradowych było ogółem 7 z ogólną sumą odszkodowań zł. 5.636, stanowiącą 15,5% składki bilansowej, Przeciętna suma odszkodowania wynosiła zł. 848.

c/ Drobne działy ubezpieczeń.

W sierpniu 1935 r. wprowadzone zostały nowe drobne działy ubezpieczeń umownych, a to: od kradzieży z włamaniem i rabunku, od następstw wypadków, od odpowiedzialności cywilnej i ubezpieczenia samochodów / auto - casco /. Te działy były jeszcze w stadium organizacji, to też ilość ubezpieczeń zawartych była znikoma, bo zaledwie 3 ubezpieczenia z łączną składką zł. 382.-

Działalność
zapobiegawcza
przeciw pożarom.

W roku 1935 udzielił Zakład z ustawowego funduszu przeciwpożarowego zasiłków w naturze lub gotówce 244-m strażom pożarnym czynnym na terenie województwa na ogólną sumę zł. 85.389, ponadto z funduszy własnych zł. 1.627.-

Innych subwencji, jak na urządzenie studzien i zbiorników wodnych, na kursy przeciwpożarowe, propagandę ogniotrwałego budownictwa i t.p. udzielił Zakład na terenie województwa na łączną sumę zł. 27.314.-

Okręg Wojewódzki Związku Straży Pożarnych otrzymał od Zakładu zasiłek bezzwrotny na prace organizacyjne w kwocie 21.600 zł.

a/ Pożyczki ulgowe dla ubezpieczonych.

Działalność
pożyczkowa
na cele ogniotrwałego
budownictwa.

W roku 1935-tym przyznał Zakład na terenie województwa 32 pożyczki ulgowe w łącznej sumie zł. 13.910 na ogniotrwałą

odbudowę względnie ogniotrwałe pokrycie. Przeciętą sumą jednej pożyczki wyniosła zł. 430.-

b/ Pożyczki dla samorządów.

W roku 1935-tym przyznał Zakład samorządom na terenie województwa 3 pożyczki na łączną sumę zł. 21.000, z czego jedną pożyczkę /5.000 / na wytwórnię i składy ogniotrwałych materiałów budowlanych, jedną pożyczkę / 10.000 / na motoryzację i sprzęt pożarniczy, oraz jedną pożyczkę / 6.000 / na zaopatrzenie wodne.-

IX. SPÓŁDZIELNIE ROLNICZE.

1. Spółdzielni rolniczych wszystkich typów na terenie województwa zrzeszonych w Okręgowym Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych w Lublinie i podlegających jego kontroli było w końcu 1935 r. ogółem 394, w tej liczbie: oszczędnościowo-pożyczkowych / kas Stefczyka i banków ludowych / - 217, mleczarskich - 131, rolniczo-handlowych - 8, rolniczo-spożywczych - 34 i różnych - 4.

Poza wyżej wymienionymi była jeszcze pewna liczba spółdzielni niezrzeszonych, lecz nie przedstawiają one żadnej wartości gospodarczej ani społecznej.

Stan poszczególnych rodzajów spółdzielni rolniczych - przedstawiał się, jak następuje :

2. Spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe /217/ zrzeszały około 58 tysięcy członków i posiadały w obrocie około 15 milionów złotych, w tej sumie $8\frac{1}{2}$ mil. zł. funduszków miejscowych /2 mil. udziałów i 5 mil. wkładów/, a 6.2 mil. zł. funduszków zamiejscowych /głównie zaczerpniętych w Centralnej Kasie Spółek Rolniczych/.

Po okresie zamrożenia pożyczek i przerwania działalności wkładowej - spółdzielnie te powracają do normalnej - aczkolwiek jeszcze skromnej - działalności. Zdolały one skrócić 46 % stanu pożyczek, przynosząc dzięki temu poważne ulgi swym członkom. W dziedzinie gromadzenia wkładów oszczędnościowych nastąpił wzrost - aczkolwiek bardzo jeszcze niezadawalający.

Spółdzielnie na terenie naszego województwa wyróżniają się w stosunku do innych poważniejszymi wynikami pracy w kierunku gromadzenia oszczędności młodzieży /5.700 osób, 65 tysięcy złotych/.

3. Spółdzielnie mleczarskie /131/ zrzeszały 47 tysięcy członków i posiadały w obrocie 1.863 tys.zł., w tym 1.288 tys.funduszy własnych i 575 tys. funduszy obcych. Przerobiły one w r.1935 67 mil. ltr.mleka /w 1934 r. 56 mil.litrów/ i przyjęły 1.648 tys.sztuk jaj /w 1934 r. - 1.946 tys.sztuk/. Wypłaciły członkom za mleko i jaja 5.727 tys.złotych /w 1934 roku - 4.518 tys.zł./.

Dostawa mleka w 1935 r. w porównaniu z 1934 r. wzrosła o 18.7 %. Wpłata za mleko poprawiła się w tym okresie w sumie ogólnej o 26.8 %, a w cenie za 1 litr. - o 6.3 %. Nastąpiła też dalsza poprawa jakości wyrobionego masła. Poważny wpływ na to mają państwowe oceny masła oraz gatunkowanie masła przez Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich przy przyjmowaniu tego produktu do sprzedaży.

Wzrost dostawy mleka i zwyczajna cena masła przyczyniła się również do zwiększenia obrotów w oddziale lubelskim Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich, które w porównaniu do r.1934 wzrosły o 30 % i wyrażają się cyfrą złotych 2.746.000.-

Ogólna poprawa na odcinku spółdzielczego mleczarstwa

w stosunku do lat ubiegłych jest następstwem zmiany polityki Ministerstwa Rolnictwa w odniesieniu do artykułów hodowlanych.

4. Sieć spółdzielni rolniczo-handlowych - po upadku w latach ubiegłych - odbudowuje się powoli, ale na zdrowszych podstawach. Na początku roku było ich tylko 5, a w końcu r. 1935 - 8, a w połowie 1936 r. - 12. Opracowany przez Związek przy współudziale wojewódzkich organizacji rolniczych plan sieci spółdzielni rolniczo-handlowych przewiduje ich na terenie województwa - 32.

Spółdzielnie rolniczo-spożywcze, należące dawniej do Związku Spółdzielni Ukraińskich we Lwowie, znalazły się od 1.I.1935 r. pod opieką Okręgowego Związku w Lublinie. W końcu 1935 r. spółdzielni tego typu było w Związku - 34.

Spółdzielnie rolniczo-handlowe i rolniczo-spożywcze zrzeszały około $4 \frac{1}{2}$ tys. członków, rozporządzały funduszami w sumie 948 tys. złotych /w tym 266 tys. zł. własnych i 682 tys. zł. - obcych/, sprzedały w 1935 r. towarów za 2.826 tys. zł., w tym zboża i innych produktów rolnych za 1.396 tys. zł. Obrót produktami rolnymi w spółdzielniach rolniczo-spożywczych wzrósł w r. 1935 o 15 %.

W r. 1935 przy pomocy kredytu Ministerstwa Rolnictwa zaczęto budowę śpichrza zbożowego w Siedlcach, który w 1936 roku został wykonany. W budowie jest śpichrz przy stacji kolejowej Bezwola.

Założony w jesieni 1935 r. w Lublinie Oddział Centrali Spółdzielni Rolniczych w Warszawie, będącej centralą handlową spółdzielni rolniczo-handlowych, dokonał w ciągu $3 \frac{1}{2}$ miesięcy obrotu 162 wagonami zboża i innych produktów rolnych /do końca okresu zbożowego, to jest do końca lipca 1936 roku obrót ten wyniósł 404 wagonów/.

5. Spółdzielnia zbytu trzody i bydła pod nazwą "Lu-

belski Związek Producentów Trzody i Bydła" rozszerzyła w r. 1935 znacznie swoją działalność i wzmocniła fundusze własne. W r.1936 /do l.VIII./ do spółdzielni tej przystąpiło 76 spółdzielni rolniczo-spożywczych i innych rolniczych. Zyskuje ona przez to właściwą podstawę organizacyjną.

Spółdzielnia ta sprzedawała w r.1935 - 46.300 sztuk świń za 4.418 tys.złotych. / W r.1936 do l.IX. sprzedawała 37.000 sztuk świń za 4.474.254,41 zł., a w jesieni rozpoczęła zakup bydła /.

6. Dwie rolnicze spółdzielnie piekarskie, których zadaniem jest zastąpienie domowego wypieku chleba na wsi, czynne były przez część roku 1935 / zostały w tym roku dopiero założone /. Piekarnie te wypiekły w r.1935 - 106.587 kg.różnego pieczywa i wydały je w zamian za dostarczone przez rolników zboże. W r.1936 liczba spółdzielni piekarskich wzrosła.

7. Stan zrzeszonych w Okręgowym Związku spółdzielni - wszystkich typów obrazują w pewnym stopniu następujące liczby na dzień 31 grudnia 1935 r.

	Spółdz.osz. poż./kasy Stef.i ban- ki ludowe/	Spółdz. mleczar- skie	Spółdz.rol. handlowe i roln.- spoż.	Razem
Ilość spółdzielni	217	131	46	394
Ilość członków	57.917	47.000	4.468	109.385
Fundusz udziałowy	2121.295	1065.145	168.960	3355.400
Fun.zasob.i społeczne /niepodzielne/	1418.582	223.563	97.160	1739.305
Wkłady osz.	5035.144	-	-	5035.144
Razem fund.miej.	8575.021	1288.708	266.120	10129.849
Długi i " zam.	6193.159	575.000	681.801	7449.960
Ogółem:fund.r.	14768.180	1863.708	947.921	17579.809

	w 1934 r.	w 1935 r.
Pozostałość pożyczek udzielonych członkom przez spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe wynosiła	14.016.899 zł.	14.127.436 zł.
Do spółdzielni mleczarskich dostarczone w ciągu roku mleka litrów	56.629 tys.	67.239 tys.
Spółdzielnie te wypłaciły członkom za mleko dostarczone w ciągu roku	4.455 tys.zł.	5.651 tys.zł.
Spółdzielnie rolniczo-handlowe i rolniczo-spożywcze sprzedały towarów w ciągu roku za	2.954 " "	2.826 " "
W tym zboża i innych produktów rolnych	1.482 " "	1.396 " "

8. Okreśowy Związek do obsługi tych spółdzielni posiadał w końcu 1935 r. 11 rewidentów i 4 pracowników biurowych. Rewidenci przeprowadzili w ciągu 1935 r. 437 rewizji w 295 spółdzielniach, sprawdzili i zanalizowali 217 bilansów rocznych, zestawili 57 bilansów rocznych, wzięli udział w 71 walnych zgromadzeniach i w 201 posiedzeniach rad nadzorczych spółdzielni.

Związek zorganizował w r.1935 w 15 miejscach jednodniowe konferencje obwodowe, w których wzięło udział 521 osób z 241 spółdzielni. Nadto przeprowadził Związek 3 kursy dla spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych, mleczarskich i rolniczo-spożywczych, które trwały razem 27 dni /233 godz.wykładowych, a brało w nich udział 72 słuchaczy.

S P I S R Z E C Z Y

ADMINISTRACJA OGÓLNA

I. Sprawy ogólne	str.1
II. Bezpieczeństwo	" 3
III. Zdrowie publiczne	" 6
IV. Opieka społeczna	" 12
V. Fundusz Pracy	" 15
VI. Gospodarka drogowo-budowlana	" 16
VII. Rolnictwo, hodowla, walka z chorobami zwierzęcymi i ochrona lasów	" 21
VIII. Sprawy przemysłowe i elektryfikacyjne	" 32
IX. Nadzór nad związkami samorządowymi	" 35

ADMINISTRACJA NIEZESPOLONA

I. Administracja skarbowa	" 54
II. Szkolnictwo i oświata pozaszkolna	" 60
III. Administracja kolejowa	" 68
IV. Administracja pocztowo-telekomunikacyjna	" 73
V. Lasy państwowe	" 80
VI. Inspekcja Pracy	" 86
VII. Administracja miar	" 88
VIII. Ubezpieczalnia	" 89
IX. Spółdzielnie rolnicze	" 93
Spis rzeczy	" 98

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

1505 6 1935/36

CZASOPISMA

KSEROPOWIELANIE

ZABRONIONE